BUITEN de orde

jaargang 24, kwartaalblad Vrije Bond, 2013 nummer 1

Thema 'geweld'

Let's start a Pussy Riot
Yours in Solidarity
Kunst & Anarchisme

€2,50

Colofon 2013 nummer 1

Buiten de Orde is een uitgave van de Vrije Bond, anarchistische zelforganisatie.
Buiten de Orde verschijnt vier maal per jaar. Overname van artikelen met bronvermelding wordt van harte toegejuicht.

Abonnementen
Leden van de Vrije Bond krijgen *Buiten de Orde* gratis thuis. Niet-leden kunnen zich abonneren door € 15,00 (kostendekkend abonnement) over te maken op giro 5495473 tnv Vrije Bond te Amsterdam onder vermelding van 'abonnement Buiten de Orde'. Voor mensen in de gevangenis is *Buiten de Orde* overigens gratis. Oude nummers zijn op te vragen bij het secretariaat van de Vrije Bond.

Adressen Vrije Bond

Secretariaat
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
085 877 89 58
secretariaat@vrijebond.nl
www.vrijebond.nl

Redactie Buiten de Orde
Postbus 16521
1001 RA Amsterdam
085 877 89 58
redactie@buitendeorde.nl
www.vrijebond.nl/buitendeorde

Solidariteitskas
Postbus 1338
3500 BH Utrecht
solidariteitskas@
vrijebond.nl

ISSN: 09247629

Verkooppunten BdO:

Het Fort van Sjakoo, Amsterdam
De Rooie Rat, Utrecht
Rampenplan, Utrecht
Rosa, Groningen
Isis, Groningen
Zwart en Rood, Gent

Redactioneel

'Dit gaat wel heel erg over onszelf,' zeiden we toen we als redacteuren na de deadline de ontvangen stukken bekeken voor het blad dat nu voor jullie ligt. Stukken over het vraagstuk geweld, over anarchisme en organisatie, over voorhoede – en dan nog de viering van veertig jaar De AS en de herdenking van die vergeten kameraad uit de jaren zeventig die onlangs overleden bleek te zijn. Nogal problematisch: moest het vorige nummer achterstevoren worden gelezen (fout van de drukker), nu keren we ons binnenstebuiten. Is dat nu geschikt om een massabeweging te inspireren? We zijn toch geen boeddhistische monniken? Moet het roer niet om? Wij zitten de wereld te verklaren, terwijl ze veranderd moet worden!? Is het niet beter om van ons blad een caleidoscoop te maken van de veelheid aan perspectieven die de anarchistische beweging biedt? Rond kijken en de gebeurtenissen in onze nabije en verre omgeving systematisch verzamelen en daar een reeks rubrieken uit te vormen: algemene sociale beweging, politiek of anti-politiek zoals u wilt, alles wat de straat op gaat of de gevangenis uit moet, arbeid in concrete en in ideale situaties, cultuur, opvoeding, anti-militarisme, gender, milieu, zodat het groen en het grauw van de rook elkaar ontmoeten, het verzet van de wereld tegen wat Kropotkin al imperialisme noemde en wat domweg landroof is, en natuurlijk – niet vergeten: de solidariteit… Maar daarvoor komen wij ogen tekort!

Dit jaar gaan we proberen onze grote stukken wat te verkleinen en ruimte te maken voor berichten uit de hele omgeving, en daar hebben wij jullie nodig, lezers, leden van de Vrije Bond, van de ASB, verbeten strijders of clowns, dichters die van de woorden stenen maken, steenhouwers die van hun handen gedichten maken. Het komt erop aan de werkelijkheid te veranderen, maar dan moet zij ook opgeroepen worden – dan moet aangegeven WAT er veranderd moet worden en wat wij eraan doen.

Wat we vooral nodig hebben zijn korte stukken met mededelingen over wat er gebeurt, waarmee solidariteit kan worden opgeroepen, welke ervaringen dilemma's oproepen, waar eenheid ontstaat of door actie wordt gesmeed – kortom, wat u meemaakt of heeft gezien en gehoord.

Als dit nummer verschenen is, zullen er brieven rond gaan aan onze medewerkers en voor wie wil over de verandering van onze opzet. Geef je op als medewerker als je denkt wat te vertellen te hebben: de avonturen van je groep, het leven dat je ziet. Maar lees misschien eerst dit nummer; misschien zijn jullie het volslagen oneens met ons oordeel en schiet er uit deze interne dialoog wel inspiratie. Het gebeurt namelijk te vaak dat individuele anarchisten zichzelf onderschatten. Zeker als schrijver…

De redactie

Inhoudsopgave

Travaillez, travaillez, prolétaires, pour agrandir la fortune sociale et vos misères individuelles. Travaillez, travaillez, pour que, devenant plus pauvres, vous avez plus de raisons de travailler et d'être misérables.

(Paul Lafargue, Le droit à la paresse, 1880) [1]

BOND WERKSCHUW TUIG

WEIGER WEIGER WERK WERK

ZOALS STAKENDE HOEREN AL RIEPEN

iedere arbeid is prostitutie

onze eis RECHT OP LUIHEID

Het recht op luiheid

De opvattingen over de moderne loonarbeid of loonslavernij kennen een interessante geschiedenis: van een lot dat tegen iedere prijs vermeden moest worden inde vroegmoderne tijd tot een recht dat men wanhopig probeerde op te eisen in de tweede helft van de negentiende eeuw. En hoe zit het met de loonarbeid in onze tijd? Is het bijvoorbeeld een goed idee om de loonslavernij in te wisselen voor een bestaan als zelfstandige?

DOOR ANITA DE WAAL

VAN RECHT OP LEVENSONDERHOUD NAAR RECHT OP WERK

Arbeid was tot in de zestiende eeuw een noodzakelijk kwaad dat een goed leven genereerde. Arbeid was geen doel op zich maar een middel tot een prettig leven. Daarin paste bijvoorbeeld ook het recht op levensonderhoud en bescherming. Levensonderhoud kon in deze tijd ook bestaan uit bedelen: een bezitloze had het recht te bedelen en de bezitter had een morele, religieuze plicht de bedelaar iets te geven.

Daar kwam verandering in rond 1500, met name in protestantse kring. Maarten Luther (1483-1546) was een felle verdediger van arbeid. Johannes Calvijn (1509-1564), na hem, ging nog verder en stelde dat de mens op aarde was om zo productief mogelijk, spaarzaam en sober te leven. Op deze wijze kon men God eren en zichzelf behoeden voor bandeloosheid. In deze visie komt zowel het arbeidsethos naar voren als het verlangen tot disciplinering van de mens door middel van arbeid.

In Frankrijk werd de protestantse gedachte over arbeid en arbeidsethos opgepakt door Hendrik IV (1553-1610). Hendrik, hugenoot van origine, ergerde zich aan het grote aantal religieuze vrije dagen per jaar en verminderde dat naar tachtig [2] in een poging dejarbeidsproductiviteit op te schroeven. Het volk kwam in opstand en wist naast de al bestaande 103 feestdagen, nog acht nieuwe feestdagen te verkrijgen.

In Nederland kreeg het arbeidsethos onder invloed van het protestantisme sneller voet aan de grond. Dirck Volkertsz Coornhert (1522-1599) – zelf katholiek overigens – bepleitte een hervorming van de strafrechtspleging. Hij stelde voor in plaats van lijfstraffen werkstraffen te geven die de gevangenen in staat zouden kunnen stellen na hun vrijlating in de maatschappij in hun eigen onderhoud te voorzien. Dit achtte hij een effectievere vorm van criminaliteitsbestrijding dan de gebruikelijke lijfstraffen, verminkingen en opsluiting in ledigheid.

Zijn ideeën vonden gehoor. Er werden tuchthuizen gesticht en in steeds meer steden werd bedelen verboden op straffe van opsluiting in een tuchthuis. De wijze waarop gewerkt werd in de tuchthuizen was op dat moment (door de gilden) nog verboden buiten de tuchthuizen; mensen werden in een productieproces opgenomen waarbij in ploegen gewerkt moest worden, omdat een ieder een klein onderdeel van het product maakte, in plaats van zelfstandig een totaalproduct te creëren.

Ondernemers deden veel moeite om een tuchthuis te mogen exploiteren, want daarmee was veel geld te verdienen door de efficiënte productiewijze. De vraag naar het recht op exploitatie van een tuchthuis was zo groot dat er een schaarste aan gevangenen ontstond.

Beter nog zou het zijn als de gilderegels zouden worden afgeschaft en arbeiders op dezelfde wijze als in het tuchthuis aan het werk konden worden gezet. En dat werd met de Franse Revolutie een feit. De gilden werden gelijk met de horigheid (slavernij) verboden. Een leger aan vrije arbeiders kon worden ingezet om op basis van een vrije arbeidsovereenkomst in massaproductie te gaan werken.

De nieuwe ultieme slaaf is het kleine eigen baasje: de ZZP'er, de freelancer, de uitzendkracht, de oproepkracht, de nul uren-contractant…

Arbeiders eisen recht op werk

Dat was in 1800 nog helemaal niet eenvoudig. De disciplinering van de arbeider stond nog in de kinderschoenen. Groot was de weerzin van arbeiders eind achttiende, begin negentiende eeuw, om te gaan werken in een fabriek.

In heel West-Europa werden kindertehuizen leeg gehaald om kinderen (vanaf ongeveer vier jaar) in te zetten in de massaproductie. De kinderen werkten in ploegendiensten onder zeer erbarmelijke omstandigheden. Kinderarbeid was in eerste instantie niet zozeer ingegeven door het feit dat kinderen goedkoper waren (al speelde dat later wel mee) maar omdat er niemand bereid was vrijwillig in een fabriek te gaan werken. Het disciplineren van de fabrieksarbeider heeft alles bij elkaar meer dan een eeuw geduurd, waarbij ondernemers vele beschrijvingen hebben nagelaten over de onwil van mensen zich te voegen naar de machine.

In de loop van de negentiende meldden zich steeds meer volwassen mannen bij de fabriekspoorten. Tegelijk met de groei van de massaproductie ontstond een daling van de prijzen voor de eindproducten. De vaste prijs die vroeger via de gilden werd bepaald (zodat iedereen een goede prijs voor zijn kwaliteitsproduct kreeg) was weggevallen en de kinderen produceerden zoveel dat de prijzen daalden en de vrije ambachtslieden uit de markt werden geconcurreerd. Dat heeft in de eerste jaren geleid tot felle opstanden door met name wevers en spinners die een minimumprijs eisten. Die strijd werd verloren. De fabrieksproductie groeide, de prijzen bleven dalen en steeds meer mannen werden door armoede gedwongen zich te vervoegen bij de fabriekspoort om te bedelen om werk. En deze massale toeloop van fabrieksarbeiders drukte de lonen nog verder waardoor steeds meer mensen langer moesten werken tegen lagere lonen en onder steeds slechtere arbeidsomstandigheden.

In 1848 leidde werkloosheid en honger tot een revolutionaire golf over Europa waarbij arbeiders naast betere arbeidsomstandigheden het recht op werk eisten. Vijftig jaar nadat de eerste fabrieken moesten bedelen om arbeiders, omdat fabrieksarbeid per definitie onmenselijk is, eisten arbeiders in 1848 het recht op arbeid in diezelfde onmenselijke fabrieken. Niet het recht op levensonderhoud, niet het recht op leven, maar het recht op werk... in een fabriek.

Het recht op luiheid

De Franse socialist Paul Lafargue (1842-1911) schrijft in 1880 H*et recht op luiheid*. Het is een vlammend, humoristisch en nog altijd actueel pamflet dat ik alleen al door de stijl van schrijven iedereen kan aanbevelen (vooral in de vertaling van Anton Constandse). Maar het is geschreven in 1880 en niet in 1848. In 1880 bestonden er bijna geen vrije ambachtslieden meer in Europa (behalve in Nederland, maar Nederland telde sowieso niet mee in de industriële revolutie). Bijna de totale productie was in die korte periode van 1800 tot 1880 overgenomen door massaproductie in fabrieken.

Lafargue schreef over de opstanden in 1848: 'In plaats echter van te profiteren van de crisistijden ten bate van een algemene verdeling van producten en een allen omvattende jool gaan de arbeiders, terwijl zij van de honger creperen, hun hoofden stoten tegen de fabriekspoorten. (…) Geef ons werk! Het is niet de honger maar de hartstocht voor de arbeid die ons kwelt!'

Lafargue hekelde de overproductie en het daarbij behorende eindeloos stimuleren van de consumptie. Het steeds meer produceren en consumeren van producten van steeds slechtere kwaliteit. 'In onze departementen met wolindustrie rafelt men halfvergane vodden uit en maakt men er zogenaamde 'renaissance' lakens van die een even lange levensduur hebben als verkiezingsbeloften.'

Lafargue ging ervan uit dat, om voldoende te produceren – opdat iedereen een goed leven kon hebben – een werkdag van drie uur volstond. De rest van de tijd kon iedereen luieren, leuke dingen doen en genieten van het leven.

Lafargue wilde niet terug naar de tijd voor de industriële revolutie. Integendeel. Hij zag de machine als de verlosser: 'Waar de filosofen van het kapitalisme worden beheerst door het vooroordeel van de loonarbeid, de ergste vorm van slavernij, zal de machine de God zijn die de mensheid zal loskopen van de loonarbeid en haar ledige uren zal schenken en vrijheid.'

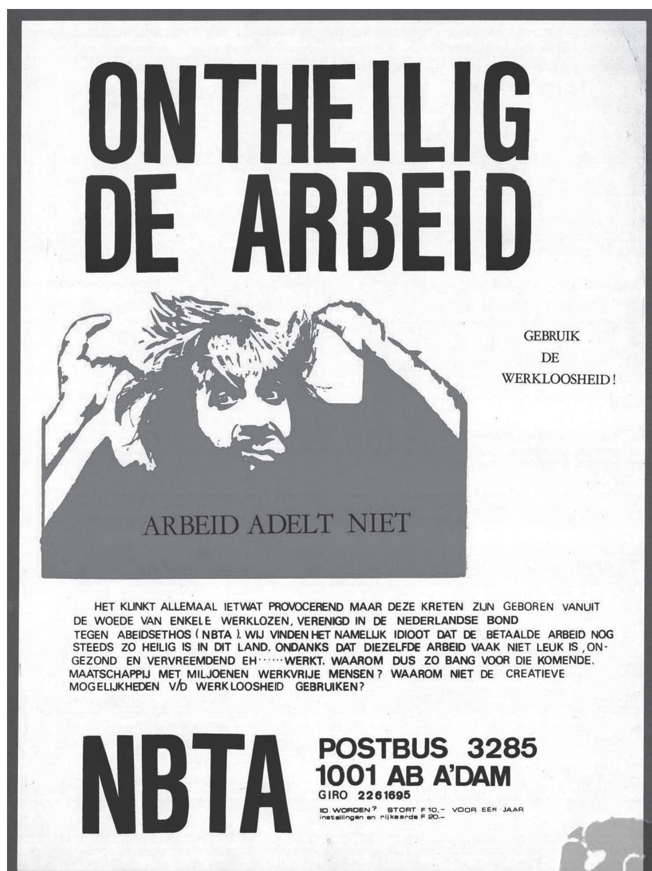
De moderne vorm van slavernij

In 1971 had de cabaretier Fons Jansen een variant op de drie-urige werkdag en de machine die de God van de mensheid zal zijn. Hij zei: 'Over vijftig jaar ziet de wereld er heel anders uit. Nee, wat moet je doen? Computers afstoffen. Heb je geen vijfdaagse werkweek voor nodig. Krijg je het eendaagse werkjaar. De dag van de arbeid. En wat gaan we met de vrije tijd doen? We gaan weer spelend leven.' [3]

Fons Jansen ging daarbij natuurlijk uit van een algemene verdeling van producten, vergelijkbaar met de ideeën van Lafargue honderd jaar eerder. 2021 komt naderbij, maar van het uitkomen van de voorspelling van Fons Jansen en het 'spelend leven' is vooralsnog geen sprake. Integendeel. De loonslavernij van Lafargue is steeds verfijnder geworden. Onderdeel van de secundaire arbeidsvoorwaarden is een mobiele telefoon van de werkgever geworden, of een pc die je tegen een hele lage prijs (of beter nog: tegen inlevering van vrije dagen) via de werkgever kan kopen, inclusief dezelfde programmatuur als op het werk.

Nu werknemers deze voorzieningen hebben, verwacht de werkgever wel dat je altijd telefonisch bereikbaar bent en ook thuis (of op je vakantieadres) regelmatig de e-mail van je werk controleert. De computer, het internet en de mobiele telefoon hebben arbeidsuren en vrije uren steeds meer met elkaar vermengd ten koste van de vrije tijd. Het spelende leven is juist door de computer, of liever door de wijze waarop er op dit moment gebruik van wordt gemaakt, steeds verder weg gedreven. En de reden daarvoor is dezelfde gebleven als Lafargue in 1880 beschrijft. De werkgevers willen overproductie en veel consumptie.

Zucht hiermee de werknemer in loondienst nog steeds onder de ergste vorm van slavernij? Nee. De werknemer is in de afgelopen eeuw veel beter beschermd geraakt en door tal van factoren is de zorgplicht van de werkgever ten opzichte van de werknemer steeds groter geworden. De werkgever is verantwoordelijk voor doorbetaling van loon bij ziekte van de werknemer, de werkgever is verplicht een bepaald budget uit te trekken voor opleiding van zijn werknemers, de werkgever betaalt mee aan het aanvullend pensioen van de werknemer, is verplicht aanpassingen op het werk aan te brengen voor werknemers die minder valide zijn en *last but not least*, als een groot bedrijf moet inkrimpen, reorganiseren of gaat verhuizen dan heeft de werkgever de plicht om met de werknemersvertegenwoordiging (vakbonden meestal) te onderhandelen over een sociaal plan waardoor werknemers in ieder geval een compensatie krijgen voor het leed van het ontslag.

De nieuwe ultieme slaaf is het kleine eigen baasje: de ZZP'er, de freelancer, de uitzendkracht, de oproepkracht, de nul uren-contractant… en hoe het allemaal verder wordt genoemd. Ze hebben één ding gemeen met elkaar: de werkgever heeft wel de lusten maar niet de lasten. De flexibiliteit die wordt geroemd in het werken als klein eigen baasje geldt maar één vorm van flexibiliteit: de flexibiliteit voor een werkgever om van je af te komen.

De situatie van het kleine eigen baasje van nu is eigenlijk vergelijkbaar met de wevers en spinners uit het begin van de negentiende eeuw. Er zijn steeds meer kleine baasjes en er is steeds minder werk te verdelen, dus de prijs per uur zakt. Waar de gemiddelde ZZP'er een aantal jaren geleden nog een uurtarief van veertig euro kon vragen, zijn nu steeds meer ZZP'ers gezakt tot onder een tientje per uur. Dat is een geweldig veel lagere prijs dan de prijs voor een loonslaaf. Want van dat tientje per uur moet het eigen baasje zijn eigen ziekte, zijn eigen pensioen, zijn eigen opleidingen en zijn eigen kinderopvang betalen. En dat kan niet van een tientje per uur. Tel daarbij op de uren waarin een eigen baasje op zoek is naar arbeid – waar een loonslaaf gewoon betaald wordt voor de uren die hij besteed aan 'acquisitie' – en de voordelen voor de werkgever zijn evident.

Niet meedoen in het systeem van loonarbeid is vandaag de dag in veel gevallen een ondersteuning van het kapitalistische systeem en een ondergraving van de verworvenheden – de zorgplicht – die in de afgelopen eeuw voor werknemers zijn bevochten. Relatief veel anarchisten lijken gecharmeerd van het idee om eigen baas te zijn. Dat kan, maar de vaste lasten moeten toch betaald worden. En dat betekent dat er voor hen die niet uitzonderlijk zijn, een moment aanbreekt dat ze moeten duiken met hun prijs om toch nog in ieder geval iets van loon binnen te halen.

Het wettelijk minimumloon is ongeveer 8,50 euro bruto per uur. Daar komen nog een aantal bedragen voor de werkgever bij (zoals bovengenoemde zorgplicht). Een werkgever is dus minstens een tientje per uur kwijt aan een minimumloner. Uit onderzoek blijkt dat meer dan zestig procent van de ZZP'ers minder dan tien euro per uur heeft gevraagd voor zijn laatste opdracht. Die ZZP'ers verdienen dus ruim onder het wettelijk vastgestelde minimumloon dat iedere werknemer in Nederland minimaal behoort te ontvangen, terwijl er eigenlijk vrij weinig werknemers (in loondienst) in Nederland zijn die het minimumloon ontvangen. De meeste werknemers in loondienst verdienen meer.

Anarchisten hebben nogal eens de neiging om dan te zeggen dat ze niet zoveel nodig hebben. Dat is mooi, maar waarom zou je dat geld doneren aan een werkgever? Want het is een donatie aan de werkgever, omdat je in feite recht hebt op een hoger loon en daar niet om vraagt, of in ieder geval het niet ontvangt.

De meesten van ons werken in of voor een kapitalistisch bedrijf, en dan is het verstandig de kapitalistische regels te hanteren in de onderhandeling met de werkgever. De waarde van een werknemer wordt uitgedrukt in geld. Dus op het moment dat je minder vraagt dan je waarde is – gewoon omdat je niet meer nodig hebt – dan doneer je ieder uur dat je werkt voor die werkgever een deel van je arbeidswaarde aan de werkgever. En dat terwijl de meeste werkgevers toch al zo weinig voor hun werknemers betalen. Heb je weinig geld nodig om van te leven? Ga minder werken, geef het overschot weg, gooi je geld in de gracht, geef een feest, ga in de zon liggen met een boek – maar geef het niet aan de werkgever die er geen recht op heeft!

De moderne slaaf is een vrije arbeider zonder arbeidsovereenkomst; de schijnondernemer die moet bedelen om een klus en gedwongen is zijn uurtarief steeds verder te verlagen. En als bijkomend voordeel kunnen werkgevers zich steeds vrijer bewegen in de onderhandelingen over de CAO. Want als de loonslaven niet zakken met hun eisen, dan worden ze ontslagen; achter hen staan tien schijnondernemers te dringen om voor een schijntje hetzelfde werk te doen.

Autonoom zijn? Vrije tijd genieten? Tel je zegeningen en weeg zorgvuldig af of die autonomie en vrije tijd niet het beste worden bewaakt onder de arbeidsovereenkomst van de werknemer in loondienst.

NOTEN

1 'Arbeidt, arbeidt proletariërs, om het maatschappelijke vermogen en uw individuele ellenden te vergroten. Werkt, werkt opdat gij – steeds armer wordende – meer reden hebt te werken en rampzalig te zijn.' (Vertaling A. Constandse)
2 Ter vergelijking: het huidige arbeidsjaar gaat uit van gemiddeld 220 werkdagen en dus 45 vrije dagen.
3 Uit: 'Drie maal andermaal', 'De jeugd moet van straat', Fons Jansen 1971.

In heel West-Europa werden kindertehuizen leeg gehaald om kinderen in te zetten in de massaproductie

Joke Kaviaar veroordeeld:

aantekeningen bij een showproces

Er wordt een illegaliteit geschapen en een ideologie als zou de natie worden besmet door volksvreemde elementen, en daaraan weigert zij mee te doen

Op 8 januari 2013 stond Joke Kaviaar terecht voor de meervoudige kamer van de rechtbank in Haarlem wegens opruiing. Op 22 januari volgde de uitspraak: vier maanden gevangenisstraf, onvoorwaardelijk. De rechtbank had in alles de redenering van het Openbaar Ministerie gevolgd en de bezwaren van de verdediging vrijwel achteloos terzijde geschoven. Joke Kaviaar gaat in hoger beroep. Maar intussen ligt er dus een kwalijke uitspraak die als gevaarlijk precedent tegen critici van staatsrepressie gebruikt kan worden.

DOOR JAN BERVOETS

De zaak speelt al vanaf 13 september 2011, toen Joke door de politie werd opgepakt en al haar spullen in beslag werden genomen en gefotografeerd. De politie suggereerde een verband tussen haar scherpe kritiek en 'terroristische' activiteit, het OM sprak aanvankelijk van 'opruiing met terroristisch oogmerk', maar liet dat oogmerk uiteindelijk vallen. Kennelijk was de verwijzing naar terrorisme nuttig om verregaand onderzoek te legitimeren, maar kon het oogmerk maar beter weer uit de uiteindelijke aanklacht verdwijnen om de verdediging geen handvat te geven om dat onderzoek tegen het licht te houden. Reden van de arrestatie en aanklacht was haar verzet tegen het vreemdelingenbeleid van de staat, die in toenemende mate mensen het recht ontzegt in Nederland te leven en de publieke opinie tegen 'vreemdelingen' opzet, omdat die van nature illegaal zouden zijn. Er wordt een illegaliteit geschapen en een ideologie als zou de natie worden besmet door volksvreemde elementen, en daaraan weigert zij mee te doen. Reeds eerder liet de AIVD openlijk berichten dat zij het anarchistisch protest tegen het detentie- en uitzettingsbeleid van de Nederlandse regering in de gaten hield. De oorspronkelijke aanklacht was zoals gezegd 'opruiing met terroristisch oogmerk' en dat leidde ertoe dat Jokes website op 7 december 2011 door Justitie onklaar werd gemaakt. Justitie neemt het haar kwalijk dat Joke een dag later weer verder ging met artikelen publiceren en in de pers maakte ze herhaaldelijk duidelijk dat ze Joke en het verzet tegen het IND-beleid het zwijgen wil opleggen. Zo wordt de IND een staat in de staat, die niet alleen beoordeelt of vreemdelingen wel of niet in Nederland mogen leven, maar waartegen daadkrachtig verzet via Justitie en geheime diensten de mond dient te worden gesnoerd.

Kwalijke precedenten

In de Zaanstreek registreert de politie haar als 'veelpleger'. De bedoeling van het opbouwen van dit veelpleger-dossier is om Joke in een Inrichting voor Stelselmatige Daders (ISD) te plaatsen. In haar situatie doet dat denken aan methoden die we kennen bij totalitaire regimes: vandaag zij, morgen misschien de colporteur van dit blad? Is propaganda voor burgerlijke ongehoorzaamheid voortaan vatbaar voor draaideurcriminaliteit? De dreiging om Joke Kaviaar via die ISD-maatregel aan te pakken werd afgewend door de Nationale Ombudsman. Want je bent geen draaideurcrimineel als je achter de corrupte almacht van de IND en de toenemende handel in gevangenisruimten machinaties en spoken ziet van totalitaire elementen, waarvan de heren Staatslieden menen dat die bijna zeventig jaar geleden door onze nationale Bijzondere Rechtspleging door enkele fusillades waren bezworen.

En zo is het dan tot een proces gekomen. Inzet van het proces is de Anti-revolutiewet van 20 juli 1920, Stbl. 619, en ook al werd die niet expliciet genoemd, zij lag duidelijk ten grondslag aan het requisitoir van de officier van justitie. Joke gebruikt gelijkaardige bewoordingen als Beau van Erven Dorens of de SP'er Pascal Smit, maar zij kan in tegenstelling tot deze heren niet vrijuit gaan, omdat zij 'activiste' is. En activisten hebben een bijzondere plicht zich te gedragen. Zij dienen zoet en vaderlandslievend te zijn en niet op te roepen tot het verzet tegen wie in een achterkamertje stiekem 'Heil!' staat te roepen. De term 'opruiing' als beschreven in de wet, valt, anders dan belediging, niet onder de uitspraken van de Hoge Raad en het Europees Hof van de Rechten van de Mens inzake het recht van vrije meningsuiting. Argumenten die Wilders de vrijheid geven zijn uitspraken te doen over de Islam zijn dus niet van toepassing op georganiseerde protesten tegen de consequenties die de IND en andere ambtenaren daar bewust of onbewust uit trekken. Naarmate de regering maatregelen neemt waartegen protesten te vrezen zijn, dient men deze wetsbepaling strikter toe te passen, omdat anders de orde niet wordt gehandhaafd.

Uit Kamerdebatten van 1923 bleek uit antwoorden op vragen van de Vrijzinnig Democraat Marchand dat rechtse katholieken die de bezem door het huidige regeringsstelsel wilden halen en na deze radicale schoonmaak een dictatuur in de stijl van Mussolini daarvoor in de plaats wilden stellen, vrijuit mochten gaan. Een blik in de geheime index van het Ministerie van Justitie in die dagen maakt sowieso al duidelijk dat de wet juist tegen 'bolsjewisme' was bedoeld, en daaronder werd ook de Internationale Antimilitaristische Vereniging (IAMV) en ons aller Herman Groenendaal, principieel dienstweigeraar, gerekend (een tip voor

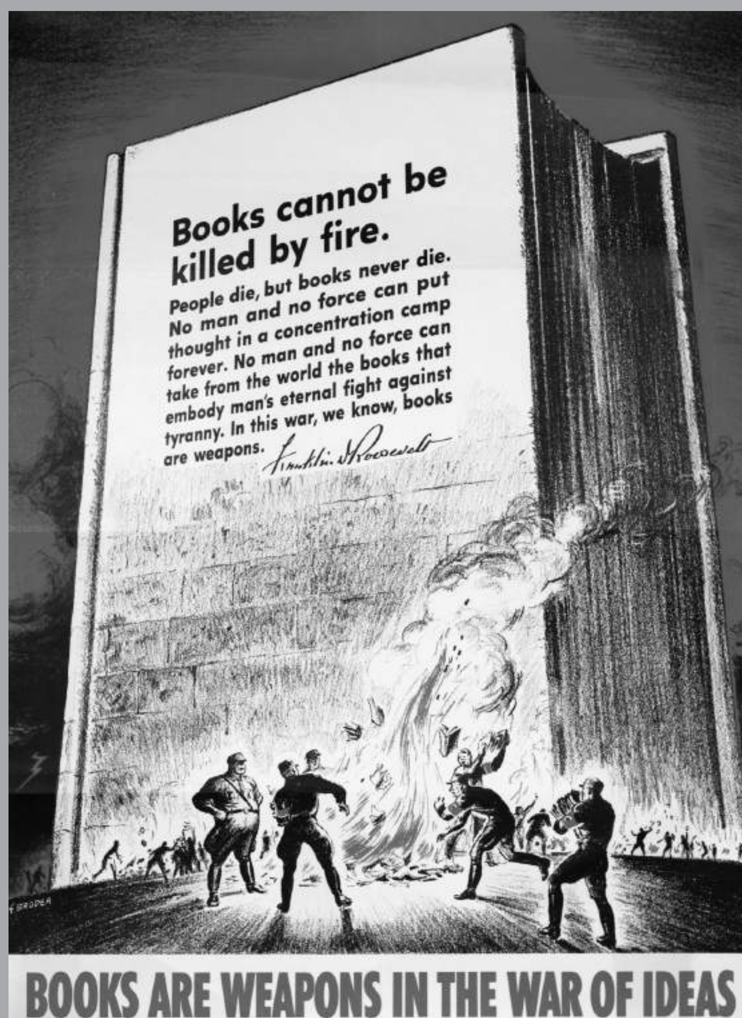
onderzoekers, overigens). Het is daarom de vraag of deze wet nog wel geldig is, gezien de context van het verleden en of gezien de naoorlogse Universele Verklaring van de Rechten van de Mens op deze wijze wel orde gehandhaafd dient te worden. Dat stelde althans de advocaat, die wel degelijk een beroep deed op de uitspraken die de officier naar de prullenmand wilde verwijzen. Hoe het ook zij, de officier eiste zes maanden onvoorwaardelijk, wat uitzonderlijk is, Joke Kaviaar dient te zwijgen of anders beleefd te vragen of de IND minder fascistisch wil handelen, het handje stijf geheven. Natuurlijk weigerde zij dat in haar laatste woord. De advocaat eiste vrijspraak op alle punten. Na de uitspraak zal het gevecht tegen de veroordeling van Joke Kaviaar doorgaan – in de rechtszaal en vooral ook daarbuiten.

Links

website Joke Kaviaar: jokekaviaar.nl
website Steungroep: 13-september.nl

Een aanslag op anarchistische boekhandel Freedom

In de vroege ochtend van vrijdag 1 februari was er brand in de anarchistische boekwinkel Freedom Bookshop in Londen. Een luik was geforceerd, een ruit ingeslagen en brandbare vloeistof – een mollie, gewoon benzine? – werd naar binnen gegooid. Om vijf uur was de brandweer gewaarschuwd en even na 7 uur was de brand geblust, maar 15% van de benedenverdieping was beschadigd en de leidingen waren vernietigd. De boekwinkel kon maandag 4 februari na een massale schoonmaakactie op zaterdag weer worden geopend. De vrees dat het Freedom-archief door de brand getroffen zou zijn, bleek ongegrond. Ook het gebouw bleef intact. Maar de schade blijft; zij is des te ernstiger, omdat de aanslag juist plaats vond toen de verzekering was vervallen. Er circuleren nog steeds oproepen om hulp, bijvoorbeeld om de voorraad aan te vullen.

De boekwinkel werd in 1886 opgericht door Charlotte Wilson en Peter Kropotkin en was ook een vergaderplaats voor de anarchistische vakbond Solidarity en de Engelse anarchistische federatie, maar ook voor kraakcomités en andere actieve hulpdiensten. Het was ook de plaats waar Anarchy was uitgegeven, de inspiratiebron van het Nederlandse tijdschrift De AS.

De aanslag is nog niet opgeëist, maar men vermoedt dat fascisten erachter zitten, de naam van een Engelse vereniging Gouden Dageraad wordt genoemd, Er is dus alle reden voor internationale solidariteit. De Engelse anarchistische federatie coördineert een internationale inzameling. Meer berichten op http://www.freedompress.org.uk.

Freedom heeft ook een actie gestart voor de toezending van gedichten via facebook: https://www.facebook.com/DonateAPoemForFreedom.

Na de ontruiming van Kamp Osdorp aan de Notweg op 30 november 2012 zijn de mensen van het kamp – na eerst geruime tijd in een krappe bus met zuurstofgebrek te hebben gezeten – naar een politiebureau in Amsterdam Zuid-Oost gebracht. Diezelfde avond is bijna iedereen weer 'vrijgelaten' ofwel in de kou gezet, in een bushokje in Zuid-Oost.

DOOR EEN VLUCHTKERKVRIJWILLIGER

Nog steeds mensen vast na ontruiming Kamp Osdorp

'Ik werd in de gevangenis in Ethiopië beter behandeld'

Achter slot en grendel

Bíjna iedereen, dus niet allemaal! Daniel werd nog drie dagen vastgehouden op het politiebureau. Na vele brieven en telefoontjes heeft hij nu – na zes weken – nog steeds niet al zijn persoonlijke bezittingen terug. Sergei is gedeporteerd naar Armenië en Harun uiteindelijk (via verschillende detentiecentra) – op basis van het verdrag van Dublin – naar Italië. Hij heeft daar nu tijdelijke woonruimte toegewezen gekregen en maakt het naar omstandigheden goed. Er is contact met hem via Facebook.

In totaal zijn acht personen van de groep 'Wij Zijn Hier' overgebracht via het bureau aan de Johan Huizingalaan, het detentiecentrum Noord-West in Osdorp, naar het detentiecentrum Kamp Zeist in Soesterberg en sommigen vandaar weer verder naar Schiphol-West. Enkelen zijn daarna inmiddels 'vrijgelaten'.

Contact

Het duurde een tijd voordat er goed contact was met de gedetineerden. Er gaat veel tijd en bureaucratie aan vooraf eer je op bezoek kunt. Communicatie is moeizaam, omdat in Zeist gewerkt wordt met een gesloten telefoonsysteem, waarvoor de vluchtelingen één keer in de week via een lijst een kaart moeten bestellen, waarop ze dan een paar dagen moeten wachten en waarmee ze dan een paar minuten kunnen bellen. Cali vertelde: 'Het spijt me om te horen dat mijn vrienden graag een telefoontje van me wilden ontvangen, maar ik moest kiezen tussen eten of bellen en ik heb besloten dat mijn eigen gezondheid van groot belang is.' Mohamed Idd: 'Toen ik eindelijk een telefoonkaart had, heb ik heel even mijn zus gebeld. Daarna mijn advocaat, maar juist toen ik mijn naam had gezegd, werd de verbinding verbroken.'

Alle mensen die ik spreek geven aan hoe ontzettend belangrijk het is om contact te hebben met de buitenwereld. Habib: 'Eerst dacht ik echt dat iedereen ons vergeten was. Ik heb enorm veel steun aan de brieven en bezoekjes die ik ontvang. Het is ons enige contact met het echte leven.' Wat de mensen vooral dwars zit is dat ze niet begrijpen waarom zij vast zitten terwijl alle anderen zijn vrijgelaten: 'Je gaat malen. Wat is er aan de hand, wat betekent dit, waarom doen ze dit. In de gevangenis heb je zoveel tijd om te denken. Het is echt slopend.'

Om de gevangenen te tonen dat ze niet vergeten worden, zijn er (naast bezoek en post) ook acties georganiseerd bij Detentiecentrum Schiphol-West en Kamp Zeist en tijdens de zittingen in de rechtbank. Habib: 'Opeens bonsde iemand uit de cel naast ons op de muur – Habib, Muthana, ze roepen jullie naam! Dat was echt heel bijzonder.' Vervolgens werden zij wel overgeplaatst.

De behandeling van arrestanten

Volgens vele verhalen is de behandeling van de vluchtelingen in het politiebureau de eerste dagen erg slecht geweest. Een voorbeeld: 'Ik kreeg onvoldoende te eten, mocht helemaal niet naar buiten en toen ik om water vroeg werd mij gezegd dat ik maar uit de WC moest drinken. Ik werd in de gevangenis in Ethiopië beter behandeld.'

In Kamp Zeist hangt het heel erg af van de dienstdoende ambtenaar. Iedereen geeft aan dat ze het met sommige bewakers goed kunnen vinden en dat dit voor hen erg belangrijk is. Ze vertellen ook dat ze in de gevangenis erg bekend zijn Zowel de bewakers als de medegedetineerden kennen hen van TV. Ze zijn daar positief over, omdat iedereen weet dat ze voor alle vluchtelingen vechten. Overigens worden steeds meer vluchtelingen uit Kamp Zeist overgeplaatst naar Rotterdam of Schiphol-West. In Zeist slapen de meeste mensen nu alleen in een cel en er komen steeds meer mensen bij die vanwege een strafblad vast zitten. Dit leidt tot veel frustratie. Muthana: 'Ik zit hier tussen de criminelen, maar ik heb niks gedaan, alleen bestaan.'

Vreemdelingenbewaring mag officieel alleen als er 'zicht' is op uitzetting!

Buiten de muren

Inmiddels hebben vier mensen zich weer kunnen aansluiten bij hun makkers in de Vluchtkerk. De advocaten hebben voor allen dus gepleit voor einde van de detentie op basis van het gelijkheidsbeginsel (anderen uit de groep zitten niet vast) of op basis van 'geen zicht op uitzetting'. Want vreemdelingenbewaring mag officieel alleen als er 'zicht' is op uitzetting! Nu ja, we kennen de praktijk...*

Abdella Kadir (Oromo) werd zonder zitting en zonder contact met advocaat opeens verteld dat hij mocht gaan. Hij is op 15 december compleet onverwacht in de Vluchtkerk teruggekomen. Toen hij daar zijn foto zag hangen was hij daar heel verheugd over. Mohamed Idd uit Kenya werd op 21 december uit Schiphol-West gezet en is naar de Vluchtkerk gebracht. Hij heeft zichzelf daar eest een week 'detentie' opgelegd. 'Ik ben zo blij dat ik vrij ben, maar ik wil nog niet naar buiten. Ik wil eerst hier blijven; iedereen ontmoeten. Na een week ga ik ervaren hoe het is om naar buiten te lopen.' Muthana is uiteindelijk op 14 januari vrijgekomen. Hij vertelde dat hij blij was maar ook triest omdat zijn maatjes nog vast zitten. Natuurlijk kwam ook de klap. Muthana: 'In de gevangenis is je enige droom vrij komen. Als je vrij bent, realiseer je je dat je terug bent bij af. Het is fijn om vrij te zijn, maar het is hier ijskoud, mensen zijn ziek en moe. Er is nog steeds geen zicht op enige toekomst, op een normaal leven.'

En vandaag...

Er zitten nog steeds drie vrienden van Kamp Osdorp opgesloten. Ze willen zeer graag post ontvangen! Schrijven is mogelijk (met toevoeging naam en geboortedatum of detentienummer):

- Habib Jaba uit Jemen (8475326): Al vanaf het allereerste begin betrokken bij Kamp Osdorp. Een zeer rustige en intelligente man. Schrijven kan in het Arabisch of Engels, naar Kamp Zeist.
- Ibrahim Toure uit Ivoorkust (27-3-1982): Zijn broer zit in de Vluchtkerk terwijl hij vast zit. Schrijven liefst in het Frans, naar Schiphol-West.
- Cali Alfa Mooti, Oromo (8475324): Hij spreekt goed Engels en is nu (nadat hij eindelijk spullen kon ontvangen) bezig met Nederlands leren. En ook met sporten. Hij wordt vaak gevraagd voor voetbalteams. Hij zit in Kamp Zeist.

Detentiecentrum Zeist
Postbus 111
3769 ZJ Soesterberg

Justitieel Complex Schiphol (West)
Duizendblad 100
1171 VA Badhoevedorp

Noten

* Voor meer informatie zie: http://www.nationaleombudsman-nieuws.nl/sites/default/files/rapport _ vreemdelingenbewaring _ 2012 _ 105.pdf.

Let's start a PussyRiot!

Ondertussen heeft bijna de hele wereld gehoord van PussyRiot. De vrouwen van dit Russische feministisch punkcollectief zongen en dansten hun punkgebed op het altaar van de Jezusverlosserskathedraal in Moskou. Daarna volgde een gigantisch spektakel, maar het is tijd voor echte solidariteit!

DOOR ABC NIJMEGEN

De feiten

Op 21 februari 2012 hield PussyRiot een actie in de grootste kerk van Moskou: compleet in punkstijl met bivakmutsen en kleurrijke kleding zongen zij het nummer 'Maagd Maria, verlos ons van Poetin'. Voor deze actie werden op 4 maart Nadezhda en Maria gearresteerd en op 15 maart werd ook Ekaterina gearresteerd en vastgezet. Zij werden verdacht van deelname aan de actie en van het deel uitmaken van PussyRiot. Alle vrouwen werden aangeklaagd voor 'hooliganisme' volgens artikel 213 van het Russische strafrecht. Hierop staat een maximale straf van zeven jaar cel: het openbaar ministerie eiste drie jaar. Op 17 augustus deed de rechter uitspraak: twee jaar cel voor het zingen van een anti-Poetin punknummer. Op 10 oktober werd Ekaterina alsnog vrijgelaten en vrijgesproken omdat zij, volgens de wet, niet letterlijk had deelgenomen aan de actie, aangezien zij al voor de actie op het altaar gearresteerd werd.

Nadezhda en Maria zijn op dit moment overgeplaatst naar verschillende Russische strafkampen, waar zij de komende twee jaar hun straf zullen uitzitten (tot omstreeks eind maart 2014). Maria zit in een vrouwenstrafkamp in Perm, een Siberische regio die bekend staat om harde Sovjet-achtige kampen. Nadezhda zit gevangen in een strafkamp in Mordovia dat bekend staat om zijn slechte omstandigheden. Beide vrouwen hebben sinds hun veroordeling verschillende verzoeken ingediend, waaronder dat zij de rest van hun straf kunnen uitzitten in Moskou om zo dichter bij hun kinderen te zitten (Maria heeft een vijf jaar oude zoon en Nadezhda een vierjarige dochter). Maria deed ook een verzoek om haar straf pas over tien jaar uit te zitten om zo niet van haar nu zeer jonge zoon gescheiden te zijn. De rechtbank wees alle verzoeken af.

De protesten

Al vanaf het begin van de arrestatie van de drie leden doken de internationale media op de zaak. Vol verontwaardiging werd gereageerd op het gebrek aan vrijheid van meningsuiting in Rusland. Beroemde popsterren en bands uitten hun solidariteit aan PussyRiot, waarvan soms ook op financiële wijze. Amnesty International organiseerde zoals gebruikelijk petities en sprak schande van de situatie. Foto's van de vrouwen prijkten op voorpagina's van gedrukte media en op internet. Maar de vraag waarom PussyRiot deze (en andere acties) deed, werd niet tot nauwelijks aangeroerd.

Dat het waarom van de actie niet belicht werd is niet vreemd, want de boodschap van PussyRiot is een radicale boodschap. Een radicale kritiek op de onderlinge banden tussen de Russische orthodoxe Kerk en de regering Poetin, een radicale kritiek op de genderongelijkheid, seksisme en xenofobie, een radicale kritiek op het gebrek aan vrijheid. Een radicale boodschap die mainstream media en mensenrechtengroepen niet graag verkondigen aangezien zij deel uitmaken van en enkel kunnen bestaan binnen het huidige politieke en sociale discours.

De actie en arrestatie van PussyRiot werd echter ook door anarchistische en andere radicale grassrootorganisaties opgepakt. Wereldwijd werden tientallen acties gevoerd, van het omzagen van crucifixen in Kiev tot de verstoring van een kerkdienst in Keulen, door vele personen met kleurrijke bivakmutsen. Deze vorm van solidariteit met PussyRiot is nu het hardst nodig: het overbrengen van de boodschap van PussyRiot en rebellie!

Nu niet verstommen!

Dit is de reden geweest waarom Anarchist Black Cross Nijmegen is begonnen met de Free PussyRiot! Campagne. Omdat de mainstream media en organisaties PussyRiot niet meer zo interessant vinden, omdat juist anarchistische en radicale grassrootgroepen via eigen en nieuwe netwerken en op eigen wijze wel een radicale boodschap naar buiten kunnen brengen, omdat Nadezhda en Maria over een jaar ook nog graag kaarten en brieven van solidariteit ontvangen in de bak en omdat wij juist die mensen willen steunen die streven naar een wereld zonder ongelijkheid, seksisme, xenofobie en religieuze fundamentalisten.

Op de website van Anarchist Black Cross Nijmegen zullen de komende tijd meerdere artikelen en (vertaalde) manifesten over en van PussyRiot verschijnen, maar ook updates over de campagne en acties in solidariteit met PussyRiot. Daarnaast zijn er (gratis) stickers te bestellen: No God, No State, No Patriarch! Ondertussen proberen we ook hier en daar geld in te zamelen voor niet alleen PussyRiot, maar ook voor gelijkgestemde Russische gevangenen. Zelf kan je ook meedoen! Schrijf een kaart, plak de hele stad eronder, verstoor de orde en wees vooral creatief! We are all PussyRiot!

Links

abcnijmegen.wordpress.com
freepussyriot.org

Deze vorm van solidariteit met PussyRiot is nu het hardst nodig: het overbrengen van de boodschap van PussyRiot en rebellie!

Een Amerikaanse inquisitie

Repressie in de VS

Op woensdag 25 Juli, voerde de FBI een groot aantal gecoördineerde invallen uit tegen activisten in Portland, Olympia, en Seattle. Zij dagvaardden verscheidene mensen voor een speciale *federale* jury-rechtbank, en namen computers, zwarte kleding en anarchistische lectuur in beslag. Dit gebeurde na gelijkaardige invallen in Seattle in juli en vroegere invallen bij krakers in Portland.

De Federal Grand Jury is geheim, maar heeft wel de macht om wie weigert te getuigen gevangen te zetten wegens *contempt of court* of te gijzelen (de zogenaamde *subpoena*-regels). De getuigen zijn – zonder bijstand van een advocaat – verplicht onder ede te verklaren of zij in het bezit zijn geweest van boeken of andere geschriften die een bedreiging zijn voor de regering en de rechtsorde van de Verenigde Staten en vooral om aangifte te doen van anderen die dergelijke stukken zouden hebben.

Aanleiding van deze stap is de 1-mei demonstratie in Seattle, waarbij massa's een regeringsgebouw hadden bestormd en daar enige schade hadden aangericht. Maar de opgeroepen getuigen komen uit Portland en niet uit Seattle en zijn zeker niet bij de demo aanwezig geweest. Wel zijn het anarchisten.

Ondanks massale protesten voor de rechtbank van Seattle heeft de FBI de procedure doorgezet. Er zitten op dit moment drie anarchisten gevangen, die hebben geweigerd als verklikker op te treden. Met een beroep op diverse amendementen van de Amerikaanse grondwet hebben zij geweigerd antwoord te geven voor de rechtbank, die hen dreigt te veroordelen. De drie, Matt Duran, Kteeo Olejnik, en Maddy Pfeifer worden in isolatie gehouden en dat zijn behandelingen die doen denken aan de Moskouse Lubjanka-gevangenis tijdens de Goelagarchipel.

Wij kunnen dus binnenkort een auto-da-fe verwachten van anarchistische boeken, of een herhaling van het McCarthyisme van de jaren 1950 – maar nu tegen de anarchie. Er is tegen deze actie van de FBI een comité 'no political repression' gevormd, die oproept tot solidariteit. Die heeft ook een blog geopend voor meer inlichtingen: http://nopoliticalrepression.wordpress.com.

Intussen heeft op 30 januari een rechter de openbaarheid van een FBI-document gelast, waaruit blijkt dat de FBI wel degelijk een opsporingsprogramma tegen anarchisten heeft opgezet, ongeacht de gebeurtenissen in Seattle. Zij hadden daarvoor de Terrorist Task Force geïnstrueerd. Nu dit bekend is, slaat de FBI nog harder toe en is de jacht volledig open. Op 8 februari heeft de politie alle 2013 (zegge tweeduizenddertien) demonstranten van de Anti-Capitalist Anti-Colonial (ACAC) opgepakt om te worden voorgeleid voor het Hooggerechtshof voor San Francisco, waar ze eveneens voor hun denkbeelden zullen worden vervolgd. Zij bevinden zich nu een politiegevangenis.

Particulier bedrijfsleven dirigeert de politie tegen Occupy

Het Partnership for Civil Justice Fund (PCJF) is een actiegroep die zich keert tegen schendingen van grondwettelijke rechten in de Verenigde Staten, waarin o.a. de documentairemaker Michael Moore actief is. Dit instituut heeft in december 2012 documenten openbaar gemaakt, waaruit blijkt dat het management van de Wall Street banken rechtstreeks instructies hebben laten uitgaan aan politie en leger om de komende Occupy-beweging op voorhand te behandelen als 'criminele terroristen'. Het management van Wallstreet zit namelijk in een platformberaad, genaamd Domestic Security Alliance Council (DSAC). Hierin opereren de FBI en de binnenlandse inlichtingendienst Department of Homeland Security als strategische partners met de private sector. De banken krijgen dus rapporten van geheime inlichtingendiensten en kunnen op hun beurt weer de politie aansturen.

Reeds op 19 augustus 2011 was de FBI al in overleg met de beurs van Wallstreet. Kort daarop duiken ook militaire inlichtingendiensten op, waaronder die van de marine (Naval Criminal Investigative Services, NCIS) die eveneens aan de DSAC inlichtingen verschaffen om de koopvaardijhavens te bewaken. Over en weer worden er terroristen-eenheden ingezet. Daarom roept de DSAC alle bankemployees en medewerkers van multinationals op om strak in pak gekleed de straat op te gaan: zij mochten anders wel eens met gummiknuppels en waterkanonnen worden geconfronteerd als de politie in actie komt…

Meer hierover, vooral tegen Occupy Wallstreet en andere lokale Occupy-bewegingen in het Engels, met originele documenten, op: http://www.justice-online.org/commentary/fbi-files-ows.html.

No Border Camp 2013

2 tot 10 augustus, Rotterdam

Week vol acties, discussies en workshops

Het No Border Netwerk Nederland organiseert van 2 tot 10 augustus 2013 een No Border Camp in Rotterdam. Het organiseren van een strijdbare week met acties, discussies en workshops sluit naadloos aan bij de onvermoeibare acties van migranten in de afgelopen anderhalf jaar in Nederland.

Zoals alom bekend is zijn veel migranten in Nederland vanaf het najaar 2011 bezig met protestacties zoals die nog niet in Nederland zijn voorgekomen. Mensen met verschillende nationaliteiten en achtergronden komen openlijk in verzet tegen het huidige migratiebeleid.
Mensen die geen papieren hebben en daarom niet in Nederland mogen verblijven accepteren het niet langer meer dat hun gevecht om een menswaardig bestaan voor de Nederlandse samenleving onzichtbaar blijft. Inmiddels hebben migranten en de ondersteunende activisten al diverse tentenkampen opgericht, zijn er zijn vele demonstraties geweest en verblijven veel migranten op dit moment in de Vluchtkerk in Amsterdam en het Vluchthuis in Den Haag.

In deze situatie is het organiseren van een No Border Camp voor het No Border Netwerk een vanzelfsprekendheid. Hiermee willen wij, No Border-activisten, aansluiten bij de behoefte van migranten om hun probleem 'wereldkundig' te maken.
In de afgelopen periode is veelvuldig duidelijk geworden dat de overheid alleen maar belangstelling heeft voor politieke spelletjes. Het inruilen van een halfslachtig kinderpardon tegen het invoeren van strafbaarstelling van illegaliteit geeft perfect aan waar het de Nederlandse politici om te doen is. Het hebben van politieke macht is veel belangrijker dan het lot van op straat geklinkerde mensen de 'juiste' papieren!

Het No Border Camp 2013 heeft verschillende doelen. Allereerst hopen wij met deze week van workshops en acties aan te sluiten bij de behoefte van migranten om visueel zichtbaar en luidruchtig hun protest te laten horen zodat de Nederlandse samenleving niet meer kan blijven zeggen dat zij het nooit hebben geweten: het op straat gooien van mensen zonder geld, voedsel en onderdak. Wij ondersteunen de opstand van migranten tegen het huidige migratiebeleid.
Tegelijk willen wij met dit kamp ook de aandacht vestigen op het kapitalisme. De belangrijkste oorzaak van onder meer oorlogen, bijvoorbeeld om olie en andere grondstoffen, en klimaatverandering, die op hun beurt migratiestromen op gang brengen. Geen mens vlucht vrijwillig. In onze samenleving die zwanger is van hebzucht en egoïsme, is geen plek voor mensen die wanhopig op zoek zijn naar een betere toekomst!

Wij de No Border-activisten zijn voorstanders van vrijheid van beweging (freedom of movement) en het afschaffen van grenzen en staten. Tijdens het No Border Camp willen wij aan de hand van workshops en discussies meer mensen voor dit streven winnen. Het kamp zal een enthousiasmerende werking moeten hebben op mensen om zich ook actief te verzetten tegen het kleinburgerlijke migratiebeleid van zowel de rechtse als de linkse gevestigde orde. Actief verzetten zal ook vanuit het kamp gebeuren, met directe en publieksacties bij verschillende locaties in de regio.
Een extra doel van het organiseren van een kamp in augustus 2013 is het Lovis-bootproject dat in het eerste weekend van augustus vanuit Rotterdam zal vertrekken en in verschillende havensteden aandacht wil schenken aan de problemen van migranten en meer samenhang wil bewerkstelligen tussen groepen en individuen die zich verzetten tegen het migratiebeleid.

Het Nederlandse No Border Netwerk werkt samen met soortgelijke groepen in andere (Europese) landen, onder meer via regelmatig overleg en gezamenlijke acties. De Engelse benaming 'Camp' is dan ook bewust gekozen omdat er internationaal veel belangstelling is voor bijeenkomsten van No Border-activisten. Het No Border Camp-concept bestaat al sinds 1999 en vanaf dat jaar zijn er op markante plekken in Europa (grens- en havengebieden) dergelijke kampen georganiseerd. Vorige jaar waren er kampen in Stockholm en Keulen.

In de komende maanden zal er flink getrokken moeten worden aan de organisatie van het No Border Camp. De voorbereidingsgroep heeft al contact met groepen migranten en ondersteunende activisten. Voor meer informatie, en als je mee wilt helpen, kun je contact met ons opnemen via info@no-border.nl. Uiteraard hebben wij geld nodig om zaken goed te organiseren, storten van een bijdrage kan via de rekening van Ithaka 4253090 te Utrecht o.v.v. No Border Camp 2013.

Boekbespreking

Herbetovering van de wereld

Romantische wortels van linkse denkers

Johny Lenaerts vertaalde dertien artikelen van de marxistische denker Michael Löwy *uit het* Frans *en bundelde ze onlangs in* Herbetovering van de wereld. *Ron* Blom *schreef een recensie van deze bundel.*

DOOR RON BLOM

Het dromen van een beter, inmiddels vernietigd verleden, kan bijdragen aan de versterking van de daadkracht om die droom in de toekomst te realiseren

Toen ik voor de eerste keer artikelen aantrof van de socioloog Michael Löwy in *Buiten de Orde* was ik aangenaam getroffen. Verrast omdat ik niet verwachtte in een anarchistisch blad bijdragen aan te treffen van een marxist, een trotskist zelfs én vooraanstaand intellectueel van de Vierde Internationale. Van Löwy heb ik een aanzienlijke hoeveelheid boeken in onze rijkelijk gesorteerde 'radicale bibliotheek' staan. Toen ik bovendien constateerde dat Johny Lenaerts verantwoordelijk was voor de vertaling ervan bekroop me een déjà vu-gevoel. Johny ken ik nog van het Internationaal Ontmoetingscentrum in Hasselt. Ik ben daar ooit begin jaren tachtig op bezoek geweest als delegatielid van de uitgeverij Kronstadt Kollektief uit Boskoop. We hebben toen enkele gezamenlijke publicaties uitgebracht, waarin het volksverzet tegen het binnendringende moderne kapitalisme met zijn machines en tijdmetingen een vooraanstaande plaats innam. Opvallend genoeg thema's die uitgebreid aan bod komen in het oeuvre van Löwy. Ik hoefde dan ook niet lang na te denken over het verzoek van de redactie om de onlangs door Lenaerts uitgebrachte bundel *Herbetovering van de wereld* bestaande uit een dertiental door Löwy geschreven artikelen te recenseren.

Open en ondogmatisch marxisme

Löwy is geboren in Brazilië en woonachtig in Parijs waar hij doceert. Niet alleen is hij lid van de Surrealisten-beweging, maar hij is tevens een veelzijdig socialist. Beïnvloed en geïnspireerd door de dissidente dialectisch humanistische socioloog Lucien Goldmann publiceerde hij filosofisch en sociologisch werk; over de brisante bevrijdingstheologie in Latijns-Amerika; over het revolutionaire humanisme van Che Guevara – zoals verwoord in zijn *De mens en het socialisme in Cuba*; over het situationisme en nog veel meer.

Tenslotte is zijn boek *Georg Lukács – From Romanticism to Bolshevism* over de Hongaarse filosoof Georg Lukács vermeldenswaard. In de bundel *Herbetovering van de wereld* is een essay opgenomen met de titel 'De jonge Lukács en Dostojevski'. Het was Lukács die het begrip romantisch antikapitalisme als eerste muntte. Net als de Italiaanse radicale socialist Antonio Gramsci beschouwt Löwy het marxisme als een 'filosofie van de praxis'.

Tegen de achtergrond van de huidige fundamentele crisis van de kapitalistische maatschappij op zowel economisch, politiek, ideologisch en moreel terrein is het uitermate zinvol om afstand te nemen van schema's, dogma's en routinisme. 'De vooruitgang' als Verlichtingsideaal blijkt onder de wetten van het kapitalisme in een groot aantal gevallen geleid te hebben tot barbarisme en dehumanisering.

Ook latere interpretaties van het marxisme blijken niet immuun te zijn geweest voor het ideologische beschavingsoffensief van de kapitalistische modernisering. Dogmatisch getoonzet marxisme baseerde zich op het concept van een historische evolutie: een unilineaire en universele ontwikkeling. Overal ter wereld zou er sprake zijn van chronologisch te doorlopen stappen of fasen, alvorens de overgang naar het socialisme kon plaatsvinden. En ook dat socialisme zou als een wetmatigheid ('als de voorwaarden rijp zijn') bijna noodzakelijk aan de horizon verschijnen.

Het zogeheten reëel bestaande socialisme oftewel stalinisme, en ook het fascisme hebben aangetoond, dat er vele afslagen zijn te nemen. Het reëel bestaande kapitalisme, mede vormgegeven door sociaaldemocratisch medebeheer of moet ik zeggen collaboratie, was evenmin in staat om het humanistische ideaal van een werkelijk sociale maatschappij dichterbij te brengen.

Jazeker, Marx en Engels bewonderden de historisch progressieve rol van het industriële kapitalisme. Maar ze erkenden tegelijkertijd de onmenselijke destructiviteit ervan. Ze hebben altijd aandacht gehad voor bepaalde pre-kapitalistische primitieve maatschappijen,

zoals in het opgenomen hoofdstuk over Marx duidelijk uiteengezet door Löwy. Kenmerkend in dit opzicht is bijvoorbeeld de interesse van Marx voor de eeuwenoude dorpse boerengemeenschappen (mir/obsjtsjina) in Rusland in de jaren zeventig van de negentiende eeuw. Dit was een periode waarin de Russische revolutionaire beweging in opkomst was. De narodniki lieten zich bijvoorbeeld sterk door die boerengemeenschappen inspireren. Ook de Peruaanse marxist José Carlos Mariategui liet zich door oude vormen van landverdeling zoals toegepast door de Peruaanse indianengemeenschappen beïnvloeden.

Romantische rebellie

Michael Löwy is steeds bij Marx en door zijn gedachtegoed geïnspireerde filosofen en kunstenaars op zoek naar sporen van een romantische rebellie tegen de toenemende vervreemding en ontmenselijking van onze samenleving. Hij bekommert zich daarbij om de slachtoffers van autoritaire en reactionaire regimes. Het gaat hierbij om onder meer Rote Rosa Luxemburg; Mariategui, op wiens ideeën de bevrijdingstheologie voortborduurde; de libertaire socialist Gustav Landauer (in 1919 net als Luxemburg vermoord door Duitse contrarevolutionaire gardisten); de joodse cultuurfilosoof Walter Benjamin en de filosoof van de hoop, Ernst Bloch. Hij beperkt zich daarbij niet tot het terrein van het 'ketterse' marxisme. In de bundel komen ook andere personen aan bod, die niet perse marxistisch *angehaucht* zijn, maar wel enigszins beïnvloed blijken door vormen van socialisme en anarchisme: Franz Kafka, de mystieke katholieke socialist Charles Péguy, de communautaire messianistische Martin Buber, de surrealisten en de situationist Guy Debord.

Het zijn allemaal individuen en ook stromingen die uitdrukking geven aan een authentiek 'romantisch' verzet tegen een wereld die, in de woorden van de socioloog Max Weber, hopeloos 'onttoverd' en daardoor onmenselijk was geworden. Net als de andere romantici zijn deze rusteloze zoekende personen op zoek naar (elementen van) een pre-kapitalistisch verleden. Zij zoeken naar een samenleving van kleine gemeenschappen en naar de menselijke maat. Vormen van samenleven en welbevinden die nu zijn verdrongen door het kapitalistische Westen, waarin de vooruitgang een doel op zich is geworden. Een technologische en (met schrijnende uitzonderingen) materiële en tegelijkertijd destructieve vooruitgang, waarbij andere niet-Westerse samenlevingen onterecht als achterlijk werden beschouwd.

Tussen droom en daad

De artikelen van *Herbetovering van de wereld* kunnen beslist niet gelezen worden als een simpel pleidooi voor een reactionaire heimwee naar een paradijs uit het gedroomd of reëel verleden. Maar wie het verleden niet kent, gaat het heden weerloos tegemoet. De artikelen dragen bij aan de creatie van een revolutionaire stroming die geen terugkeer beoogt naar het verleden, maar langs een omweg in het verleden de richting van een nieuwe toekomst wil inslaan. Daarbij is de emancipatorische kracht van de verbeelding nodig voor de realisatie van een nieuwe utopie. Het dromen van een beter, inmiddels vernietigd verleden, kan bijdragen aan de versterking van de daadkracht om die droom in de toekomst te realiseren.

De publicatie van deze bundel artikelen door het Vlaamse Socialisme 21 in samenwerking met *Grenzeloos* van de Socialistische Alternatieve Politiek (SAP-NL) en het Uitgavefonds Ernest Mandel (verbonden aan de Belgische SAP) zal ons zeker kunnen helpen bij het nadenken over een socialisme van de eenentwintigste eeuw: een democratisch en feministisch ecosocialisme. Daarbij moeten we vooral ook kritisch zijn over ons eigen verleden. We mogen dan wel gelijk hebben gehad met onze fundamentele kritiek op het systeem, maar het gaat erom gelijk te krijgen en dat kunnen we alleen afdwingen door in dialoog en verenigd met anderen stappen te zetten richting een andere toekomst. Daarbij kunnen we ons laten begeesteren door een ideaal.

Utopie

Stalinisme, fascisme en het 'kapitalisme met een menselijk gelaat' zoals bepleit door de sociaaldemocraten, hebben geen van alle een einde kunnen maken aan de sociale, economische, ecologische en morele crisis van het imperialistische kapitalisme. Een wereldsysteem dat enkel zijn eigen grenzen nog verlegt ten koste van almaar grotere mateloosheid en dwaasheden, die tegelijkertijd de mensheid en de planeet bedreigen. Dit zet 'de actualiteit van een radicaal communisme' opnieuw op de agenda, zoals de romantisch-utopist en cultuurfilosoof Walter Benjamin het noemde, toen hij persoonlijk en politiek werd geconfronteerd met de gevaren van het interbellum. Die gevaren zijn sindsdien alleen maar groter geworden.

Laten we net als de communards in 1871, het onmogelijke nu mogelijk maken. Laten we als verworpenen der aarde, als arbeiders, als de menigte, de multitude (Negri), de 99%, de huidige crisis omzetten in een systeemcrisis als voorportaal van het communistische rijk van de vrijheid. Daarbij vormen deze door Löwy geschreven essays van linkse denkers naar mijn mening een belangrijke inspiratiebron voor de noodzakelijke herbronning van onze theorie en praktijk.

Michael Löwy, Herbetovering van de wereld. Romantische wortels van linkse denkers (Leuven 2013), 200 pagina's. Vertaald door Johny Lenaerts en met voorwoorden van de Vlaamse publicist en filosoof Ludo Abicht en Jan Willem Stutje, auteur van Romantisch revolutionair. Domela Nieuwenhuis. Uitgegeven door Socialisme 21, Grenzeloos en Uitgavefonds Ernest Mandel.

40 jaar *De* AS: reden tot een herdenking

De streken van een persoonlijk geheugen en een later commentaar

Toen ik wilde beginnen met een verhaal over de geschiedenis van De As *begon ik met een vergissing. Ik wilde schrijven 'vijftig jaar geleden werd* De As *opgericht'. Dat klopt niet; die werd opgericht in 1973, en dat is veertig jaar geleden. Maar tien jaar tevoren was er wel een team dat nauw betrokken was bij* De AS *en dat in een proces van zo'n vijf jaar de formule had ontdekt voor een studietijdschrift dat de anarchie propageerde en ook een open forum was voor de vraagstukken die onze beweging in de actualiteit opriep. De redactie vond het belangrijk dat er ook aandacht werd geschonken aan de inhoud van de nummers, met name een beeld van de principes van de redactie: pragmatisme en een veelheid van standpunten. Over de formule van het blad kunnen we het beste* Hans Ramaer *aan het woord laten, en daarom citeren wij uitvoerig uit zijn herdenkingsartikel 'Veertig jaar de As', uit* De AS 180, *speciaal gewijd aan Rudolf de Jong.*

DOOR JAN BERVOETS

Vijftig jaar geleden

Ik doel hiermee op de redactie van *De vrije*, erfgenamen van *De vrije socialist* van Domela Nieuwenhuis en Gerhard Rijnders, die inderdaad ongeveer vijftig jaar geleden de naam van hun tijdschrift veranderden. Wat er toen speelde was dat de toenmalige redactie afstand wilde nemen van de term 'klassenstrijd', besmet door de communistische partij en de sociaaldemocratie. Die term was dus te zwaar beladen om ermee de revolutie die men nastreefde te propageren, de spontane revolutie van onderop, de strijd tegen godsdienst, het staatskapitalisme van Rusland, het militarisme en de 'demon-cratie' van het parlementaire stelsel. In de redactie zat Piet Kooijman, die op dat moment pleitte voor een herziening van het historisch materialisme van Karl Marx, want Marx had gefaald: niet de arbeidersklasse was een revolutionaire factie, want die was verburgerlijkt en door de sociaaldemocratie gemobiliseerd voor het kapitaal (voorbeelden te halen bij Sal Tas in *Het Parool*), maar een voorspelbare déklasse, de uitgeslotenen van het brave arbeidsproces en wie buiten de boot viel zouden de basis vormen voor een revolutie. Kooijman beriep zich op de uitgestotenen, de werklozen en 'asocialen' die buiten de gemeenschappelijke moraal van de toenmalige jaren vijftig leefden en bij wie toen geluk *niet* 'heel gewoon was'. Van de toenmalige redactie was daarmee niet iedereen het eens, en dit is de oorzaak van een jarenlange discussie die niet tot een gemeenschappelijke overtuiging is gekomen. Het werd zelfs nog erger toen in deze discussie een van de medewerkers de déclasse definieerde als een 'revolutie der klazen', waarmee bedoeld was een artistieke stroming van vrijgevochten kunstenaars die ieder voor zich een revolutionaire omgeving schiepen en opriepen tot verandering zonder de maatschappij te definiëren. Zij kregen gelijk – zeker de anti-rookmagiër Robert Jasper Grootveld, maar of daarmee de revolutie werd bereikt? Roel van Duyn, die deze discussie aankaartte, is niet in de redactie gebleven. En de toenmalige redactie van *De Vrije* moest een antwoord zoeken op de vraag hoe de traditionele en steeds herhaalde leuzen opnieuw inhoud moesten krijgen.

Veertig jaar geleden

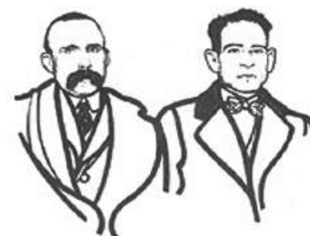
Hoe open de oude *Vrije* uiteindelijk stond voor alle stromingen blijkt uit het feit dat in het laatste nummer vóór de fusie met *Recht voor Allen* een artikel verscheen van de anarcho-syndicalist Albert de Jong over autoritaire stromingen binnen het door hem mede ondersteunde OVB. Vakbondsverhalen – het zou onder Domela Nieuwenhuis en zeker onder Rijnders ondenkbaar zijn!

de AS
anarchistisch tijdschrift

In 1971 fuseerde de groep De Vrije met het Noordelijk gewest van Vrije Socialisten en een daarbij aangesloten sterke aanhang in Amsterdam tot wat gedurende een zevental jaren de Federatie van Vrije Socialisten zal zijn. Er verscheen een gemeenschappelijk maandblad *De Vrije Socialist*, maar al gauw bleek dat de hoeveelheid kopij die binnenkwam groter was dan het blad aankon en de selectie van de redactie niet anders dan aanvechtbaar kon zijn. Het leidde ertoe dat de oud-Vrije-redacteuren Wim de Lobel en Hans Ramaer samen met Anton Constandse een eigen en onafhankelijk blad begonnen. Zelf schrijft Hans Ramaer daarover: 'In de jaren zestig bracht de Engelse anarchist Colin Ward het tijdschrift *Anarchy* uit. Dit maandblad kenmerkte zich niet alleen door het handige formaat en de keuze voor themanummers, maar was ook aantrekkelijk vanwege een verfrissend ondogmatisch soort anarchisme, dat het blad bepleitte en wel 'pragmatisch anarchisme' genoemd werd. Zo'n blad bestond niet in Nederland. Daarom besloot ik in 1972 te proberen in dat gemis te voorzien en werd *De* AS geboren.'. Bij de redactie sloten zich Anton Constandse en Thom Holterman aan, waarbij Boudewijn Chorus als uitgever optrad.'

> De As heeft zich in Nederland de status verworven van een vrij studieblad dat vanuit een veelheid van perspectieven open discussies voert over mogelijkheden van strijd tegen de staat, de bureaucratie en allerlei ideologieën

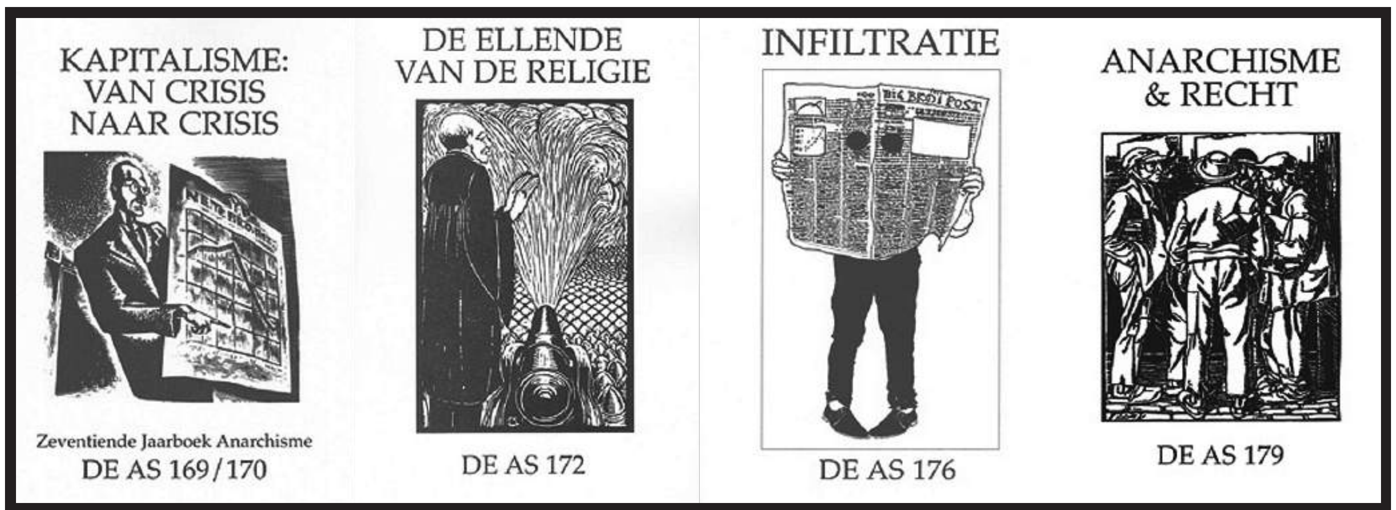

De eerste discussies

'Bij de start kreeg *De* AS de ondertitel 'tijdschrift voor politiek en cultuur' mee. Dat wekte soms verwarring , omdat in de jaren zeventig cultuur door velen gezien werd als een synoniem voor kunst. Vandaar dat we in 1974 voor de ondertitel 'anarcho-socialisties tijdschrift' (in de toen bij links gangbare spelling) kozen. Daarmee brachten we tot uitdrukking dat de toen enigszins vergeten anarcho-socialisten Clara Wichmann en Bart de Ligt een belangrijke bron van inspiratie voor ons waren, niet in de laatste plaats omdat ze het anarchisme als een cultuurfilosofie opgevat hadden. Inmiddels zijn beiden – en ook anderen rond het prachtige vooroorlogse blad *Bevrijding* – deels herontdekt, vooral dankzij de Duitse wetenschapper Gernot Jochheim met zijn standaardwerk *De Wapens Neder* (1977) over de theorieontwikkeling van geweldloos verzet. In 1986 veranderden we de ondertitel in het minder specifieke 'anarchistisch tijdschrift'.'

In de beginjaren van *De* AS werd hier en daar gedacht dat de naam van het tijdschrift een afkorting was van De Anarcho-Syndicalist (in plaats van De Anarcho-Socialist). Waarschijnlijk kwam dat misverstand in de wereld omdat – heel toevallig! – het thema van het eerste nummer 'syndicalisme' was en misschien ook omdat enkele redacteuren sympathie voor het syndicalisme werd toegerekend.

De AS was dus weliswaar niet syndicalistisch of anarcho-syndicalistisch, maar toch rekende de redactie die eerste jaren wel op een verdere radicalisering van de (linkse) arbeidersbeweging en op meer aandacht voor arbeiderszelfbeheer. Hoewel we deze min of meer 'arbeideristische' visie na enkele jaren verlieten (en we ons tegelijk ontdeden van het tot dan veelvuldig gebruikte marxistische jargon), bleef ons ideaal van een vrije samenleving onveranderd.'

Een pragmatistische lijn

'Inmiddels huldigen we de mening dat de toekomst van het anarchisme grotendeels afhankelijk is van een cultuuromslag, een mentaliteitsverandering waarbij mensen zich losmaken van het machtsdenken en de bestaande hiërarchische en bureaucratische structuren (zie De AS, nr. 125: *Disciplinering*). Het gaat nu om het versterken van een tegencultuur, om het verbreiden van vrijheidlievende normen en waarden, kortom om een *Tegen-ethiek* (nr. 82).

Hoe onze opvattingen zich op dat vlak de afgelopen decennia hebben ontwikkeld, blijkt wellicht het duidelijkst uit ons denken over de staat. In een discussie met de redactie in het derde nummer (*Anarchisme vandaag*) werd het door Roel van Duijn voorgestelde begrip 'zachte staat' nog weggehoond, maar een paar jaar later al maakten de lezers kennis met het begrip 'libertaire staat', dat, positief, omschreven werd als een vermaatschappelijkte staat (nr. 35: *Anarchisten en de staat*). En in nummer 66 (*Een libertaire staat?*) verscheen een pleidooi om binnen de anarchistische theorievorming ruimte te scheppen voor een libertaire tegenhanger van de staat zoals we die kennen: de dominante staat.'

'Achteraf gezien heeft Constandse als *primus inter pares* onmiskenbaar zijn stempel gedrukt op het tijdschrift, niet alleen op de twaalf jaargangen dat hij mederedacteur was, maar ook – indirect – op de latere jaargangen. En nog regelmatig missen we hem, niet in het minst omdat hij als bijna vanzelfsprekend het openingsartikel schreef, waarin het thema van het desbetreffende nummer in een breed, vaak ook historisch, kader werd geplaatst.

Van begin af aan hebben we de opvatting dat er zoiets als een 'zuiver anarchisme' kan bestaan, verworpen. Na vijf jaargangen constateerden we in een redactioneel commentaar dat dat een absolutistische – en dus een anti-anarchistische – gedachte is. Die afkeer van rechtlijnigheid bracht Constandse tot een realistisch ideaal dat hij soms als reformistisch anarchisme omschreef en dat we in De AS pragmatisch anarchisme noemden. Deze opvatting van anarchisme kenmerkt zich door niet de anarchistische utopie na te streven, zoals het merendeel van de anarchisten in het verleden deed, maar door het bepleiten van het steeds weer zo anarchistisch mogelijk handelen in de hedendaagse samenleving.

Als pragmatische anarchisten hebben we dan ook onderkend dat een libertaire maatschappij niet op een manier en evenmin in één keer tot stand kan komen, maar slechts van stap tot stap. Daarom ook hebben we de sociale verworvenheden van de verzorgingsstaat verdedigd (nr. 53: *De staat van verzorging*) en gepleit voor een individueel basisinkomen (nr. 94: *Het labyrint van de vrijheid*). Samen met de liberale grondrechten vormen deze immers de minimaal noodzakelijke voorwaarden om een libertaire samenleving te realiseren.

Overigens is voor dat pragmatische anarchisme niet alleen het doel – beter gezegd de stappen die daartoe (kunnen) leiden – doorslaggevend, maar zijn ook de middelen dat. Het draait met andere woorden dus telkens om de vraag welke doelen nu geëigend zijn om uiteindelijk een libertaire samenleving te verwerkelijken, waarbij die middelen weer per situatie kunnen verschillen. Dat basisbeginsel, dat het anarchisme scherp onderscheidt van de sociaaldemocratie en van het marxisme, is natuurlijk verre van nieuw. We vinden het al bij de vooroorlogse Nederlandse anarcho-socialisten, die principieel en praktisch, het gebruik van geweldloze middelen in de strijd tegen staat en kapitaal propageerden. Het is nu eenmaal onmogelijk – zo zei de anarcho-socialiste Clara Wichmann – een geweldloze en vrijheidslievende samenleving te realiseren door middel van dwang en geweld.'

En *De AS* zelf?

Over de betekenis van het blad daarna zal ik kort zijn. De geschiedenis van de anarchie, en zeker die van de organisatie van de anarchie is er een van paradoxen, d.w.z. schijnbare tegenstellingen van waaruit men wel een waarheid kan ontlenen.* De As heeft zich in Nederland de status verworven van een vrij studieblad dat vanuit een veelheid van perspectieven open discussies voert over mogelijkheden van strijd tegen de staat, de bureaucratie en allerlei ideologieën . Daarmee heeft het de anarchistische 'cultuur' in Nederland bevrijd van controversen die bewegingen uitsluiten en van elkaar scheiden. Men hoeft het niet met alle artikelen eens te zijn. Dat mag soms ook niet, wanneer er thema's worden aangekaart waarbij men elkaar bewust tegenspreekt. Daarom is het een *Fundgrube* voor argumenten en uitspraken die iets anders leveren dan het jargon van *sjibbolets* en parolen waarmee men gewoonlijk de straat op gaat. Door de cultuur die het blad propageert is vriendschaps- en solidariteitsbasis geschapen die ook voor anarchistische organisaties perspectieven biedt. Er is dus alle reden om dit blad met zijn veertigjarig jubileum te feliciteren.

Tijdens de herdenkingsbijeenkomst in het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis waarin het jubileum werd gevoerd, was dit nummer van *Buiten de Orde* ter perse. In een volgend nummer zal mogelijk nader worden bericht wat daar is verhandeld.

Noot

* Wie geschoold is in marxistische lectuur leest daarin dat Marx en zijn opvolgers het woord paradoxaal gelijk stellen met 'tegenstrijdig'. Ik ben Neerlandicus en heb geleerd dat een paradox een schijnbare tegenstelling is, Veel krachtige, als *oneliners* uitgebrachte stellingen van Proudhon zijn beroemde paradoxen.

Acht maart

In 2012 gaf de NRC een opsomming van activiteiten die overal in het land op acht maart, internationale vrouwendag, werden georganiseerd – de truttigheden vlogen je om de oren. In het buitenland hadden collega-kranten het anders aangepakt, er was een krant die alle vrouwen vrijaf had gegeven, een andere krant had juist de hele krant door vrouwen laten maken. Ik ben vergeten welke kranten dat waren en heb ze ook niet in handen gehad en naast elkaar gelegd. Zou het veel uitgemaakt hebben? Of alleen maar verschil qua aantal truttigheden?

DOOR WEIA REINBOUD

8 MAART
VROUWENDAG
LATEN WE
NU EENS
ECHT GAAN
HUIS HOUDEN
Loesje

Internationale vrouwendag heeft bepaald geen truttige geschiedenis, de datum 8 maart verwijst namelijk naar een vrouwenstaking (8 maart 1908 in New York) en een vrouwenopstand (8 maart 1917 in Sint-Petersburg). Door de Communistische Internationale heeft de datum een officieel tintje gekregen, maar die Internationale is zelf intussen geschiedenis en vrouwen en feministen van allerlei slag hebben zich van het eventueel communistische karakter van de dag nooit iets aangetrokken. Ook de VVD- en CDA-vrouwen vieren 8 maart – ik bedoel maar.

Theekransjes zijn niet verboden maar met een radicale anarka-feministische bril op – en waarom zou je een andere bril opzetten? – is zoiets gefrutsel in de marge van de marge. De wereld is nog lang niet vrij van patriarchale smetten. In streken bijvoorbeeld waar de mannen menen dat ze vrouwen binnenshuis moeten houden (want de mannen op straat zijn zo gevaarlijk hè), waar een deel van de meisjesbaby's gewoon wordt vermoord, waar meisjes geen of minder onderwijs krijgen, waar vrouwen voor hetzelfde werk minder betaald krijgen, enzovoort. Je zou trouwens kunnen beweren dat het bestaan van een Bond van Plattelandsvrouwen – o, die heet tegenwoordig 'Vrouwen van nu' – aangeeft dat hier ten plattelande het patriarchaat ook nog niet verdwenen is.

Dat is het sowieso niet. Ik heb er wel eens aan gedacht om een krant van een bepaalde dag op 8 maart ergens op een openbare muur te plakken en dan op alle artikelen en advertenties plusjes of minnetjes te zetten om aan te geven hoe testosteronbepaald of anderszins patriarchaal gekleurd ze zijn. Oorlog, dikke min, verkrachting idem. Beursberichten? Ook min. Gefotoshopte reclamefoto: min. Het glazen plafond? Uiteraard een patriarchaal verzinsel. Geklaag over door het glazen plafond willen? Emancipatoir begrijpelijk, feministisch al een stuk minder en anarka-feministisch in het geheel niet, dus min. Ik kan zo gauw geen onderwerpen bedenken waar plusjes bij mogen! Ik zou zeggen: pak op 8 maart een krant en zet plusjes en minnetjes. Bij voorkeur met paars, al is dat niet belangrijk.

Kunst en anarchisme
Een interview met Helena Sanders

Ik heb Helena leren kennen toen ik op reis was in de Verenigde Staten. In eerste instantie wist ik helemaal niet dat zij met kunst bezig was. Ik hoorde dat ze accordeon speelde en dat ze bezig was met straattheater, en dat was indrukwekkend. Pas later heb ik haar werk op het doek gezien (van schetsen tot schilderijen) en ik werd weggeblazen door wat ik zag! Jaren later woont ze aan deze kant van de oceaan en besluit ik haar eens aan de tand te voelen.

DOOR YVO KOUWENHOVEN

Zou je je kunnen voorstellen aan de lezers? Wie ben je, waar kom je vandaan... en wat voor kunst maak je? Waar ben je momenteel mee bezig?
Mijn naam is Helena Sanders. Ik kom uit de Verenigde Staten, geboren in Texas (yeehaw!) en opgegroeid in North Carolina. Ik ben 29 jaar oud en ik woon sinds drie jaar in Amsterdam. Ik maak met name tekeningen, installaties, kostuumconstructies, schilderijen en muziek. Momenteel werk ik aan wat illustraties voor Nederlandse hardcore bands (Landverraad en Lawine). Ik bouw piñatas van vijf meter hoog voor een post-apocalyptisch project samen met een vriend van me die schrijver is. Tevens ben ik (langzaam maar zeker) bezig met schilderijen met gigantische insecten. Verder werk ik aan interviews over en illustraties van bezeten plaatsen.

Waar haal je je inspiratie uit? En terugkijkend, is dat veranderd door de jaren heen?
Ik ben geïnteresseerd in hoe mensen hun plaats ervaren en wat ze bedenken als reactie daarop – onderdak, folk, wetenschap, ambacht, mythes, medicatie, onze subculturen en gemarginaliseerde geschiedenissen. Ik haal inspiratie uit artiesten die gelabeld worden als 'outsider'-artiesten. Mensen als Henry Darger of Richard Greaves met zijn te gekke 'anarchitecture'-huizen. Zij waren zo geobsedeerd door hun visie en totaal niet bezig met het imponeren van anderen, een ware explosie van vindingrijkheid en een wereld die opnieuw uitgevonden werd in hun ogen.

Performance art en politiek straattheater (zoals The Living Theater) waren bruggenbouwers tussen kunst en activisme waartoe ik aangetrokken werd toen ik jonger was. The San Franscisco Diggers (rond 1968) zijn nog een voorbeeld. Zij hebben slechts een paar jaar bestaan, maar ze waren pioniers in de 'interventionistische' tactieken die nog altijd terugkomen in hedendaagse grote demonstraties. Net als de Engelse Diggers waren zij antikapitalistisch en verwierpen ze privébezit. De San Francisco Diggers runden een weggeefwinkel, gaven eten gratis weg, voorzagen in medische hulp en gaven jongeren die weg waren gelopen van huis een plek. Dit alles op een creatieve en visuele manier. Ze gaven bovendien gratis concerten en performances zoals Death of Money Parade, The Invisible Circus en Death of Hippie/Birth of Free.

Momenteel zijn er veel video- en nieuwe media-artiesten die zeer innovatief en radicaal werk maken, zowel op inhoudelijk als visueel niveau. Er zijn niet zo veel traditionele 'kunstregels', iedereen doet waar hij/zij zin in heeft en experimenteert veel met technieken. Verder is hier een lijstje van wat me bezig houdt op een regenachtige dag:

- Zeefdrukkers, comic-makers en performers van de oude Fort Thunder-ruimte in Providence, Rhode Island (Jim Drain, Lightning Bolt/Brian Chippendale, Paper Rad, etcetera... zij hebben allen ooit ook samengewoond);
- Mike Kelley & Destroy All Monsters;
- Oude Fluxus-dingen;
- Critical Art Ensemble;
- My Barbarian video collective;
- Amsterdam/Australia's Emile Zile (video artist);
- Vrienden die fantastisch werk maken, zoals Jules Gaffney, die radical queer-politiek combineert met kunst, seks-toys enzovoorts.

Hoe ben je in aanraking gekomen met anarchisme/anarchistische ideeën? En welke personen, gebeurtenissen, boeken of artiesten inspireerden je?

Kunst en directe actie zijn goede vrienden

Ik heb het ontdekt zonder te weten waar ik naar op zoek was. Ik was een jonge, gefrustreerde en overwegend serieuze tiener met grote vragen omtrent rassen, klassen en seksualiteit. Ik kreeg geen bevredigende antwoorden van leraren en andere volwassenen. Ik had niet het vocabulaire om de connecties te maken tussen mondiale politiek en hoe die gerelateerd was aan de problemen van mijn eigen leven. Voorbeelden zijn: waarom wil mijn oma niet dat ik een zwart vriendje heb? Waarom wordt de vader van mijn vriend opgesloten? Waarom kan mijn veertienjarige vriend geen medische hulp krijgen met zijn drugsverslaving?

Sommige oudere punks op mijn middelbare school lieten mij bands als Crass en Born Against horen en die gaven mij het gevoel dat ik niet alleen was. Zij inspireerden mij en het was een uitlaatklep.

Door verschillende toevalligheden – het begon als een stage voor school – kwam ik in een nieuw stadje en stond ik voor een groot huis. Ik was zestien jaar en een leraar had me verteld me dat dit het juiste adres was voor mijn stage. Een band was op dat moment aan het uitladen, iemand bood me een biertje aan en weer een ander vroeg of ik mee wilde helpen met Food Not Bombs omdat ze koks te kort kwamen. Ik had nog nooit gekookt voor veel mensen (laat staan meer dan vijftig…) maar ik beloofde mee te doen. Het had allemaal een soort Mad Max-achtige uitstraling, ik voelde me thuis. Vanaf dat moment was het een wazige periode van lawaaidemo's, diefstal, punkconcerten, consensusvergaderingen, anarchistische literatuur op de bank lezen (ja, ook *Days Of War, Nights Of Love*!) Maar ik logeerde bij enkele auteurs van het boek en kon zo goed discussiëren over de inhoud), acties tegen lokale neonazi's, *dumpster diven*, leren zeefdrukken en lassen en andere (nu terugkijkend, vrij stereotype) activiteiten waar anarchisten zoal mee bezig zijn. Ik heb van die periode geleerd dat ik aan niemand permissie hoef te vragen om een gezond leven te leiden, en dat ik niet hoef te leven ten koste van anderen.

Dit is natuurlijk een versimpelde kijk op het anarchisme. De eerste punk en anarchistische momenten kunnen geromantiseerd en sentimenteel overkomen. Excuses daarvoor. Ik schets dit verhaal omdat ik me deze ervaringen beter herinner dan de meeste theorieën die ik later heb gelezen. Ik heb verschillende benaderingen en tactieken ervaren: sommige meer militant, andere meer pacifistisch. Sommige bestreden de traditionele familiebanden en gender-rollen als een manier om een gelijkwaardige anti-autoritaire samenleving te bereiken. Anderen zagen de agressieve vorm van klassenstrijd als de oplossing. Het was een te gekke periode van uitproberen, vallen, opstaan en verdergaan. Uiteindelijk heb ik een lange periode in Greensboro gewoond met mensen die een ongelooflijke invloed op me hebben gehad. Als ik in de problemen zit (praktisch of theoretisch) zijn dat nog steeds de mensen die ik aan de mouw trek.

Welke rol speelt het anarchisme in je dagelijkse leven, in de praktijk? En hoe ga je daar als kunstenaar mee om? En wat is de connectie tussen anarchisme en kunst voor jou, op zowel persoonlijk als breder niveau?

Haha, als ik het eerste gedeelte van de vraag lees, dan kan ik alleen maar een grote massa van ouderwetse proletariërs zien met wollen hoeden en zwart-rode vlaggen dragend, die over mij heen hangen en vragen: 'Zo!? Wat ga je nu doen?' In de praktische zin… bedoel je hoe het anarchisme effect heeft op of ik al dan niet op een politieke partij stem of op de manier waarop ik eet? Of ik meer een insurrectionalist of syndicalist ben? Dat is een moeilijke vraag omdat hij zo breed is en dan zou ik kunst en mijn persoonlijke filosofie moeten definiëren… en dan zitten we hier de hele dag!

De connectie tussen kunst en anarchisme… als het monetaire systeem instort, dan zullen mensen nog steeds non-functionele objecten maken en ze zullen functionele objecten blijven decoreren. Dat is een belangrijk punt. Dat betekent voor mij dat kunst niet een product van het kapitalisme of van de overheid is. Zoals muziek is kunst een verlenging van de communicatie/expressie die blijft bestaan onafhankelijk van welk systeem of welke overtuiging dan ook. Als een praktisch gereedschap gaat kunst perfect hand in hand met vandalisme. Stencilen, posters plakken, spandoeken maken… kunst en directe actie zijn goede vrienden. Sommige straatacties waar ik deel van uitmaakte waren meer succesvol doordat er idioot grote sculpturen en omvangrijke kostuums bij gebruikt werden. Smerissen die mensen verkleed als korenaren proberen te arresteren, dat blijft wel hangen in de herinnering.

Dat gezegd hebbende, denk ik dat het belangrijk is voor kunstenaars om het verschil te erkennen tussen kunstprojecten en politieke acties. Er is ruimte om zowel anarchist als kunstenaar te zijn en kunst kan radicaal zijn, maar als puntje bij paaltje komt dan is het niet voldoende om alleen maar politiek geëngageerd werk te maken en het daarbij te laten. Hoewel ik het niet wil toegeven (omdat ik soms wil dat kunst de wereld zal veranderen – al die hippie-onzin, dwalen door het bos en andermans baarden versieren met bloemetjes…) denk ik dat de doelen van politieke acties altijd een tikkeltje anders zijn dan die van kunstprojecten.

Het is praktisch onmogelijk om een gedeelde consensus te hebben over wat 'kunst' is...

Ik bedoel: iedere keer dat een object de wereld in gaat, is het uit je handen en is het te consumeren voor een publiek waar je niet zozeer controle over hebt. Zelfs als je iets de wereld in brengt dat gratis en expliciet politiek is, weerhoudt dat anderen er niet van om de geschiedenis van dat object te beïnvloeden of er aan te verdienen. Banksy is natuurlijk een goed voorbeeld. Wat zijn originele doelen ook geweest mogen zijn, zijn werk is opgepikt door verzamelaars en marketeers… zijn boeken zijn te vinden op de koffietafel van de smeris, maar ook bij studenten of activisten. Ik zeg niet dat de waarde van zijn werk is verloochend (zoals ook beroemdheden met Crass-shirts lopen, wat Crass niet minder politiek maakt), maar zoals bij een in brand gestoken vivisectie-laboratorium en een sculptuur van hetzelfde scenario: het ene staat open voor interpretatie en het andere duidelijk niet. Maar ik ben niet zo pessimistisch om te geloven dat er geen ruimte is voor actie en expressie.

Veel werk dat ik maak is meer abstract en niet direct politiek wat betreft de beelden. Terug naar het praktische anarchisme: ik probeer de juiste overwegingen te maken over waar ik werk, hoe ik werk, voor welke opdrachtgever en mijn keuze in materialen… alle eigenschappen waar ik controle over kan hebben. Mijn studio is in een woon-werkpand; we delen de verantwoordelijkheden voor het opknappen en schoonmaken en we hebben een stem in een groter collectief waar ook bewoners, de voku, een concertruimte, café en een anarchistische bibliotheek bij betrokken zijn. Het is gezond en prettig om omgeven te zijn door mensen die met meer bezig zijn dan alleen hun dagelijkse baan en routine. Verder probeer ik dingen te recyclen en ik probeer niet meer zooi te maken dan nodig is.

Betaling en waarde zijn moeilijkere onderwerpen. Ik heb daar geen perfecte oplossing voor. Ik krijg geen subsidies van de overheid (dus dat is een dilemma minder…), maar zodra het neerkomt op het verkopen van kunst (wat ik doe), dan probeer ik het proces zo transparant mogelijk te maken. Ik overleg met degene waarvoor ik het werk maak en ik laat zien hoeveel tijd en materialen ik ervoor nodig heb en ik vraag hen wat zij bereid zijn te betalen/ruilen. Ik wil niet voor een baas werken. Als ik kan leven van mijn kunst, dan doe ik dat liever dan mijn tijd en energie te stoppen in een stom baantje.

Ik heb me laten vertellen dat je betrokken bent geweest bij verschillende interessante projecten die als radicaal bestempeld kunnen worden. Kun je daar wat over vertellen?
Als je het over 'projecten' hebt, dan denk ik direct aan verschillende gemeenschapsruimtes en open zeefdrukstudio's welke ik heb meegeholpen op te bouwen. Ik denk dan minder aan de kunst die ik zelf maak. Ik denk niet dat mijn werk er – zoals je ernaar vraagt – 'radicaal' uitziet. Het is abstract, en het gaat qua concept meer over het proces van transformatie, het ondefinieerbare en vage van alle identiteiten. Het heeft duidelijk iets ondefinieerbaars en je kunt er moeilijk een politieke agenda uit opmaken.

Dus als ik werk maak om niet alleen naar te kijken, dan probeer ik een gesprek/interactie te faciliteren of een ruimte te scheppen waar rollen verwisseld worden. Ik hou ervan om naar concerten te gaan – er is een directe reactie tussen de artiest en het publiek die van elkaars energie slurpen. Ik werk ook graag samen in een ruimte, ook al is hij klein. Soms gebeurt het in de vorm dat ik een maand lang in mijn oude kamer zit en dan gratis kunst maak voor iedereen die langskomt. Of in de vorm van het maken van grote opblaasbare bubbels die de hele ruimte vullen en mensen verplichten om hierop in te spelen. Het voeden van mensen is ook een goede manier om een barrière te doorbreken. Bij een volgend project mogen de mensen mijn kunst aan gort slaan met honkbalknuppels.

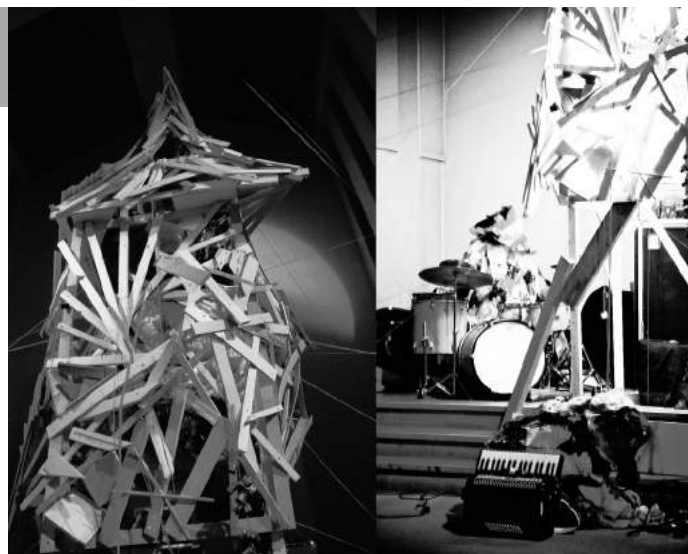

Vorig jaar heb ik in Amsterdam gigantische vogelhuisjes op stelten gebouwd. Het bouwwerk stond ongeveer zes meter hoog, vol met lichtjes en neon sliertjes en bellen die eruit spoten. Ik maakte felgekleurde kostuums van plastic tassen. Het was voor een improvisatiemuziekstuk en we waren met zes artiesten met de performance bezig. Zodra we aangekleed en in de setting waren, was het de bedoeling dat het een concert met een paar leuke 'props' zou worden. Maar het werd een instrumentale en ongeplande transformatie die leek op een oud heidens ritueel… we holden heen en weer in de gekke hut, de gitarist draaide rondjes en rende heen en weer in de steegjes terwijl hij zichzelf sloeg met een ketting, iemand anders kroop over de vloer… alles voelde aan alsof het ieder moment kon imploderen en het geluid was oorverdovend.

Daarom is voor mij het radicale element in kunst gedeeltelijk het creëren van ruimte (tijdelijk of voor de lange termijn) waar je uit de normale paden van werk, cultuur en routine treedt en waar je je grenzen opzoekt.

Sommige critici zeggen dat kunst elitair is. Wat is je mening daarover? En hoe zie je kunst in een (utopische) samenleving?
Ik denk dat het bullshit is. Iedereen kan kunst maken. Het spreekt

mij juist zo aan dat kunst zo subjectief is, los van iedere definitie. Het is praktisch onmogelijk om een gedeelde consensus te hebben over wat 'kunst' is; ieders parameter start en stopt op verschillende plekken, de interpretaties zijn eindeloos en iedereen kan een gegronde mening hebben over het onderwerp 'kunst'. De hierboven genoemde kritiek is te breed. Ik snap niet welke elementen 'elitair' zijn. Wordt hiermee bedoeld: 'Ik denk dat het schilderen van een paar stipjes en daar veel geld voor krijgen elitair is', of 'Ik denk dat het elitair is dat overheden en academies beslissen over wat cultureel verantwoord is?'

Dit lijkt een sentiment van de Westerse samenleving waar het kapitalisme zich helaas is gaan mengen met haar culturele instituten zoals universiteiten en musea en waar een lange koloniale traditie bestaat van het verzamelen van kunstobjecten voor de status. De kritiek zou daar moeten liggen – bij de instituten en economen in de kunstwereld die erop uit zijn om te investeren in *the next big thing*.

Bestuurders van kunstbeurzen (zoals Art Basel Miami) profiteren door het publiek te selecteren en als koppelaar op te treden voor privéverzamelaars. Zij hebben zichzelf verheven tot een soort priesterorde; zij creëren een mythe alsof alleen zij weten hoe zij deze mysterieuze artiesten moeten definiëren. Alleen zij kunnen uitleggen waarom artiest X de meest visionaire kunstenaar van de eenentwintigste eeuw zal worden. En deze galeriehouders en 'consultants' verkopen het werk met zestig procent commissie, maar je moet je eerst om laten dopen tot hun religie!

De topkunstenaars zijn wellicht het meest in beeld, maar zij vertegenwoordigen slechts een fractie van alle kunstenaars in de gehele wereld. Waarom zouden we aannemen dat iedere kunstenaar zo'n superartiest wil worden? Ik denk niet dat Johannes van de Weert (die Red Rat strips maakt) dat wil, net zomin als Group Material, die hielp de AIDS-crisis in de jaren tachtig zichtbaar te maken. Waarom zou je alle kleinere initiatieven afschrijven zoals alle onafhankelijke galerieën, collectieve plekken, comickunstenaars, drukkers, nieuwe media-artiesten, poppenmakers, schilders, graffitikunstenaars et cetera? Ik ken veel mensen die totaal losgeslagen en/of depressief zouden zijn als zij kunst niet hadden als uitlaatklep en een manier om te communiceren. We zijn niet allemaal verbaal even sterk, we kunnen niet allemaal een lineair pad vinden door deze wereld. Het is wellicht niet de meest praktische gewoonte, maar ik denk dat er ruimte voor is.

Ik ben het 'kunst is elitair'-sentiment meer in Nederland tegengekomen dan in de VS. Ik vraag me af of de subsidies vanuit de overheid daarin een rol spelen, aangezien zij daarmee beslissen wie er kunst 'mag' maken.

Kunst in een utopische samenleving… ik heb daar eerlijk gezegd nooit over nagedacht. Ik ben daar wat pessimistisch in. Maar goed, wanneer we werken aan het creëren van gezonde, tolerante gemeenschappen waar mensen zich niet dood hoeven te werken en zelf grip hebben op hun eigen tijd, dan zal kunst een deel uitmaken van die nieuwe samenleving. Maar ik kan niet voorspellen welk doel die kunst zal hebben.

Maar toch… ik zou tot slot heel graag een wereld zien waarin de punks niet meer zo bang zijn voor een beetje kleur.

Link
helenasanders.com

Newtopia de staat van de mensenrechten

In Mechelen (België) was van september tot december 2012 de tentoonstelling 'Newtopia' te zien, verspreid over vier kleinere en grotere zalen in de stad.

Doorheen de verschillende zalen kwamen allerlei aspecten van 'mensenrechten' aan bod, gezien door de ogen van kunstenaars en vertaald op heel diverse manieren, gaande van verstilde foto's van onschuldig veroordeelden (Taryn Simon's 'The Innocents'), gegraveerde aanstekers uit Vietnam, posters en affiches van Europese nieuw linkse bewegingen, installaties en beeldend werk allerhande. Afrikaanse schilderijen, grote namen als Andy Warhol, Pablo Picasso, Wilchar, gravures van Masereel, Ai Weiwei, Aung San Suu Kyi worden door samenstelster Katerina Gregos afgewisseld met subtielere, anoniemere, ondergrondse en perifere mensen als Nikata Kadan (nikitakadan.com), Raoul Vaneigem (met een Nederlandse vertaling van zijn 'Universele verklaring van de rechten van het menselijk wezen'), referenties naar Hakim Bey's 'Tijdelijke Autonome Zones', een interview met Stéphane Hessel.
Soms provocerend, dan weer ontroerend, zelden goedkoop. De tentoonstelling is weliswaar voorbij, maar het boek met de gelijknamige titel is een absolute aanrader en een mooie gids voor wie op het internet op zoek wil gaan. Het AMSAB en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis verleenden hun medewerking. De sponsoring van het ING is dan weer wrang. Dat Bart Somers, burgemeester voor de Vlaamse Liberale Democraten, het boek mag inleiden wordt op die manier een eerder grappig aandoende valse noot.

Katerina Fregos en Elena Sorokina, ed., Newtopia – de staat van de mensenrechten (Uitgeverij Ludion, 2012). 256 pagina's. ISBN 978-94-6130-074-4. *Zie ook: newtopia.be.*

Yours in Solidarity
Een revolutionair videoproject?

Op 9 maart 1013 vond in Galerie NASA (*New Art Space Amsterdam*)
Arie Biemondstraat 101-III de opening plaats van de video-installatie Yours In Solidarity van de kunstenares Nicoline van Harskamp. Het betreft een uitbeelding van het gedachtegoed van anarchisten en vrijdenkers, die met elkaar en de tijdgeest worden geconfronteerd en zoeken naar de oplossing van problemen. Nicoline exploreert in haar werk het vermogen van het gesproken woord en de idealen die dat oproept. Kan het de verbeelding aan de macht roepen en wat zijn de gevolgen voor de maatschappij, en heeft dat grenzen?

DOOR JAN BERVOETS

Een anarchistisch archief als bron

Uitgangspunt is een archief van Karl Kreuger, die tot 1999 internationaal correspondent was van de Vrije Bond toen de dood hem uit deze wereld wegnam. 'Yours in solidarity' is het briefslot aan zijn medecorrespondenten van de anarcho-syndicalistische internationale, waarbij de Vrije Bond toen was aangesloten en waarvoor Karl een Nederlands bulletin uitgaf. Zijn papieren werden door de toenmalige Haagse kameraden verzameld en overgedragen aan het IISG en dit archief is nu toegankelijk. Karl, wiens gedrevenheid als internationaal correspondent wellicht nog groter was dan de mijne nu, verzamelde allerlei gegevens uit Oost-Europa en Rusland na de ineenstorting van de Sovjet-Unie en verbond die met de correspondentie van de AIT. De interne discussies van die tijd en de dilemma's die daaruit ontstonden zijn in Harskamps installatie tot dramatische projecten uitgewerkt. Zelf schrijft zij mij: 'Yours in Solidarity is een film maar niet eentje die je op één scherm kan zien. In Amsterdam zullen straks twaalf schermen zijn over vijf zalen, in een kunstinstituut. Het werk is ook niet een portret van Karl, en noemt niemand bij de eigenlijke naam. Het gaat over een netwerk van anarchisten (of vrijdenkers, op zijn minst), die in de jaren negentig hun wereld gekanteld zagen – op een goede manier en soms op een minder goede manier. Het briefarchief van Karl, waarin ik ook mijn eigen brieven heb terug kunnen vinden, is de aanleiding, de basis, maar niet direct het onderwerp. Dat neemt niet weg dat het werk wel degelijk aan Karl is opgedragen, omdat hij ook voor mij, zij het niet in georganiseerde vorm, veel heeft betekend.'

Reading Anarchism & Bezoekgegevens

De tentoonstelling is iedere dag open van 10 maart tot 19 mei. Elke woensdagavond organiseert nicoline een soort anarchisme –boekenclub (Reading Anarchism) in Smart/Nasa, met sprekers van binnen en buiten de anarchistische beweging. De informatie komt op www.nasaonline.net maar de lijst sprekers is nog niet helemaal af, maar meer informatie komt eraan. Op 17 mei sluit ze af met een hele dag anarchisme-lezen en wil ze onze buitenlandse gasten, waaronder John Jordan en Elena Loizidou, daarna meenemen naar de pinksterlanddagen op 18,19 en 20 mei.' Een uitdaging dus, die moeilijk te missen is.

Zie verder het netwerk van de exposant: http://www.vanharskamp.net/pages/work-yours.html en de galerie: http://www.nasaonline.net.

Ingezonden brief

Ingezonden brief van een nieuw lid

Ik ben een nieuw lid van de Vrije bond. Ik kom zelf uit een (vrij) streng-christelijke familie (gereformeerd). Het bezwaar dat ik tegen dit geloof heb, is de gedwongen levensstijl en de verplichte kerkgang. Geloof kan je niet opgedrongen worden, het is een persoonlijke zaak, is mijn mening. Maar mijn ouders waren voor de rest goede mensen. Ik kom uit een binnenvaartfamilie. Zes, zeven dagen werken waren heel normaal voor ons. Het schip was van mijn broer en ik 'moest' een keuze maken: of naar de kerk of op zondag varen. Ik heb voor het laatste gekozen.

Ik kwam in een dorp in circa 1995 om 250 gulden te wisselen. Ik werd gearresteerd door de politie. Ik had het geld eerlijk verdiend! Ik heb het bewijs geleverd maar nooit geen 250 gulden meer gezien.

Ik begon steeds meer een hekel te krijgen aan de 'overheid'. Ik ging in België wonen. De wijkagent kwam op bezoek (als je daar een huis koopt, is dat gebruikelijk). Hij was behoorlijk arrogant, echt zo'n dienstklopper. Begon hij te melken over een naamplaatje op mijn brievenbus dat ontbrak. Ik zeg: 'ik woon hier net een week.'

Ik was aan het varen en de politie kwam aan boord. Ik was schoon water onder de lading aan het pompen. Ik werd op het voorschip verhoord en mijn broer op het achterschip. Zelfs als je werkt dan word je gestraft. Ik ben hier van vrijgesproken maar ik moest wel de advocaat zelf betalen. Dat lijkt me niet eerlijk, maar de staat staat nergens voor en wij moeten buigen.

Ik kwam in Terneuzen te wonen. Ik verhuurde mijn huis aan een man en een vrouw. Hij werd opgepakt nadat ze een wapen onder een kinderbed hadden gevonden. Bij de inval is de voordeur kapot gegaan, maar ik kon het niet verhalen op hem of op de politie. Ook zeer vreemd. Ik heb toch niets met die zaak te maken?

Mijn ex-vrouw had me opgelicht. De bewijzen heb ik en getuigen. Ik wilde aangifte doen van oplichting. Ik kreeg te horen van de politie: 'Nee, meneer, dat kan niet.' Ze doen niet eens de rotmoeite voor je, die bureaucratie. Ik sloeg door. Ik begon mijn ex te bedreigen. Ik werd gearresteerd en heb één nacht vastgezeten. Ik begon de monarchie te beledigen en dreigbrieven te schrijven. Zoek maar op het internet: man 47 krijgt taakstraf belediging koningin. Tachtig dagen werkstraf, negentig dagen celstraf. Ik ben daar iets te ver in gegaan. Maar de woede die je voelt tegen het onrecht!

Zij zei: 'ik ben anarchist.' Ik vroeg: 'wat is dat?'

Ik kwam bij de buren in Terneuzen. Zij zei: 'ik ben anarchist.' Ik vroeg: 'wat is dat?' 'Nou dan wil je onder andere niets met de politie, overheid en monarchie te maken hebben.' Dat klonk als muziek in mijn oren! Toen ging het vrij snel met me. Ik heb anarchistische teksten en een 'A' op mijn arm. Ik moest voor mezelf bevestigen dat ik een anarchist ben. Het gevoel heb ik vrij snel ontdekt, maar ik wist nooit dat het een naam had.

Inmiddels is het schip gesloopt. De nieuwbouwgolf kwam er aan (het kapitalisme). De brandstofprijzen gingen omhoog, door overaanbod van schepen gingen de vrachtprijzen omlaag. De markt stortte in (een schip van 125 x 13 meter kost +/- zes miljoen tankers, dat is +/- 10 miljoen euro). Het varen is niet leuk meer. Bedankt overheid, bedankt kapitalisme voor het verpesten van de binnenvaart. Ook hier wordt het personeel uitgebuit.

Vroeger kwam ik veel bij het Bastion Hotel. Maar nu niet meer sinds de uitbuiting van het schoonmaakpersoneel. Ik heb mijn lidkaart teruggestuurd met een brief erbij. Slaap zacht Rutte.

Met vriendelijke groet,

L.K.

De geschiedenis van de Franse Federatie van na de oorlog is de geschiedenis van nagenoeg de gehele Franse anarchistische beweging. Nadat Parijs zichzelf had bevrijd is namelijk geprobeerd dit sentiment van bevrijding als strijd tegen de staat te integreren in de reeds gevormde Franse anarchistische tradities. Met name wilde men een einde aan de verdeeldheid die er vlak vóór de oorlog bestond en een herstel van de syndicalistische massabeweging van rond 1900. Daarbij geloofde men dat er perspectieven bestonden voor een gemeenschappelijk antimilitarisme en een radicaal alternatief voor de twee machtsblokken van wat later de koude oorlog zou zijn: het kapitalistisch staatsapparaat en Stalins partijdictatuur. Deze geschiedenis zal worden verteld aan de hand van twee hoofdpersonen die eendrachtig als kameraden waren begonnen, maar in de loop van het drama elkaars tegenstanders werden.

DOOR JAN BERVOETS

Dilemma's van een anarchistische organisatie

De Franse Anarchistische Federatie uit de tijd van *Le Libertaire* (1945-1953)

Dit was het begin

Vanaf het voorjaar van 1945 worden in Parijs de eerste initiatieven genomen voor de oprichting van een Franse Anarchistische Federatie. De oprichters waren afkomstig uit twee landelijke organisaties, die elkaar voor de oorlog bestreden. De Union Anarchiste was anarcho-syndicalistisch en ging uit van een vakbondsorganisatie van onderop. Zij beschouwde zich als de radicale erfgenaam van de syndicalistische organisaties, die aan het begin van 1900 zo machtig en antiautoritair waren, maar die uiteindelijk toch in handen kwamen van de sociaaldemocraat Jean Jaurès en na de oorlog van de Komintern van Lenin. De Union Anarchiste was het antiautoritaire antwoord daarop, maar zoals we zullen zien had zij na de oorlog geen aspiraties om als afzonderlijke organisatie voort te gaan.

De oude federatie verenigde naast syndicalisten ook 'sociaalanarchisten', die van een organisatieprogram zonder vakbond uitgingen en ageerden voor een anarcho-communistische maatschappij, religieus anarchisten en individuele anarchisten, die niet noodzakelijk van een klassenstrijd uitgingen maar wel van een antiautoritair vrijheidsideaal via productieve associatie. Deze federatie beriep zich op de 'synthese', een concept van Sébastien Faure (zie kader). Volgens hem konden al deze stromingen best in één vereniging samengaan. De aanhangers van de Union vonden dat deze tolerantie niet kon leiden tot een sterke organisatie, en dat men eerst via directe vakbondsactie en mobilisatie van de arbeiders in hun belangenstrijd tot maatschappijverandering kon komen; je zou kunnen zeggen dat ze wel voor organisatie waren, maar dan niet de organisatie van de eigen club als wel de organisatie van de anarchie, zoals ook de Nederlander Albert de Jong zou prediken. Een van de belangrijkste voormannen van die stroming was Maurice Joyeux, die bij het Parijse initiatief niet aanwezig kon zijn.

Twee personen die elkaar ontmoeten

Maurice Joyeux werd in het eind van 1944 vrijgelaten uit de vesting Montluc nabij Lyon, waar hij vanaf 1940 had vastgezeten wegens zijn principiële weigering van militaire dienst. Montluc kwam in handen van de Gestapo en Joyeux slaagde er in 1941 een muiterij te organiseren, die leidde tot ontsnapping van tal van gevangenen en die hem legendarisch maakte. Acht maanden later werd hij opgepakt. Hij belandde in het voorjaar van 1945 in Parijs, waar hij net op tijd was om voorstellen te doen voor de plaatselijke organisatie; op zijn initiatief werd Parijs in drie plaatselijke sectoren ingedeeld, zodat er meer mensen bij de vergaderingen betrokken konden worden en er ook ruimte was voor meer groepen. Tijdens die vergaderingen maakte hij kennis met de onderwijzer Georges Fontenis, die – nog niet van militaire dienst ontslagen en dus in militair uniform – getuigde van zijn pacifisme. De antimilitarist Joyeux constateerde later dat het eigenlijk nooit goed was gekomen tussen hen beiden. Fontenis was een charmante heer, die zich wist te kleden, terwijl Joyeux als los werkman met een lasapparaat in diverse fabrieken in de weer was. Samen zaten zij in de redactie van het weekblad *Le Libertaire*, dat later het orgaan van de Federatie zou worden.

Oprichting en constitutie van de Franse Federatie

Joyeux, Fontenis en Bouyé waren allen voorstanders van een goed gestructureerde anarchistische organisatie en daarom

maakten zij snel contacten met de groepen die in andere steden ontstonden. Vanaf oktober 1945 bereidden zij met de andere plaatselijke groepen het eerste congres voor, dat op 6 december plaats vond, wat als de oprichtingsdatum van de Franse Federatie geldt. Zoals vaker gebeurt verliep het congres chaotisch, omdat de tegenstellingen van opvatting moeilijk te verzoenen waren. Maar de anarcho-syndicalisten en de 'synthesisten' besloten samen te gaan, omdat zij samen een antwoord moesten geven op het bestaande door De Gaulle herstelde 'democratische' staatssysteem en op het stalinistische communisme dat zich als alternatief voor de arbeidersklasse opdrong. Zij hadden allen gemeen dat zij weigerden partij te kiezen in een koude oorlog tussen twee leiderssystemen die beiden in strijd waren met het belang van de arbeidersklasse en met de menselijke vrijheid. Men was dan ook vol vertrouwen dat de Federatie zich zou ontwikkelen tot een organisatie die deze gemeenschappelijke positie zou kunnen formuleren en voldoende mensen zou kunnen mobiliseren om de strijd tegen de staat aan te gaan.

Er volgden twee congressen, waarin de banden tussen de groepen hechter leken te worden aaneengesmeed. Op 15 september 1946 werd in het congres van Dijon het secretariaat gevormd, waarbij een algemeen secretaris werd benoemd. De voorgestelde kandidaat Bouyé werd door groepen uit Bordeaux en elders uit de provincie te rigide gevonden, maar de tegenkandidaat was een te radicale tegenstander van elke vorm van organisatie; men benoemde bij wijze van compromis de jonge George Fontenis tot algemeen secretaris, Joyeux werd secretaris voor de propaganda, omdat hij met zijn artikelen in *Le Libertaire* veel lezers trok en al eerder bewezen had voor een effectieve actie massa's te kunnen organiseren. Hij was dus belast met de organisatie van brochures, de boekhandel en de distributie van *Le Libertaire*.

Dat blad werd op de conferentie van Angers van 9 tot 11 november 1948 bestempeld als het officiële orgaan van de Federatie. Hoofd- en eindredacteur werd toen Georges Brassens, die in dat jaar met zijn gitaar Parijs doorkruiste om revolutionaire strijdliederen te zingen, van de dichter van de 'Internationale', Eugène Pottier, tot '¡A las barricadas!'. Maar de discipline van het redactiewerk zoals kopijwerving, editie, lay-out en correctie zag hij al snel niet meer zitten en dus werd hij vervangen door anderen. Hij ging verder met zijn gitaar en nu met eigen werk, werd onsterfelijk als 'de Franse Woody Guthrie', en zou met zijn tegen elke fatsoensmoraal worstelende liedjes ook in Nederland furore maken, althans zolang daar Frans nog de tweede taal was. Maar een andere vaste waarde was Maurice Joyeux, die vanaf 1945 het redactioneel bezorgde.

Aftasten

De samenwerking binnen de Federatie was moeizaam. Doordat die groeide, begonnen ook de groepen zich uit te breiden. Dat was vooral in Parijs te merken. Naast groepen met namen die verwezen naar arrondissementen als Paris XVIII (o.a. Montmartre) of XIX (het Noord-Oosten), of Renault Billancourt waren er ook die namen droegen als 'Kronstadt' en 'Louise Michel'. Sommige onderscheidden zich meer in geestverwantschap dan door regionale grenzen. Zo was Louise Michel, de groep waarin Joyeux actief was, een sterke groep met veel belezen arbeiders, die overdag hun werk en hun activiteiten in de fabrieken hadden. Het gevolg hiervan was dat als de positie van een lid of gedelegeerde ter discussie stond, de groep achter hem ging staan, en dat zou van grote betekenis zijn voor de ontwikkeling van de Federatie. Er kon dus binnen de groepen wel consensus ontstaan, maar consensus tussen de groepen onderling was moeilijker, omdat de per groep aangenomen standpunten soms van elkaar begonnen te verschillen. De tegenstelling tussen 'sociaal-anarchisten', die de klassenstrijd als uitgangspunt namen, en de individueel anarchisten of andersoortige anarchisten die bijvoorbeeld experimenteerden met productieve associaties konden dus leiden tot confrontaties van groepen tegenover elkaar.

Daarnaast had de Federatie in *Le Libertaire* een cultureel forum geopend dat ook tot een breed uitwaaierende discussie en onvermijdelijke tegenstellingen leidde. Aanleiding hiervan was een antimilitaristisch en internationaal incident waartegen een breed antiautoritair front ontstond.

Cultureel intermezzo

Op 25 mei 1948 verbrandde de Amerikaanse piloot Garry Davis, die zich toen in Parijs bevond, zijn Amerikaanse paspoort en verklaarde zich wereldburger. Dat was weliswaar geen anarchisme – er deed na zijn initiatief in Nederland lange tijd een politieke splinterpartij Wereldburgers mee aan de parlementsverkiezingen – maar het was wel in overeenstemming met Camilo Bernieri's leuze 'mijn vaderland is de hele wereld' en het vervolg is nog steeds herkenbaar: de Franse regering probeerde hem te arresteren en hem het land uit te zetten, terwijl hij niet meer in Amerika werd toegelaten! Toen op 7 november een vergadering van de Verenigde Naties in Parijs werd gehouden en daarvoor een 'internationaal territorium' werd vastgesteld, begaf Garry Davis zich daarheen en propageerde zo zijn wereldburgerschap. Op 17 november werd hij door de Franse politie van het terrein verwijderd, maar op 22 november had hij zoveel steun verzameld dat een groep de VN-vergadering kon interrumperen met een verzoek het wereldburgerschap te introduceren. Er ontstond rond zijn pacifistische actie een enorm bondgenootschap van ethische anarchisten en sociaaldemocraten, heimatlos links, intellectuelen als Sartre, Camus, André Breton, en zelfs de kerken. Het leidde ertoe dat de literaire correspondentie in *Le Libertaire* toenam en dat er vooral veel contacten ontstonden met de surrealistische beweging.

Tot ver in de jaren '50 was er in *Le Libertaire* een surrealistische rubriek met bijdragen van André Breton en Jean Schuster, maar dat betekent niet dat alle anarchisten surrealist waren. Ik hoef maar te verwijzen naar het manifest van Léo Ferré, 'Poète vos papiers' (Dichter uw papieren), dat indertijd in *De AS* 114 is opgenomen. Daarin wordt gesteld dat ware proletarische poëzie alleen kan worden geschreven in rijm en metrum en begrijpelijke taal. Bovendien verscheen in 1951 *L'homme révolté* (De mens in opstand) van Albert Camus, die voor een libertaire ethiek pleitte en vanuit die visie kritiek uitoefende op de surrealistische voorloper Lautréamont en Breton zelf. Er was al een soort van discussie tussen Fontenis, Breton en Jean Schuster, waarbij Schuster een taakverdeling voorstelt in de redactie van *Le Libertaire*: 'jullie de actie, wij de culturele propaganda'. Als Fontenis een gunstige recensie geeft van *L'homme révolté* ontstaat er in het blad een felle discussie als gevolg van een surrealistische repliek, maar de relatie blijft bestaan totdat Schuster in 1952 over 'zekere militanten' een opmerking maakt van 'voetvolk' dat men moet 'aansturen'.[1] Was dit bedoeld als 'zwarte humor', dan is dat slecht gevallen. Er ontstond daarna een hele discussie en met de samenwerking tussen de surrealisten en onze kameraden is het – met blijvend wederzijds respect – nooit meer goed gekomen. Wel zal uit het vervolg van dit stuk blijken dat Breton en Fontenis goede vrienden zijn geworden en ook Joyeux zal met veel respect over Breton en de surrealistische dichter Péret blijven spreken.

Het anarchisme was in eerste instantie gericht op de organisatie van de arbeidersklasse en de bevrijding daarvan: er moest dus richting worden gegeven

De tirannie van de structuurloosheid of de tirannie van de structuur?

Discussies als hierboven werden door Fontenis gezien als een afspiegeling van wat er zich in de Federatie afspeelde op het gebied van theorie. Hij wilde aan het 'eeuwige conflict tussen de principiële zuiverheid en de doelmatigheid' van de anarchistische beweging een einde maken. In zijn visie had de anarchistische organisatie als doel niet alleen een veelheid van ideeën te verspreiden, maar ook agitatie te voeren en eenheid uit te stralen. Het anarchisme was in eerste instantie gericht op de organisatie van de arbeidersklasse en de bevrijding daarvan: er moest dus richting worden gegeven.

Om die reden vormde Fontenis in 1950 binnen de beweging een eigen discussieorganisatie, 'Organisation, Pensée, Bataille' (Organisatie, Gedachte, Strijd) met aparte statuten. Doel van OPB was sociaal-anarchistische militanten te verenigen met het doel de anarchistische beweging om te vormen tot een organisatie die in staat zou zijn de opbouw van een anarchistische maatschappij te bewerkstelligen: directe strijd tegen de staat en elke vorm van bureaucratie – op een historisch-materialistische basis, zoals ook Bakoenin dat zag. Uit de statuten blijkt dat bij OPB voor de organisatie van de anarchie en de strijd tegen de gehoorzaamheid aan het leidersbeginsel in de maatschappij discipline vereist was.

OPB was een geheim genootschap; leden werden pas aangenomen door een twee derde meerderheid en zij zouden als militanten opereren. Militanten moesten de organisatie zien als uitvalsbasis van elke strijd en elke actie, verbintenissen binnen het kader van de OPB zouden boven elke andere organisatie prioriteit hebben. Zouden militanten zich terugtrekken of worden uitgesloten, dan waren ze tot geheimhouding verplicht. De OPB zou jaarlijks een algemene vergadering houden, waarin een activiteitenplan werd opgesteld dat door de militanten zou worden uitgevoerd; activiteiten van de militanten zouden door een controleur worden getoetst aan de hand van het plan, dat uiteindelijk weer door de algemene vergadering zou worden gecontroleerd. Zo ontstond er dus binnen de federatie een exclusieve organisatie, die *en bloc* de anarchistische beginselen ter discussie wilde stellen.

De historisch-materialistische militanten begonnen de kameraden die op basis van het individueel anarchisme van Stirner, het mutualisme van Proudhon of andere vormen van productieve associatie te bestrijden als 'Girondijnen', wat men gelijk stelde met 'bourgeois'.[2] Mogelijk is deze terminologie geografisch correct, omdat veel individueel anarchisten inderdaad uit de omgeving van het aan de Gironde gelegen Bordeaux zouden komen. Maar de term verwijst ook naar de Terreur-periode uit de Franse Revolutie (1792-1793). Partij kiezen voor de Jakobijnen wegens hun radicalisme betekent afwijzing van het federalisme van de Girondijnen – en federalisme (dat tegen het centrale gezag van de Franse eenheidsstaat gericht was) is een anarchistisch uitgangspunt. En waren de Jakobijnen dan géén bourgeois? Bakoenin noch Kropotkin, die toch als theoretisch uitgangspunt zouden moeten dienen, hadden over hen maar één goed woord over.[3] En hoezeer men ideologisch met vuur speelde, kon men ook leren uit de geschiedenis van de Russische revolutie, waar Lenin en Trotski Robespierre als revolutionair meenden te moeten navolgen!

Een door Fontenis beoogde omvorming kon met deze opstelling niet anders dan tot conflicten leiden. Er waren groepen die zich afzijdig hielden, omdat zij zelf andere theoretische opvattingen erop nahielden. Er waren in de praktijk posities binnen de Federatie die wel tot solidariteit, maar niet tot organisatorische eenheid konden leiden: zo was er een Franse CNT opgericht, maar daarbij was slechts een minderheid van de anarcho-syndicalistische beweging aangesloten, De meeste kameraden kozen positie binnen de bedrijven zelf en reageerden daar op de vakbondsverhoudingen, bijvoorbeeld door een anarcho-syndicalistische oppositie binnen de CGT te proberen of zich aan te sluiten bij Force Ouvrière. Joyeux en Fontenis waren actief binnen de CGT, Maurice Joyeux probeerde op de plek waar hij werkte een anarchistische oppositie te organiseren, die het oorspronkelijke antiautoritaire syndicalisme van de CGT probeerde te herstellen. Dat kostte hem zijn baan. Nadat hij tijdens een lezing binnen het bedrijf commentaar gaf over de strafkampen in de Sovjet-Unie wist het Stalinistische kader van de bond bij de directie te bewerkstelligen dat hij als 'stokebrand' werd ontslagen en op een zwarte lijst kwam te staan. Joyeux begon een boekhandel in Montmartre, met de dubbelzinnige naam 'Le château du brouillard',[4] dat uitgroeide tot een klein letterkundig centrum, waarin hij contacten hield met zowel Camus als de surrealisten.

De breuk

Fontenis' groep kreeg aanhang, ook van niet-syndicalisten. Hij was briljant en aantrekkelijk, en tijdens het congres van Bordeaux in 1952 kreeg zijn groep OPB alle zetels in het secretariaat toegewezen. Hij kon nu zijn plannen voor herstructurering van de organisatie proberen te verwezenlijken. Intussen nam het aantal leden van de Federatie af, mede door de aantrekkingskracht van de communistische partij, die met succes tal van anarchisten van de werkvloer wist te verwijderen en die nu eenmaal de schijn had 'efficiënter' te zijn dan die delibererende anarchisten.

Het Arshinov-platform en de synthese

Eigenlijk is het syntheseverhaal van Faure afkomstig van de Russische emigrant Voline. Hij reageerde op een ander document: het 'Platform van Arsjinov'. Arsjinov was een woordvoerder van de guerrilla van Nestor Makhno uit de Oekraïne, die in de periode 1918-1921 erin slaagde om vanuit de strijd tegen de Duitse bezetter en later tijdens de burgeroorlog tegen Denikin een anarchistische maatschappij tot stand te brengen. In zijn brochure uit 1926 stelt hij dat de anarchie pas tot stand kan komen door de inspiratie van een militante organisatie, die efficiënt werkt en theoretisch zijn zaakjes voor elkaar heeft. Overtuigd dat de anarchistische beginselen zullen slagen aan de hand van enkele gemeenschappelijke denkbeelden, besluit hij zijn platform met de leuze 'eenheid van theorie, eenheid van actie, collectieve verantwoordelijkheid'.

Voline en Maximov zijn afkomstig uit de arbeidersraden die op papier de basis zouden vormen van de Russische Sovjetrepubliek maar in feite terzijde zijn gezet door Lenins centrale comité. Zij hebben zich me name principieel verzet tegen de slotleuze van het platform, omdat dit deed denken aan de eenheidsdictaten van Lenin, die in *Wat te doen*? pleitte voor theorievorming vanuit een centrale redactie die zelf vanuit een partij het gewenste gedachtegoed selecteert. Volgens Voline begint anarchistische solidariteit aan de basis en sluit andere papieren standpunten niet uit. De anarchie kent verschillende stromingen als sociaal-anarchisme, anarcho-syndicalisme, individueel anarchisme, christen-anarchisme, die elkaar kunnen aanvullen. Dit is in essentie ook de synthesegedachte van Faure.

Maurice Joyeux stond buiten dit debat, omdat hij eigenlijk anarcho-syndicalist was. In Nederland en in Engeland willen veel anarcho-syndicalisten geen aparte anarchistische organisatie. De directe klassenstrijd van onderop, in een permanente vakbondsoppositie, of toevallig in een vakbond die zelf de anarchie kan organiseren – verder geen polonaise.

Fontenis wilde nu proberen het tij te keren door de Federatie te herstructureren. Voor dat doel benaderde hij allereerst Maurice Joyeux, aan wie hij zijn plannen meedeelde om van de federatie via het congres – dat bij meerderheid besloot – een organisatie met één program te maken, wat in feite een zuivering betekende. Daarbij vroeg hij Maurice om zijn medewerking. Toen Maurice hem antwoordde dat hij op deze punten geen beslissing nam, maar het standpunt van de groep Louise Michel zou vragen, zag George Fontenis daarin een afwijzing. Niet ten onrechte, want zo maakte je volgens Maurice van de anarchistische beweging een partij. Zeker zaten er in de Federatie nu personen met wie Maurice het niet eens was en die geen deel uitmaakten van de groep Louise Michel, maar diverse vrienden uit Bordeaux kon hij niet zomaar laten vallen, ook al dachten ze iets anders over de zaak dan hijzelf. Fontenis zou later in zijn memoires schrijven dat Joyeux tot zijn verbazing 'Girondijn' geworden was. Joyeux zou schrijven dat Fontenis als abstract theoreticus de werkelijke maatschappelijke situatie niet kende – zeker die van de werkvloer.

Het vervolg van de discussie leidde ertoe dat Joyeux zich per 1 januari 1953 terugtrok uit *Le Libertaire*, en daarmee werd meteen duidelijk dat hij in conflict was met het secretariaat van Fontenis.

De Franse Anarchistische Federatie heropgericht

Tijdens de voorbereiding van het congres van Parijs in het voorjaar van dat jaar werd hem, toen hij met zijn groep de contributie kwam betalen, de kwitantie geweigerd. Daarmee paste Fontenis voor alle federatieleden de voorschriften toe die van toepassing waren in de statuten van zijn geheime genootschap – statuten die Joyeux natuurlijk niet kende! Toen bleek dat Joyeux werd buitengesloten, verklaarde de groep Louise Michel zich met hem solidair. De groep Bordeaux met de vele individueel anarchisten onderging hetzelfde lot, en zo ontbraken er twee grote groepen op het congres van 23-25 mei. Dat congres besloot dat de federatie van naam zou veranderen, en zo werd de Fédération Communiste Libertaire (FCL) opgericht met een nieuwe beginselverklaring.

Het werd nu duidelijk dat tal van 'humanistische' of 'marginale' anarchisten, door Fontenis als 'radicale liberalen' gekarakteriseerd, zich bij de groep Louise Michel aansloten en overleg voerden met Joyeux. En zo kwam het dat vanuit het 'château du brouillard' initiatieven werden genomen tot heroprichting van de Franse Anarchistische Federatie, een organisatie die groter zou zijn dan de FCL, maar wel noodzakelijkerwijs georganiseerd op basis van de 'synthese' van Faure en Voline, dus met het naast elkaar bestaan van diverse theoretische uitgangspunten, maar met antiautoritaire solidariteit en strijd tegen centralisme als basis. Het orgaan van deze federatie was *Le monde libertaire*, dat vanaf januari 1954 verscheen en onder redactie van Maurice Joyeux kwam te staan. Tot 2008 is dat nog een weekblad is geweest; nu wordt het als een maandblad uitgegeven.

Nog steeds maakt de Federatie de indruk van een verbrokkeld geheel van denkbeelden en discussies – de twee ingediende rapporten over de economische krimp in *Buiten de Orde* 2012-2 vormen daarvan een prachtig voorbeeld. Maar men gaat – zeker tegenwoordig – ervan uit dat de problemen niet door theoretische debatten, maar door de organisatie van de strijd op de werkvloer en op straat zullen worden opgelost.

Inderdaad: de heroprichting heeft niet de gedroomde eenheid van de gehele anarchistische beweging in Frankrijk weten te herstellen; de beweging verbrokkelde ook omdat de FCL van Fontenis weer uiteenviel door het uittreden van de Parijse groep Kronstadt in 1954. De groep verzette zich tegen de statutaire voorschriften van OPB en wilde zich daarna weer bij de Federatie voegen. Maurice Joyeux wees ze de deur, omdat ze in zijn ogen geen haar beter waren dan het zittende secretariaat van FCL, dus richtte de groep Kronstadt haar eigen organisatie op.

De ondergang van de FCL

Hoe verging het de FCL van Fontenis nadat ook de sterke groep Kronstadt was uitgetreden en een eigen organisatie was begonnen? Zij is twee jaar na deze afsplitsing ontbonden. De oorzaak was de Algerijnse oorlog, die in 1954 begonnen was.[5]

Le Libertaire, nu het orgaan van de FCL, nam een consequente antikoloniale positie in en de redactie publiceerde verklaringen van de toen meest bekende Algerijnse onafhankelijkheidsbeweging, MLNA. Ook werden er verklaringen opgenomen van Algerijnse verzetsstrijders. Het gevolg hiervan was dat de oplagen van 4 en 11 november op bevel van de Parijse politiecommissaris Papon in beslag werden genomen en diverse colporteurs werden gearresteerd. Ook Fontenis werd aangeklaagd voor 'bedreiging van de externe veiligheid van Frankrijk'. In Algerije zelf werden sedertdien alle exemplaren van *Le Libertaire* in beslag genomen. Het was het begin van veel incidenten met de politie. In januari probeerde de FCL de aandacht voor het anarchisme te trekken door mee te doen aan de parlementsverkiezingen. De opzet mislukte, omdat de meeste anarchisten in deze campagne geen juist propagandamiddel zagen en er geen anarchisten mee werden gewonnen.

Le Libertaire van 12 juni werd bij de drukker in beslag genomen wegens opruiing en de dag daarop deed de politie een inval in het kantoor en nam daarbij alle correspondentie in beslag. Het secretariaat van de FCL werd gerechtelijk vervolgd en alle oplagen van nummers van 1955 en 1956 werden door de politie uit de winkels gehaald. Tal van kameraden werden – mede op instigatie van François Mitterand, toen minister van Justitie, tot jarenlange gevangenisstraffen veroordeeld. Papon, die al onder de Duitse bezetting ervaring had opgedaan met Jodenjacht, zou met zijn vervolging van Algerijnen consequent doorgaan. Dieptepunt werd de fusillade van een geweldloze Algerijnse demonstratie in Parijs op 1961, die leidde tot honderden doden.

Fontenis illegaal

Na de politie-inval dook Fontenis onder. Hij wist een jaar in de 'illegaliteit' te blijven door op verschillende adressen te logeren, onder andere een paar dagen op de Rue Fontaine, waar André Breton zijn gastheer was. Dat heeft tot een levenslange vriendschap met André Breton geleid en tot gezamenlijke vakanties. Toen hij een jaar later werd opgepakt wisten zijn advocaten te bewerkstelligen dat hij in vrijheid zijn processen kon afwachten; voordat zijn veroordelingen door de hoogste instanties waren gegaan kwam De Gaulle aan de macht, die aan alle politieke gevangenen als gevolg van de Algerijnse kwestie amnestie verleende. Wel moest hij jarenlang in de schuldsanering om zijn boetes te betalen, wat overigens mogelijk was doordat hij zijn aanstelling als onderwijzer weer terug kreeg. En wat de FCL betreft: het loon van de heldendood van een anarchistische organisatie is vergetelheid, misschien stof tot nadenken voor wie erbij betrokken was, maar ook voor anderen die zich af kunnen vragen of er ondanks dit soort conflicten geen basis voor solidariteit had moeten zijn.

Epiloog

Fontenis is in 1971 weer actief geworden in de omgeving van de Organisation Communiste Libertaire, dat het blad *Front Libertaire* uitgaf en dat toen ook bewust het Arsjinov-platform propageerde. Het is langs die weg ook in Nederland gekomen. *Front Libertaire* was op dat moment het Franse blad waaruit wij als Federatie van Vrije Socialisten ons nieuws vergaarden, en misschien zette het de traditie van de oude *Libertaire* voort toen het zijn kolommen openstelde voor allerlei creatieve basisbewegingen. Het had toen in ieder geval meer direct eigentijds nieuws over de bewegingen van onderop dan *Le monde libertaire*, dat met zijn steeds terugkerende oudere theoretici en eigenhandige – discussie vermijdende – redactionele commentaren zichzelf volledig herhaalde – een verkrampt kader dat weigerde zijn vingers aan de actualiteit te branden. Maurice Joyeux was nog steeds hoofdredacteur. Hij was tijdens de Meirevolte van 1968 in Bulgarije, daar uitgenodigd door de regering als kaderlid van de vakbond Force Ouvrière, waar hij zich mocht verbijten over de retorische toespraken van de communistische kaders terwijl in Parijs de barricaden werden opgeworpen. Hoe graag was hij daar geweest! Maar hij was nu definitief gepasseerd door een jongere generatie, die hem toeriep dat een syndicalistische revolutie, die zowel de arbeidersklasse als de verbeelding aan de macht propageert, ervan uitgaat dat geslaagde directe actie als zodanig – de 'exemplarische actie' – de kaders kan overspoelen en uit zichzelf de organisatie kan oproepen.

Maar deze discussie over terminologie is van minder belang dan de conclusies die ikzelf uit dit verhaal meen te moeten trekken. De naoorlogse geschiedenis van de Franse Anarchistische Federatie als 'eenheidsorganisatie' is de geschiedenis van een dilemma, dat later in welhaast elke antiautoritaire organisatie is voorgekomen. Het gaat om problemen die door bijna iedere organisatie moeten worden opgelost. We zien deze processen namelijk ook in onze eigen omgeving, in bewegingen als Occupy Nederland en in nagenoeg elk antiautoritair orgaan waar het directe contact met een massa in beweging ontbreekt. De gebeurtenissen tijdens de stakingen van 2010 hebben ons inmiddels geleerd dat het in de laatste jaren bij de Franse federatie anders is. De Franse federatie deed immers in het voorjaar een oproep voor een stakingsbeweging tegen de crisis, die massaal werd uitgevoerd, omdat deze oproep weergaf wat er in de samenleving leefde. Komt dat voor, dan loopt de federatie met de revolutionaire beweging samen en draagt zij werkelijk bij tot de opbouw van een anarchistische maatschappij. Het interne dilemma wordt dan door de praktijk achterhaald.

Noten

1 'piétaille qu'on doit cornaquer'; mijn vertaling doet afbreuk aan het origineel van de tekst, maar maakt de zaak wel duidelijk, omdat met anarchistische principes in een internationaal kader nu nog steeds niet te spotten valt. Voor Breton geldt hetzelfde: in *L'homme révolté* vindt hij politietaal en bij Guy Debord stalinistisch jargon, wat voor hem onvergeeflijk is.

2 Fontenis constateerde dat uit Bordeaux ook 'libertariërs' à la Tucker kwamen.

3 Bakoenin nam opstanden tegen Robespierre als de Vendée en de Boerenkrijg serieus als revolutionaire bewegingen, omdat zij als agrarische regio's opkwamen voor hun belangen tegen het centralisme van de staat. Kropotkin schreef een eigen *Geschiedenis van de Franse revolutie*. De vraag is of de partijkeuze voor Girondijnen of Jakobijnen moet worden gebaseerd op de wijze waarop de Jakobijnen – meer dan sommige Girondijnen – de feodaliteit bestreden, maar in dit discours is dit slechts een nuance. Bakoenin was daarover onverschillig, omdat hij federalisme boven centralisme stelde. Kropotkin stelde – als historicus – de Jakobijnen boven de Girondijnen, maar misschien is het weigeren partij te kiezen toch beter.

4 Te vertalen als: 1) Het nevelkasteel, 2) het kasteel van kladpapier. Het ligt eraan of men poëtisch is ingesteld of gevoel heeft voor humor.

5 In 1954 verloor Frankrijk zijn kolonie Cochin China door de slag bij Dien Bien Phu in Noord-Vietnam. In datzelfde jaar kwam de Algerijnse bevolking in opstand met de afslachting van de daar wonende Fransen. De Franse regering nam wraak door zelf slachtingen en terreur te organiseren. Deze situatie had ook binnenlandse consequenties, doordat met name de geheime diensten en Papon zelf een oorlog tegen het vrije woord begonnen. Zo werd het lied *De deserteur van Boris Vian* verboden.

Crapule de luxe

Walter Baeyens, (Van Halewijck: Leuven, 2012).

Wanneer een Belgische luchtmachtofficier in 1981 betrokken raakt bij geheime wapenleveringen van afgedankt Belgisch militair materieel aan Israël, raakt hij ook verstrikt in een wereldwijd raderwerk van intriges en corruptie. Een spannend boek met een fictief verhaal in de naoorlogse realiteit.

De wapens worden door de Israëli's doorverkocht aan Iran, op dat ogenblik in oorlog met Irak. Pas achteraf blijkt dat hij hierdoor meegespeeld heeft in de aanloop naar de Iran-Contra-affaire. Crapule de luxe stelt de officiële versie van onze recente geschiedenis sinds de Tweede Wereldoorlog. Het is een aanklacht tegen een nietsontziend kapitalisme, waarbij een machtige elite van nauwelijks één procent de touwtjes in handen houdt. Zij beheerst de valutamarkten, de olie- en wapenhandel, en het nucleaire materiaal. Zij controleert ongestoord de criminele wereldhandel van drugs, goud, diamanten, vastgoed en waardepapieren.

Het boek vertelt enerzijds het (fictieve) persoonlijke verhaal van de Belgische luchtmachtgeneraal Alex, die verstrikt is geraakt in een spel dat veel te groot is voor hem en waarvoor hij teveel geweten blijkt te hebben. Een web van prostitutie, chantage, omkoping, geopolitieke belangen, inlichtingendiensten eindigt in de 'zelfmoord' van de generaal in een Zwitsers hotel. Anderzijds schetst het boek vooral de achtergrond waartegen dit persoonlijke verhaal speelt. Het pikt de draad van de geschiedenis op ergens tijdens de Tweede Wereldoorlog en concentreert zich op wat zich achter de schermen afspeelde. Het nazi-goud dat verdween in de schatkisten van dictators en de Federal Reserve. De schuldencrisis die veroorzaakt wordt door de promesses op dat goud, waarvan intussen 'niemand' meer echt lijkt te weten waar het zich precies bevindt.

De oorlog tegen Irak op het moment dat het regime de olieprijs niet meer in dollars, maar in euro's wou laten betalen. De Amerikaanse oligarchie die tot alles bereid is om de wereldmacht in handen te houden en er niet voor terugdeinst (Euro?)crisissen uit te lokken, te (zelf)moorden, te liegen en te bedriegen. De lokale elites die al te graag dit spel meespelen. De machtsstrijd tussen ambitieuze leiders van Rusland, Japan, China en Amerika. Het ontstaan van de Moslimbroederschap als stoottroepen van Hitler, de steun die deze kreeg van het nooit gedenazificeerde Westen. Integendeel: in Latijns-Amerika (Argentinië) en de VS werden inlichtingendiensten op nazi-leest geschoeid en door gevluchte nazi's bevolkt. Verder achter het toneel te vinden zijn onder meer Gladio, Propaganda 2, strategie van de spanning, Opus Dei, de Ridders van Malta, multinationals allerhande, Wall Street en de grote banken, de maffia, geheime diensten allerlanden, etc., etc.

Zonder in complottheorieën te vervallen, tekent Walter Baeyens een grauw beeld achter onze alledaagse waarheid op. Een beeld van belangen, intrige, spanningen, ongebreideld egoïsme, onvoorstelbare machtshonger en rijkdom ten menselijke zwakte en eenzaamheid. Niet van een geheim monolithische organisatie, niet van een goed geoliede alomvattende dictatuur waarbinnen verzet nutteloos zou zijn. Maar van getouwtrek heen en weer, ieder voor zich en –inderdaad – zij allen tegen ons.

We are the 99%. If you won't let us dream, we won't let you sleep!

Walter Baeyens, Crapule de luxe (Leuven: Van Halewijck, 2012), 559 pagina's, 25 euro. ISBN 978-94-6131-085-9

Voor meer info, bekijk het televisie-interview met de auteur op YouTube: http://www.youtube.com/watch?v=iIjEYrVz9VA.

Boekbespreking

'En in Melitopol moest ik een gevangenisuniform aantrekken.' [1]

Mij is gevraagd te schrijven over mijn tijd in de Spaanse gevangenis, maar veel heb ik niet te vertellen, behalve dat ik gedurende elke seconde die ik daar heb gezeten heb de Heer heb geprezen dat ik niet in een Russische gevangenis zat.

In Spanje liepen we dagelijks te ijsberen over de betonnen gevangenisvloer met drugsdealers en dieven. We speelden pingpong en black jack, kauwden op appels, maar mijn gedachten waren ergens anders, ver weg. Ik moest denken aan de met sneeuw bedekte hel van het huis van bewaring in Možaisk, waar schurken en bandieten mij de komende dertien jaar willen kwellen.

Tussen droom en werkelijkheid – en door een hel

Over de ervaringen van een 'Khimki-gijzelaar' in een Russische gevangenis

Afgelopen augustus werd Pjotr Silayev gearresteerd in Granada, Spanje door een arrestatieteam van de Spaanse terrorismebestrijdingsdienst. Hij werd overgeplaatst naar Madrid, waar de Audiencia Nacional een beslissing zou nemen over zijn uitlevering aan Rusland. Dit in verband met lopende aanklachten naar aanleiding van een demonstratie georganiseerd door antifascisten en milieuactivisten tegen het bestuur van de stad Khimki (regio Moskou). In het onderstaande artikel geeft Pjotr een beschrijving van de dingen die zijn mede-Khimki-activist Alexey Gaskarov zijn overkomen in de herfst van 2010, om uit te leggen waarom hij juist niet aan Rusland moet worden uitgeleverd.

DOOR PJOTR SILAYEV

Waarom?

Waarom? Waarom bestaan deze mensen überhaupt? Ze arresteren mij. Strela (Vladimir Streltchenko, de voormalige burgemeester van Khimki) geeft ze hun beloning, en dan? Wat zullen ze ermee doen? Ze houden een barbecue, halen wat drank, wat eten, gaan op reis naar Israël, kopen een huis in Tsjechië, of misschien hier in Spanje. Om er op vakantie te gaan, om even helemaal niets te doen en nergens aan te denken. Om alleen te praten met mensen zoals zijzelf, met misdadigers, geen enkele taal te spreken, te liggen, terwijl ze Rusland missen… Om dan vervolgens zo snel mogelijk naar Rusland terug te keren om opnieuw te kwellen, te breken en druk uit toe oefenen op arme Russen, weerloos, ongelukkig en timide. Nee, in geen geval moet ik naar Možaisk – het is een schande – om Yegor Letov aan te halen.

Toen ik werd vrijgelaten uit de gevangenis wist ik niet wat ik moest doen en gedurende een paar dagen zwierf ik wat rond in Madrid. Ik wandelde in de parken, sliep op de bankjes, voerde de karpers in de vijvers, en ik kreeg een telefoontje van Alexey Gaskarov.* Twee jaar geleden was hij door Strela gegijzeld. Hij was naar Spanje gekomen voor een strandvakantie – en de volgende dag ontmoette ik hem bij het busstation. We hadden elkaar drie jaar niet gezien.

'Hoe was je tijd in de gevangenis?' vroeg hij.
'Niets bijzonders. Het enige wat ik er leerde was hoe ik aan een half ton cocaïne kon komen. Hoe was jouw tijd in de gevangenis?'
'Niet zo leuk,' antwoordde Lyosha. En dit is het verhaal dat hij me vertelde.

Toen hij werd gearresteerd was ik niet al te bezorgd. Alexey ging vrijwillig naar de ondervragingen. Hij kwam naar Khimki als verslaggever voor het Instituut voor Collectieve Actie. Verschillende fotografen en cameramensen legden de hele actie vast, en op geen van de beelden is te zien dat Alexey ook maar bij enig misdrijf betrokken was.

Vier jaar geleden was Alexey al gewend geraakt aan schreeuwende politie die hem beloofde dat hij 'hier nooit levend zou uitkomen.' De politie zelf was agressief en tegelijkertijd verward. De situatie vroeg om drastische maatregelen, maar ze hadden geen idee hoe ze in een dergelijke situatie moesten handelen. Uiteraard

was voor hen de belangrijkste vraag: 'Wie had hiervoor betaald?' De autoriteiten van de regio Moskou verdachten de autoriteiten van de stad Moskou, de politie verdachte de FSB, de leiders van Rusland verdachten buitenlandse spionnen.

Alexey had geen antwoord op dergelijke beschuldigingen. Hij herinnerde zich hoe op het station van Khimki een lokale, oude man verscheen en hen aanbood de weg te wijzen naar het stadhuis. Twee jaar later weten we nog steeds niet wie deze fatale gepensioneerde was. Het was natuurlijk geen verrassing dat de politie niets van dit verhaald geloofde. Een geannuleerd punkconcert, antifascisten, milieuactivisten, een bos in Rusland. Voor hen was dit alles iets van een andere planeet; volledig onbegrijpelijk. Alexey werd in voorlopige hechtenis gesteld en in het huis van bewaring opgesloten, de enige plaats waar de Russische recherche in staat is om verder te gaan met hun gezellige 'onderzoek'.

Een andere werkelijkheid

Het was een vreemd toneelstuk met één hoofdpersoon. De eerste dagen speelde het zich af in de gevangenis. De acteurs veranderden van tijd tot tijd, maar het onderwerp bleef hetzelfde. Er werd een of andere kerel naar Lyosha's cel gebracht. Hij stelde zichzelf voor als 'blatnoy' (crimineel), 'een autoriteit in de gevangeniswereld', en vroeg Alexey meteen hoeveel geld hij had gekregen en wie er verantwoording zou afleggen voor de 'bespredel' (het schenden van de regels van de onderwereld). Alexey, die diploma's heeft behaald in het hoger onderwijs, zou zich niet bij de beschuldiging neerleggen. Hij had nog nooit geluisterd naar de liederen van criminelen, noch rondgehangen in trappenhuizen met zwervers, en hij kon maar niet begrijpen waarom hij verantwoording moest afleggen voor de 'bespredel' aan een of andere kerel.

De man beweerde dat hij was gestuurd door het 'dievensyndicaat' dat bezorgd was over de 'kipež', de ongeregeldheden in Khimki. Dit had namelijk gezorgd voor verhoogde politie-activiteit, waardoor de winstgevendheid van hun eigen activiteiten was afgenomen. Hij stond erop dat de schade vergoed zou worden, ofwel door Gaskarov, ofwel door degene die opdracht had gegeven voor de 'kipež', wie dat dan ook mocht zijn. Alexey herinnerde zich dit alsof hij in een andere werkelijkheid was beland.

Het was het jaar 2010, en men vertelde hem onzin in de stijl van Friedrich Neznansky's detectives. Het meest ongelooflijke was, dat de recherche van regio Moskou er zeker van was dat ze hem op deze manier zouden kunnen breken. Alsof ze vastzaten in een bepaald psychologisch verleden en er van overtuigd waren dat iedereen op dezelfde manier zou reageren.

De volgende persoon stelde zich voor als een grote drugsdealer. Hij klaagde dat hij als gevolg van het Khimki-protest een grote deal had misgelopen. En dat Alexey, of wie de demonstratie dan ook had georganiseerd, voor de geleden schade moest opdraaien. Alexey zei tegen de dealer dat hij betere wodka moest gaan drinken.

De dealer werd weer uit de cel gehaald, maar werd al snel weer teruggebracht. Deze keer had hij een mobiele telefoon bij zich. 'Mijn advocaat heeft dit aan mij gegeven. Gebruik hem wanneer je wil, ik word binnenkort toch overgeplaatst.' Woede veranderde plotseling in dankbaarheid. Alexey dacht dat een telefoontje inderdaad wel noodzakelijk zou zijn. Hij belde een vriend van ons, en zei slechts vier woorden: 'Verlaat het land nu!' Toen hing hij op en greep de eerste de beste kans om de telefoon door te geven aan de volgende cel, waar een paar asociale dieven werden vastgehouden.

De volgende dag werd Lyosha overgebracht het centrale huis van bewaring van de regio. Voor zijn cel stond een groepje bewakers. Er volgde een visitatie. Eerst controleerden ze zijn zakken, daarna werd hij uitgekleed en moest hij op zijn hurken gaan zitten. 'Waar is de telefoon?!' De onderzoeker verloor zijn geduld. 'Waar heb je het over? We zijn hier in een gevangenis,' antwoorde de naakte Alexey. De bewakers en de onderzoeker waren erg gefrustreerd.

Vervolgens werd Alexey overgebracht naar het centrale huis van bewaring in Možaisk, naar een cel met een aantal vreemde figuren. Een Roemeen en twee Georgiërs, waarvan er één achtpuntige sterren op zijn sleutelbeenderen had getatoeëerd.[2] Alle drie waren methadonjunkies. Hun dagelijkse ritme werd bepaald door speed, waarvan de doseringen de cel binnenkwamen via 'de wegen', oftewel de draden die tussen de ramen van de cellen waren gespannen. Ze maakten beleefd kennis met Alexey, gaven hem een bed, en vielen hem niet lastig met vragen. Alexey besloot ook om zich op dezelfde manier te gedragen, voorzichtig. Hij praatte niet en vroeg niet om 'suiker'. Maar dit was nog maar het begin.

Op een dag zei de man met de ster-tatoeages, de baas van de cel, tegen Alexey dat ze een mobiele telefoon hadden ontvangen via 'de weg', en dat hij kon bellen. Alexey dacht dat dit een geloofwaardig verhaal was (elke gevangenis heeft immers veel gesmokkelde mobiele telefoons), nam de telefoon en toetste een nummer in. Op hetzelfde moment begonnen de bewakers de celdeur te openen. Toen de deur open ging kon Alexey de telefoon nog net onder de matras gooien. Iedereen werd naar de gang gebracht, de bewaker ging de cel binnen en kwam twee tellen later terug met de telefoon. Iedereen werd weer ingesloten.

En zo begon de reeks van gebeurtenissen. Alle drie omcirkelden Alexey onmiddellijk en begonnen een eindeloze discussie die een week lang voortduurde. Dat het zijn fout was dat de telefoon van het 'dievenfonds' was afgepakt, dat hij dit moest compenseren

en minstens zesduizend dollar moest ophoesten. Dat was een hoop geld, en Alexey moest zijn huis maar verkopen of contact opnemen met zijn 'meester', die opdracht had gegeven voor de actie in Khimki, om zijn schulden aan het 'dievenfonds' te betalen. Alexey werd depressief. Deze keer ging het duidelijk om vergissing; een gemeenschappelijke telefoon was verloren gegaan, en op een of andere manier moest het probleem worden opgelost. Uiteraard werden alle telefoons het huis van bewaring binnengesmokkeld door de bewakers zelf. Via zijn eigen contacten had Lyosha een manier gevonden om een telefoon van exact hetzelfde type als de geconfisqueerde telefoon binnen te smokkelen, die driehonderd dollar kostte. Maar de baas van de cel vond dit voorstel maar niets; de telefoon zelf was het probleem niet, maar de lijst met contactpersonen, met telefoonnummers van 'Gedroogde Dief', 'Gekookte Dief' en 'Gebakken Dief'. Het hele criminele netwerk was nu ontdekt als gevolg van Gaskarovs onachtzaamheid. Langzamerhand begon Alexey te begrijpen wat er gaande was. De eindeloze discussie over de 'dievencode', 'dievenautoriteiten' en 'dievensyndicaten' begon – en ze eindigden allemaal met dezelfde conclusie, dat uiteindelijk Alexey contact moest opnemen met zijn meesters voor financiële steun. In de tussentijd moest hij een bijdrage leveren aan het 'dievenfonds'.
Lyosha nam contact op met zijn moeder en vertelde haar dat ze vijfduizend euro naar een bepaalde bankrekening moest overmaken. De volgende dag arriveerde er zo veel methadon via 'de weg' in de cel dat alle drie de specialisten in de 'dievencode' drie dagen lang high waren. Toen ze hersteld waren, hadden ze nog meer energie, vielen Lyosha nog meer lastig, en vroegen om meer bijdragen aan het 'dievenfonds', op een nog directere toon. Alexey beantwoordde geen vragen meer. Hij zat ook niet meer aan de gemeenschappelijke tafel. Dit hele zaakje stonk.
Op een gegeven moment begon de man met de ster-tatoeages weer met Alexey over geld te praten. Toen hij geen antwoord gaf, begon de man hardop te vloeken. Alexey begreep dat dit het einde was, hij klemde zijn tanden op elkaar en sloeg de 'dievenautoriteit' in het gezicht. Alexey werd onmiddellijk besprongen door de drie mannen, maar ze waren zo verzwakt door de drugs dat ze uiteindelijk niet in staat waren om hem iets aan te doen. Alexey wist zich met succes enkele minuten lang te verdedigen totdat de bewakers uiteindelijk de cel binnenkwamen.

Die dag had Alexey een afspraak met zijn advocaat. Hij verscheen bont en blauw, bebloed en met gescheurde wenkbrauwen. Hiervan was iedereen onder de indruk. Die avond werd Alexey teruggebracht naar zijn cel, maar zijn medebewoners waren drastisch veranderd. Ze stapten vriendelijk opzij, gaven hem thee, en de in elkaar geslagen 'dievenautoriteit' vertelde hem dat Alexey had laten zien dat hij een echte man was, dat hij zijn schulden aan de onderwereld had afbetaald en hij van nu af aan niemand meer iets verschuldigd was. Alexey begreep dat hij nu vervloekt was.

Vanaf dat moment sliep hij alleen nog wanneer de andere bewoners van de cel high waren van de methadon. 's Nachts werden ze wakker, en Alexey werd ook wakker; hij wachtte op een aanval, die elk moment kon plaatsvinden. Hij en zijn advocaat schreven eindeloos verzoekschriften aan het bestuur van het huis van bewaring, maar ze werden allemaal genegeerd; Alexey werd in dezelfde cel gehouden. Wat er in de volgende twee weken precies is gebeurd kan hij zich niet meer goed herinneren, aangezien hij leefde tussen droom en delirium.

Het 'dievencomité'

Hij herinnert zich dat het 'dievencomité' gedurende de tijd dat het wakker was vooral bezig was met het oplichten van de overige gevangenen via 'de weg'. Wanneer er bijvoorbeeld een pakketje methadon van de ene naar de andere cel werd doorgegeven via hun cel, werd het door het 'comité' onmiddellijk geconsumeerd en werd er een berichtje teruggestuurd waarin werd gezegd dat de volgende cel de drugs had gestolen. Er ontstond dan een conflict en in één van de cellen zat altijd wel een goedgelovige jongen die voor de verloren drugs moest betalen – drie-, zes-, of vijftienhonderd dollar. Alexey wachtte af.

Eindelijk, ergens tussen droom en werkelijkheid, zag hij een sprankje hoop – de metalen glans van een schroevendraaier. Hij sprong snel op van zijn bed, schopte de Georgiër en sprong op het bovenste bed. Alle drie waren gewapend en om omsingelden hem. Ze probeerden hem te raken met hun steekvoorwerpen en raakten een pees. Het bovenste bed was de beste plaats om jezelf te verdedigen en het leek alsof deze vreemde dans voor eeuwig duurde. Hij herinnert zich dat alles uiteindelijk volslagen surrealistisch leek; als soort van verslavend spel, de koning van de heuvel met messen. Vijf minuten later, toen de aanvallers al moe begonnen te worden, kwamen de bewakers de cel in.

Alexey ging naar de dienstdoende hoofdbewaker, en zei dat het genoeg was en dat wanneer hij niet naar een andere cel overgeplaatst zou worden er de volgende dag een lijk in de cel zou liggen. Of dat van hem, of dat van één van zijn celgenoten. Eindelijk werd Gaskarov overplaatst naar een andere cel, met daarin een oude man en een junkie. Geen 'dievenfondsen' of dergelijke types meer. Alsof dit allemaal nooit had plaatsgevonden. Na enkele dagen voelde Gaskarov zich veiliger en mengde zich in het verkeer op 'de wegen' om erachter te komen wat er was gebeurd. Nee, in geen geval was hij van plan om in Možaisk te belanden, naar de gevangenis te gaan en in Rusland te sterven. Het is een schande, om Letov aan te halen.

Hij ontdekte dat de hele gevangenis werd beheerst door tien Georgische methadonjunkies, die samenwerkten met het gevangenisbestuur. Ze verdienden geld met het oplichten van oner-

Khimki-activist activist in Spaanse cel

Pjotr Silayev, een Russische antifascist/milieu-activist wordt nog steeds in Spanje vastgehouden. Pjotr wordt door de Russische autoriteiten gezien als het meesterbrein achter de acties rondom het Khimki-bos, waarover twee jaar geleden al in Directe Actie *werd bericht. Uit angst voor vervolging vluchtte hij naar Spanje en vroeg politiek asiel aan in Finland, maar al snel bleek dat de Russische autoriteiten hem opnieuw proberen te vervolgen.*

DOOR DENNIS DE LANGE

Gearresteerd en onherroepelijk vast?

Op 21 augustus 2012 werd Pjotr Silayev opgepakt in Granada, op basis van een arrestatiebevel van Interpol, dat was uitgevaardigd door Rusland. De Spaanse Audiencia Nacional (nationale rechtbank) heeft hem een reisverbod opgelegd in afwachting van een herziening van het Russische uitleveringsverzoek. Eerder hadden ambtenaren van de Finse ambassade in Madrid verzekerd dat hij in geen geval aan Rusland zou worden uitgeleverd en dat Pjotr zou worden vrijgelaten.

De Finse ambassade had de Spaanse autoriteiten van alle benodigde documenten voorzien, waaruit bleekt dat Finland Pjotr internationale bescherming en permanent asiel heeft verleend. Niettemin weigerden de Spaanse autoriteiten weigeren hem vrij te laten of om zelfs maar te reageren op de vragen van zijn advocaat over de huidige status van zijn detentie. Volgens Pjotrs advocaat kan een uitleveringsprocedure anderhalf jaar duren en ligt de uiteindelijke beslissing over zijn uitlevering bij de Spaanse regering.

Hoe veilig is men voor de lange arm van Poetin?

In oktober 2012 had een Finse solidariteitsgroep, het Free Pit Network, een petitie opgesteld die de onmiddellijke vrijlating van Pjotr eiste. Het verzoekschrift, dat werd overhandigd aan de Spaanse ambassade in Helsinki, wees erop dat onder het Vluchtelingenverdrag van de UNHCR geen enkele lidstaat een vluchteling mag uitleveren aan een land waar zijn of haar leven of vrijheid wordt bedreigd. Esko Repo, hoofd van de asielafdeling van de Finse Immigratiedienst, wees erop dat alle EU-landen zich hebben verbonden dit uitleveringsverbod na te leven.

Volgende de Russische mensenrechtenactivist Oksana Chelysheva schept de impasse van Pjotr in Spanje een gevaarlijk precedent met betrekking tot de veiligheid van politieke vluchtelingen in EU-landen. Er bestaan recente gevallen van asielzoekers die in de Oekraïne zijn ontvoerd en uitgeleverd aan Rusland, en het gebeurt ook dat politieke vluchtelingen uit Centraal-Aziatische autocratieën in Rusland worden ontvoerd en in het geheim naar hun landen van herkomst werden overgebracht. Daarom heeft Chelysheva haar bezorgdheid geuit over het feit dat dergelijke illegale praktijken naar de EU zouden kunnen overwaaien als er niet zou worden ingegrepen. De Audiencia Nacional heeft namelijk een speciaal tribunaal tegen 'georganiseerde misdaad' en 'terrorisme', en die had blijkbaar een brief van Poetin onder ogen, waarin de woorden 'extremistische organisatie' en 'terrorrisme' stonden. Er was dus alle reden voor vrees. Spanje leek Pjotr op willekeurige wijze vast te houden, terwijl men hem volgens de Finse ambassade na veertig dagen hadden moeten vrijlaten.

De ontknoping

Op 28 januari heeft de Audiencia Nacional besloten de zaak te seponeren. Na ruim vijf maanden in detentie kon Pjotr nu weer op vrije voeten komen.

varen gevangenen en hun familieleden; trucs zoals die van de verloren mobiele telefoon of het pakketje methadon dosis waren slechts enkele van velen.

De meeste mensen die voor het eerst in de gevangenis zijn, zijn geschokt, en hun beeld van het gevangenisleven is sterk vergiftigd door het vertekende beeld dat wordt geconstrueerd door de mainstream media en de tabloids. Hoe ongelooflijk het ook klinkt, de meeste van deze jongeren (en de meeste mensen in de gevangenis) zitten vast voor het overtreden van artikel 228 van de criminele codex – het bezit van een paar gram wiet of een stukje hasj. Ze zijn zo naïef, dat ze daadwerkelijk hun ouders smeken hun huizen te verkopen om 'hun bijdrage te betalen' aan het 'dievenfonds'. Dit alles om de straf die hen boven het hoofd hangt te ontlopen. En hun angst is niet ongegrond. Het grootste deel van het geld dat via afpersing wordt verkregen, gaat naar het gevangenisbestuur, dat hiermee het 'dievencomité' van drugs voorziet, en de dieven gebruikt als afpersers. Iemand wordt naar buiten gebracht voor een wandeling op de luchtplaats, waar tien gewapende Georgiërs staan te wachten, gereed om zijn ruggengraad te breken als het gevangenisbestuur daar om vraagt. Gaskarov wachtte zijn beurt af en al snel kreeg hij zijn uitnodiging door het venster van de cel.

Via de 'wegen' ontving hij een officiële aankondiging, dat hem diezelfde dag een 'ernstige gesprek' stond te wachten op de luchtplaats. Alexey keek rond in zijn cel. Het was dom, belachelijk en tegelijikertijd walgelijk. Zou hij echt zo gaan sterven? Het was zo zinloos. De bewaker kwam en kondigde pompeus aan, dat hij vandaag om 16.00 uur naar de luchtplaats zou gaan – alleen. Vanaf dat moment begon Alexey de uren te tellen.

Internationale solidariteit

Soms gebeuren dingen gewoon, door puur toeval. Precies op dat moment, drie weken na de arrestatie van de 'Khimki gijzelaars', werd er een internationale campagne voor hun vrijlating gelanceerd. Er waren acties in Parijs, Helsinki, New York, Jeruzalem, Berlijn, overal. En dat was inderdaad een luide oproep – dank aan iedereen, van over de hele wereld, het was een groot blijken van solidariteit. Langzamerhand begon de echo de hersenen van het Russische gevangenissysteem te bereiken, die begonnen te begrijpen dat deze specifieke persoon niet zo eenvoudig en in stilte verpletterd kon worden. Het ging hier niet alleen om de kwestie Khimki, maar om een veel grotere kwestie, met veel dreigender juridische consequenties. Ze waren niet meer alleen in hun eigen achtertuin aan het spelen. En misschien heeft Ivan Semenych Vladimir Stepanychom gewoon gebeld om te zeggen dat deze man niet mocht worden gedood. De bewaker kwam niet die dag. En dit was het einde van het methadonverhaal.

Tijdens de resterende drie maanden van Alexey's gevangenschap waren er verder geen avonturen meer. Het merendeel van zijn tijd zat hij gewoon te lezen. Maar er waren andere vreemde toevalligheden. Op een gegeven moment werd er een zwaar gestoorde man naar zijn cel gebracht. Later kwam hij erachter dat het de zanger-pedofiel Konstantin Krestov was. Gedurende zijn voorarrest was er iets ergs met hem gebeurd. Zijn hoofd was nu half kaalgeschoren en had hij een gekke glimlach op zijn gezicht. Zijn laatste redmiddel was kennelijk doen alsof hij gek was. Toen hij de cel werd binnengebracht liep hij rechtstreeks naar de televisie, pakte deze op en probeerde hem op de grond te gooien. Iedereen in de cel was even met stomheid geslagen en begon hem toen richting de deur te trappen, zodat de bewakers hem naar een andere cel zouden brengen.

De nudist

Op een ander moment werd Alexey 's ochtends wakker en ontdekte dat er iemand lag te slapen onder zijn bed. Hij vond dit raar en vroeg zijn celgenoten wat er aan de hand was. Op dat moment zat er in de cel naast hem een stel jonge junkies, en ze vertelden hem dat de nieuwe gevangene beschuldigd werd van het overtreden van artikel 135, 'losbandigheid met een minderjarige.' Hij was onmiddellijk gedegradeerd tot de laagste verschoppeling van de gevangenis en onder het bed geschopt. De bewakers moesten hem een paar uur later naar een andere cel overbrengen. Alexey vroeg de bewakers later naar de man en ze vertelden hem dat zijn vrouw had geprobeerd hun eigendommen over te nemen door de autoriteiten te vertellen dat hij naakt in zijn tuin had gelopen voor de ogen van een klein kind.

Een maand later dook dezelfde man op in het verhaal van de andere 'Khimki gijzelaar', Maxim Solopov, die in dezelfde gevangenis werd vastgehouden. Op een gegeven moment moet het gevangenisbestuur hebben besloten, dat het een goed idee was, een idee dat geen fysiek letsel zou toebrengen, om hem tot verschoppeling van de gevangenis te maken. Maxim werd overgeplaatst naar een lege cel en een paar uur later werd de nudist in dezelfde cel gezet. Hij keek om zich heen, zag een nietsvermoedende Maxim en zei: 'Dit is een vergissing, een grove belediging. Het gevangenisbestuur wil je in de val lokken – ze doen je iets vreselijks aan. Ik zie dat je nieuw bent. Kom niet bij mij in de buurt, ik zou je in de problemen kunnen brengen. We doen het zo. Ik zal nu beginnen op de deur te slaan en te schreeuwen. Maak je geen zorgen, alles komt goed.' Hij sprong onmiddellijk naar de deur, begon er tegenaan te schoppen en schreeuwde dat hij op het punt stond vermoord te worden. Maxim bekeek zijn optreden met grote ogen. De bewakers kwamen, de 'pedofiel' werd meegenomen. Max werd nog wat geslagen, maar stemde hier in toe. 'De jongen had het niet verkloot.'

Alexey reisde terug naar de kust, en ik zat op het busstation en vroeg me af, wat voor een puinhoop dit allemaal wel niet was. Wat zou een geschikte straf zijn voor degenen die in staat zijn om hun medemensen dergelijke dingen aan te doen voor een barbecue en een zomerhuisje in Tsjechië. Of de mensen die het prima vinden om zo'n leven te leiden?

Lang geleden, toen ik nog jong was, was er een kleine man in de stad Kirov, met de achternaam Ryabinkin. Hij was veertien jaar oud en zong in een punkband. In één van hun liedjes zat een refrein, en dat ging als volgt:

'Waarom leven deze mensen leven – ze kunnen beter sterven'

En hierin ben ik het volkomen met hem eens.

Noten

* De namen Alexey Gaskarov en Lyosha worden door elkaar gebruikt in de tekst. Het gaat hierbij om dezelfde persoon – red.

1 Dit is een regel uit een beroemd gevangenislied dat werd uitgevoerd door Arkadi Severi en Vladimir Vysotski. Vysotski's versie kun je hier luister: http://www.youtube.com/watch?v=zmeRAcaGXn4

2 De achtpuntige ster is een Russische gevangenistatoeage, en staat voor de volledige toewijding aan een 'blatnoy' (criminele) manier van leven en een totale ontkenning van de gevangenis autoriteiten.

Dit artikel verscheen oorspronkelijk in het Russisch (http://www.colta.ru/docs/5475), maar werd vertaald vanuit het Engels (https://avtonom.org/en/news/through-looking-glass-and-through-hell)

Vertaling: Dennis de Lange

IK WERD DUS EEN KEER OPGEPAKT VOOR WINKELDIEFSTAL ...
hée. KINDER SURPRISE
OMDAT HET LAAT WAS, MOEST IK IN DE CEL OVERNACHTEN.
ER WERD NIET GRONDIG GEFOUILLEERD.
weet je zeker dat je je regelmatig wast?
als ik je haar zo zie
ZE REDEN ME IN EEN KLEIN, STERK HOKJE NAAR CELLENCOMPLEX ZUIDOOST.
IN EEN ANDER HOKJE KWAM "MENEER ED".

we helpen u er wel even in, meneer Ed...
dat mens is hystèrisch!
ik ben arts!
zit u goed zo, meneer Ed?
heel goed, dankuwel hoor.
dag, meneer Ed.
ik voel me net de koningin die wordt rondgereden...
ja, of de paus, in zo'n witte pantserwagen.
verdomd ja, de paus.

deze man- mept zijn wijf ...
hoe goed zouwen ze meneer Ed kennen?
vervelende klant jongens
pas op, hij spuugt
hou vast hoor
RAAAH
kijk zij zit ook al onder
RAAAH!
KLENG
TRAP
honden!!
BAM

grom
ei-
KUTHOER!! IK NEUK JE! IK BEF JE!
RAAH! IK KRIJG GEEN LUCHT!
misschien moet je mond-op-mondbeademing
van de agent voorin
KUTHOER!! IK NEUK JE! IK BEF JE!

(het mag algemeen bekend wezen dat een mens heel stoer durft te doen wanneer hij/zij zich in 'n gepantserde wagen bevindt)
DAARNA CEL MET BANKJE
NA EEN TIJD WACHTEN OP 'DE PROCEDURES' WERD IK OPGEHAALD OM NAAR CEL 414 GEBRACHT TE WORDEN.
MAS HAB
IK ZAG MENEER ED EN ZWAAIDE
MAAR DIE HAD ME NATUURLIJK NOG NOOIT GEZIEN.

MAS HAB

Berichten tegen de oorlog in Nederland

Hieronder een aantal landelijke organisaties, die campagne voeren tegen oorlog, waarbij men zich kan aansluiten. De meeste organisaties opereren als platforms, waarin zoveel mogelijk politieke partijen en NGO's worden aangeworven, en proberen via hun delegaties dan ook langs parlementaire weg resultaat te verkrijgen. Maar zij roepen ook op om de straat op te gaan, zij hebben ook de ervaringen van de massa-acties uit 1980-1985, en burgerlijke ongehoorzaamheid wordt niet uit de weg gegaan. Soms zijn er kerkelijke organisaties bij betrokken, maar gaat bij dit alles om samenwerking die in ieder geval dateert vanaf de Vietnamoorlog.

Tegen kernbommen

Vanaf 1960 zijn er in Nederland kernbommen gestationeerd. Bijna een halve eeuw is die opslag geheim gehouden, maar onder Balkenende II is toegegeven dat ze op het vliegveld Volkel liggen opgeslagen. We zullen er in de toekomt veel over horen.

Een organisatie die samenwerking organiseert tegen de atoombom is No Nukes, een studiegroep van het IKV, dat zich altijd tegen kernbewapening heeft verzet. Het comité heeft zich aangesloten bij de International Campaign to Abolish Nuclear Weapons en noemt zich nu ICAN Nederland. ICAN internationaal benadrukt vooral het diplomatieke overleg, maar in Nederland roept men ook op tot actie onder de leuze 'Alle kernwapens de wereld uit – om te beginnen in Nederland'. In Nederland zijn er banken die kernbewapening steunen; op 14 februari presenteert ICAN tijdens een demonstratie op het Plein in Den Haag een *Eerlijke bankwijzer* met een oproep de niet-eerlijke banken te mijden of daartegen te protesteren.

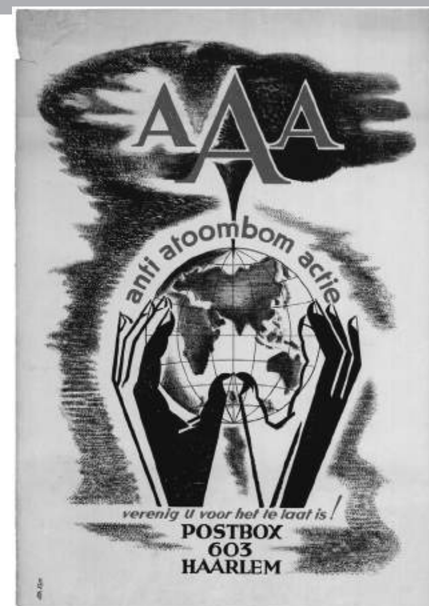
Website met meer info: via www.ikvpaxchristi.nl.

Campagne tegen Wapenhandel

Campagne tegen Wapenhandel is een kleine, onafhankelijke organisatie die al vijftien jaar onderzoek doet en actie voert. Zij maakt zo veel mogelijk informatie over wapenhandel openbaar. Zij voert actie tegen wapenhandel naar ontwikkelingslanden en ondemocratische regimes. Zij is tegen regeringssteun aan wapenbeurzen en tegen subsidies voor de ontwikkeling van nieuwe wapens. Zij wil ook de financiering van de wapenhandel door het bedrijfsleven en de lobby van de wapenindustrie stoppen. Zij oefent kritiek uit op het jaarlijkse Europese rapport over de EU-controle op de wapenhandel, dat nu pas over 2011 gaat, dus veel te laat komt om effectief te zijn en waarschijnlijk veel verborgen houdt.

Keiharde wapen- en oorlogspropaganda wordt gevoerd door de aandeelhoudersvergadering van de European Aeronautic Defence and Space Company N.V. (EADS) in het voorjaar in Amsterdam en de NIDV-beurs met symposium in Ahoy in Rotterdam in november. (NIDV staat voor Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid).

Website meer info: www.stopwapenhandel.org.

Comité 'Oorlog is geen oplossing'

'Oorlog is geen oplossing' is een landelijk samenwerkingsverband van diverse plaatselijke vredesverenigingen en Kerk en Vrede. De leuze is gericht tegen militaire interventies vanuit Nederland of via de NAVO in conflictgebieden, met name het Midden-Oosten. De groep is alert tegen Westerse bemoeienis in Syrië en de dreiging tegen Iran wegens zijn kerncentrales en zal ook meedoen tegen wapengeweld als oplossing van de Palestijnse kwestie. Op dit moment voert zij actie tegen de opheffing van het wapenembargo naar Syrië.

**'Hebben jullie dat gehoord?
Het is het geluid van jullie wereld die instort."**

Chiapas, Mexico, mars van de Zapatistas 23 december, 2012

Tienduizenden mensen (schattingen tot 40.000) uit de achterban van het Zapatistische leger voor nationale bevrijding (Ejército Zapatista de Liberación Nacional, EZLN) hebben onder een symbolische stilte de straten van vijf Zapatistasteden bezet, de eerste publieke manifestatie sinds 7 mei 2011. Deze massale en simultane actie was meteen de grootste actie ooit.

In elk van de bezette steden (Ocosingo, Las Margaritas, Palenque, Altamiro en San Cristóbal) zijn de stammen Tzeltales, Tzotziles, Ch'oles, Tojolabales, Zoques en Mames met de mestiezen de straat op gegaan met hun traditionele kledij, in slagorde en in volkomen stilte. Mannen en vrouwen, jongeren en ouderen zijn in colonne door hun stad gelopen met de gebalde vuist omhoog.

Kracht, discipline, uitzonderlijke orde, waardigheid, moed, samenhang. Dat is niet niks. De voorbije negentien jaar zijn ze zo vaak dood verklaard, werden ze beschreven als verdeeld of geïsoleerd. Keer op keer zijn ze naar buiten gekomen om te zeggen 'wij zijn hier!'. Nu, met 40.000 Zapatistas op straat, hebben ze opnieuw alle geruchten en leugens de kop in gedrukt.

In San Cristobal de las Casas, de stad waar het EZLN traditioneel zijn manifestaties buiten zijn eigen territorium organiseert, marcheerden meer dan 20.000 mannen en vrouwen door een regen die 's morgens vroeg begonnen was. De mars van de 28 afdelingen begon net buiten de stad, waar ze zich de avond tevoren om 20.30 verzameld hadden. Rond de middag was de achterhoede nog lang niet in het stadscentrum. De stad was te klein om ze allemaal te ontvangen.

Details van de tocht

Inwoners en toeristen riepen hun steun uit en zongen op sommige plaatsen verzetsliederen. Winkels lieten als gewoonlijk hun gordijnen zakken, opnieuw verrast door de indianen. In Palenque, de oude Ch'ol-stad en één van de belangrijkste toeristische centra van de staat, kwamen de Zapatistas de stad binnen langs de hoofdweg en hieven ze de gebalde vuist op naar het podium in het stadscentrum, waarna ze naar hun gemeenschappen vertrokken zijn langs de Chiapasstraat.

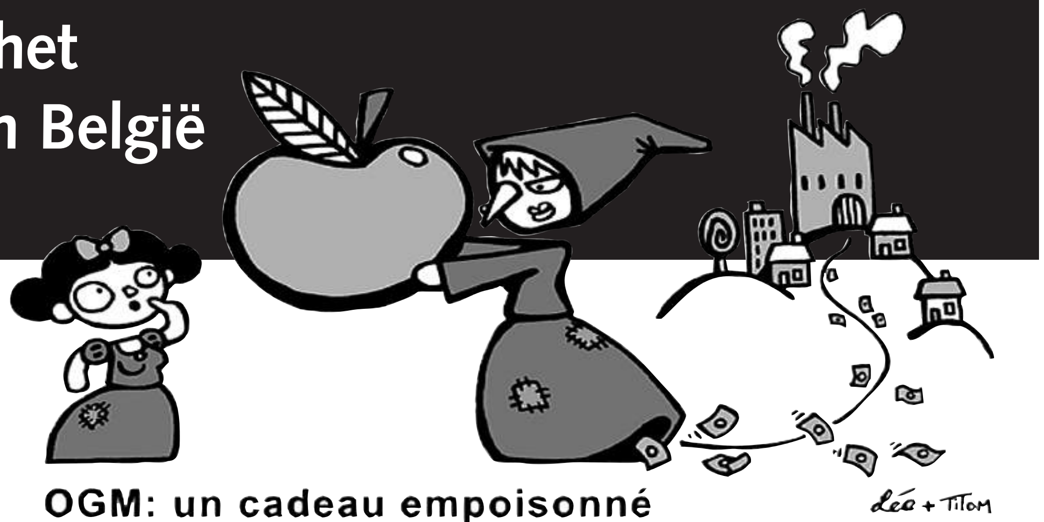
In Las Margaritas herhaalden ze dit scenario met ongeveer 7.000 mensen, vooral uit Ocosingo, een stad die de opstandelingen op 1 januari 1994 innamen en waar in de eerste dagen van de oorlog het 'federale' leger een massamoord op de burgers uitoefende. Zogenaamde federale legers, d.w.z. gestuurd door de Mexicaanse staat, doen dat altijd als dorpen in opstand komen; of ze nu 'revolutionair' zijn of conservatief – we kennen dat al uit de tijd van Zapata zelf, nu een eeuw geleden…

Met meer dan 6000 zijn ze 's morgens de actie begonnen, terwijl er nog zo'n 8.000 mensen in de uitvalsbasis Garrucha bij gebrek aan transportmiddelen naar de stad vast zaten. Zo'n concentratie aan Zapatistas was er sinds de bloedige gevechten van de het begin van de opstand in deze stad niet meer bijeengeweest.

Niet toevallig kozen ze de laatste dag van de Mayakalender voor hun actie, waarop volgens velen de wereld ten onder zou gaan en voor anderen het begin van een nieuwe tijd was aangebroken.

Dit artikel is een bewerking van een artikel van A-infos (www.ainfos.org).
Meer lezen: http://desinformemonos.org/2012/12/escucharon-es-el-sonido-de-su-mundo-derrumbandose-ezlnl.

Nieuws van het GGO-front in België

BASF, *het grootste scheikundige bedrijf van de wereld, heeft eindelijk begrepen dat het geen zin heeft verder te gaan met zijn genetisch gemodificeerde aardappelen en heeft beslist de procedures stop te zetten tot het bekomen van een Europese goedkeuring voor commercialisering.*

Uit het officiële perscommuniqué van BASF: 'Het bedrijf zet zijn pogingen stop om wettelijke vergunningen te bekomen voor de Fortuna, Amadea en Modena aardappelen in Europa. Gelet op de onzekere wettelijke context en de risico's van vernietiging van veldproeven zijn verdere investeringen niet te rechtvaardigen.' De Fortuna-aardappel maakte deel uit van het promotionele proefveld in het Belgische Wetteren in 2011. Je vindt meer uitleg op hun officiële website. [1]

Het proces van de veldbevrijders…

We bedanken iedereen die op 15 januari aanwezig was bij het gerechtshof in Dendermonde om de elf beschuldigde veldbevrijders te steunen! Het deed deugd zoveel steunacties te zien de voorbije weken, openbare steunbetuigingen te ontvangen, de mobilisatie in jullie netwerken te zien groeien, en te zien hoe het steunbier zich verspreidde.

Ook uit het verloop van het proces bleek nogmaals het ondemocratische karakter van het GGO-debat. Zonder enige vorm van discussie weigerden de rechters getuigen of videoverklaringen toe te laten of een videoverslag van de grote aardappelruil. Ze weigerden eveneens de meer dan negentig vrijwillige verschijners tot het proces toe te laten. Deze getuigenissen en de verschijning van de vele vrijwillige verschijners moesten het beeld corrigeren dat van de actie in Wetteren gegeven werd, in een context van systematische verzwijging van alle bevindingen die commerciële of politieke belangen in de weg kunnen staan en voortdurende criminalisering van iedere oppositie tegen GGO's. Door het uitoefenen van de rechterlijke macht, gingen de rechters over tot directe actie en schonden daarmee tegelijkertijd het recht op verdediging van de beklaagden en de mogelijkheid om GGO's in vraag te stellen.

Omwille van deze weigering beslisten de elf beschuldigden en hun advocaten de rechtszitting te verlaten. Na dus alleen de beschuldigingen te hebben gehoord en de vraag van de procureur voor strenge effectieve of voorwaardelijke gevangenisstraffen tot acht maanden moet het hof een uitspraak doen op 12 februari.

Polen, Séralini en late lessen…

Eerder dit jaar had Polen al beslist twee GGO's te verbieden, met name de MON810 maïs en de Amflora aardappel. Polen is nu al het achtste land dat de Monsanto-maïs verboden heeft. Het onderzoeksteam van Séralini, verbonden aan het Franse CRIIGEN, overtuigt steeds meer mensen dat er lange-termijntesten nodig zijn voor de GGO's en dat de giftigheid van pesticides onderschat werd. De studie van Séralini maakte duidelijk hoe onzorgvuldig de beoordeling door instellingen als de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) gebeurde, op basis waarvan dergelijke producten in de handel mogen gebracht worden. Dergelijke zware fouten brengen de openbare gezondheid in gevaar en kunnen levens kosten. Daarom blijft Séralini met zijn team druk zetten op de EFSA om de gegevens vrij te geven op basis waarvan zij de GGO's goedkeurden voor Europa. En terwijl EFSA ontkende dat er te weinig lange-termijneffecten getest zijn, verwerpt het Directoraat-Generaal voor Gezondheid en Consumentenbescherming dit standpunt. [2]

Het Europees Milieuagentschap (EEA) erkende heel recent dat nieuwe technologieën systemische problemen kunnen meebrengen en doet een aantal aanbevelingen: Hun rapport [3] maakt duidelijk hoe schadelijk en duur de gevolgen kunnen zijn van een slechte of slordige toepassing van het voorzorgsprincipe. Sectie C handelt over de ontoereikende testen van GGO's. [4]

GGO-vrij…

Wil je ondertussen al een bijdrage leveren aan een GGO-vrij Europa? Dacian Colos, Europees Commissaris voor landbouw organiseert een openbare raadpleging om het publiek te vragen of ze voorstander zijn van een GGO-vrije biologische landbouw. Je kunt online[5] je mening geven over hoe de landbouw van de toekomst eruit moet zien. Of je kan je laten inspireren door het initiatief van een verzameling van boerenorganisaties en Noord-Zuid-organisaties die samen met Test-Aankoop (de grootste consumentenorganisatie van Vlaanderen) pleiten voor een aanpassing van de Europese regelgeving: voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong waarbij de dieren werden gevoerd met GGO's zouden dit op het etiket moeten vermelden. Ze vragen daartoe de steun van de grootste boerenorganisatie van Vlaanderen, de Boerenbond.[6]

Lees-tip

Als je een duidelijk beeld wilt krijgen over hoe de GM-industrie omgaat met de wetenschap, lees dan het artikel over 'De 7 zonden van de GM-lobby tegen de wetenschap' dat werd geschreven door Lord Melchet.[7] Om dieper in te gaan op de discussie wetenschap/anti-wetenschap kun je ook luisteren naar een interview met Mark Lynas, de milieuactivist die onlangs van kamp veranderde en de kant koos van de GGO-lobby.[8]

Voor meer info, neem contact op met field.liberation@gmail.com of kijk op http://fieldliberation.wordpress.com. Steunrekening: BE59 5230 8045 6626 | Crop Resistance (Triodos BIC: TRIOBEBB). Bron: FLM Nieuwsbrief, februari 2012.

Noten

1 http://www.basf.com/group/pressrelease/P-13-133.
2 http://gmoseralini.org.
3 Het rapport 'Late lessen, getrokken uit tijdige waarschuwingen: wetenschap, voorzorgen, vernieuwing' is te lezen op http://www.eea.europa.eu/publications/late-lessons-2.
4 Zie ook: http://www.mo.be/artikel/europa-leert-niets-van-milieurampen.
5 http://ec.europa.eu/agriculture/consultations/organic/2013_nl.htm.
6 http://www.wervel.be/biotechnologie-themas-308/1375-etikettering-voorwaarde-voor-maatschappelijk-debat-ggos.
7 http://www.soilassociation.org/motherearth/viewarticle/articleid/4752/the-pro-gm-lobbys-seven-sins-against-science.
8 http://downloads.bbc.co.uk/podcasts/worldservice/ht/ht_20130130-0132b.mp3.

Tardi weigert Légion d'Honneur

De Franse stripauteur Jacques Tardi heeft in januari 'met de grootste vastberadenheid' te kennen gegeven dat hij de Franse onderscheiding in het Légion d'Honneur weigert. 'Ik wil een vrij man blijven en wil niet worden gegijzeld door eender welke macht', klinkt het. De benoeming in de nationale Orde van het Legioen van Eer is de belangrijkste Franse onderscheiding.

'Ik vernam tot mijn verbazing op nieuwjaarsavond dat mij zomaar en zonder voorafgaande kennisgeving het Légion d'Honneur werd toegekend', meldt de 66-jarige Jacques Tardi.

'Ik ben erg gehecht aan mijn vrijheid van meningsuiting en creatief denken. Ik wil niets ontvangen, niet van de huidige macht, niet van eender welke andere politieke macht. Ik blijf de instellingen bespotten', voegt Tardi eraan toe.

Jacques Tardi heeft het voorbije jaar *Ik René Tardi, krijgsgevangene in Stalag II B* gepubliceerd, een persoonlijk werk gebaseerd op de getuigenis van zijn vader. Die was krijgsgevangene in een Pools gevangenenkamp tijdens de Tweede Wereldoorlog. Tardi publiceerde verschillende werken over de Eerste Wereldoorlog en werd ook gelauwerd voor zijn strip *De avonturen van Isabelle Avondrood.* Naar de roman van Jean Vautrin maakte hij ook *De stem van het Volk* over de Commune van Parijs (in het Nederlands uitgegeven bij Casterman).

Maar wat nog opvallender is, is het niet-autoritaire karakter van deze opstanden; in steden en dorpen die tot dan toe de rust zelve zijn geweest, zijn massaal bewegingen opgekomen

Volksopstand Slovenië

Vanaf 21 november is er in Slovenië een volksopstand. In Maribor begonnen mensen op te staan om te protesteren tegen nog ergere misstanden, met name tegen de plaatselijke prijzen, waarvoor het bestuur verantwoordelijk is. Zij eisten het ontslag tegen de burgemeester, die zich nu ook tot senator had laten verkiezen. Op 3 december gingen daar twintigduizend mensen de straat op. Maar niet alleen in Maribor en Ljubljana, in Celje, Koper, Kranj, Novo Mesto of Trbovlje was men solidair. Tegen de corruptie van het systeem, met name tegen de zich opstapelende problemen die de democratische overgang, dubieuze privatiseringen, corruptie, de gebrekkige rechtsstaat en de willekeur van de politieke klasse met zich meebrengen. En ook tegen een politie die willekeurig mensen oppakte en geld van ze eiste.

DOOR JAN BERVOETS

De bevolking ging niet alleen protesteren voor regeringsgebouwen, maar kwam ook bijeen in openbare vergaderingen om te besluiten wat zij zelf wilden. Op 12 december telt men 54 opstanden in 28 steden; meer dan 77.500 mensen zijn de straat op gegaan. Intussen had de politie 254 mensen opgepakt en houdt enkelen van hen nog steeds zonder aanklacht of proces voor onbepaalde tijd in de gevangenis, 'omdat ze anders weer zouden gaan demonstreren'. Dit soort administratieve arrestaties 'ter bescherming van volk en staat' zijn overigens exemplarisch voor andere Oost-Europese landen. Maar wat nog opvallender is, is het niet-autoritaire karakter van deze opstanden; in steden en dorpen die tot dan toe de rust zelve zijn geweest, zijn massaal bewegingen opgekomen.

Anarchistische inbreng

De jonge anarchistische federatie, die tijdens haar toetreding tot de IFA nog enkel vijf opkomende groepen kende, zit daar middenin. Op 6 december heeft zij een uitvoerig manifest laten uitgaan. Daarin stelde zij dat de eisen van de bevolking deel uitmaakte van de sociale strijd die het begin moest zijn voor de opbouw van een andere maatschappij. Alle functionarissen moeten vertrekken, want het hiërarchische systeem heeft hen allen corrupt gemaakt. Uit haar tekst: 'Wij moeten ons van onderop organiseren, zonder hiërarchieën en leiders, overal waar we worden uitgebuit en onderdrukt, in onze buurt, op onze werkplek, in onze scholen. De boeren moeten samengaan in coöperatieven, coöperatieven moeten samen werken met de stedelijke omgeving. Zelforganisatie moet spontaan zijn en creatief, ze moet vrije relaties ontwikkelen en structuren opbouwen die een volledige bevrijding van individuen mogelijk zal maken. Zij zou moeten gaan volgens de beginselen van directe democratie, wederkerige solidariteit, non-autoritaire bewegingen en antifascisme.' En de aanhangers van dit gedachtegoed of wat daarmee overeenkomt, zijn door de premier voor 'zombies' uitgemaakt!

Inmiddels heeft de burgemeester van Malibor ontslag genomen, maar een groot deel van de problemen is nog niet opgelost. Via onderzoek van een parlementaire commissie zijn op de privérekening van zowel premier Jansa als oppositieleider Jankovic posten gevonden die zij niet zomaar kunnen verantwoorden! Op 11 januari vond een demonstratie plaats in Ljubljana waarin tienduizend demonstranten – velen uit protest tegen de premier als zombies en vampiers verkleed – het aftreden van regering en parlement eisten.

We hopen dat de media spoedig met een vervolg komen.

Voor de volledige tekst in het Engels: http://www.a-federacija.org/2012/12/11/mass-revolts-in-slovenia-december-2012. Zie ook een bericht op 23 december in het Nederlands van de alternatieve nieuwskrant De Wereld Morgen: http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/12/23/bevrijdend-potentieel-van-de-pan-sloveense-opstand-wij-betalen-niet-voor-uw-cris.

Nieuws uit Egypte

Dus zijn die hooligans dan onze kameraden?

Op 21 januari hebben 21 voetbalhooligans van een rechter in Port Said de doodstraf gekregen voor hun aandeel in de voetbalrellen aldaar van 1 februari 2012, waarbij 72 doden vielen. Daarna bestormden familieleden en vrienden van de veroordeelden de gevangenis, waarbij acht doden vielen, waaronder twee agenten die de gevangenis bewaakten. Zij zouden zijn neergeschoten. Onder de 21 arrestanten bevonden zich anarchisten. Van deze groep zijn er twintig mensen op borgtocht vrijgelaten; 1 trotskist zit nog in voorarrest.

Maar de staat slaat nog willekeuriger toe

Op 23 januari werden tijdens een openbare rechtszitting in Alexandrië uit het publiek dat daarbij aanwezig was 31 mensen door de politie opgepakt. Daarbij waren vier anarchisten van de Libertair Socialistische beweging: Mohamed Ezzdine, Amir Asaad, Mohamed Albadri en Houssein Mohamed. Zij werden beschuldigd van vandalisme en verzet tegen de openbare orde zonder dat is aangetoond dat ze bij de rellen van 21 januari aanwezig waren. Tot nu toe zitten ze nog steeds gevangen.[1] Tegen het willekeurig gevangen houden van anarchisten worden internationale solidariteitsacties gevoerd. Zo zal er op zondag 24 april een demonstratie in Parijs zijn, die start op het Trocadero.

Anarchisten actief tijdens Tahrir-herdenking

Vrijdag 25 januari werd tijdens de herdenking van de opstand op het Tahrir-plein opgeroepen tot een demonstratie tegen de Moslim Broederschap-regering van president Morsi en voor de vrijheidsrechten van de bevolking. Maar ook elders kwam men in opstand. Als gevolg van de repressie vielen er verspreid over het land ongeveer tien doden en honderd gewonden.

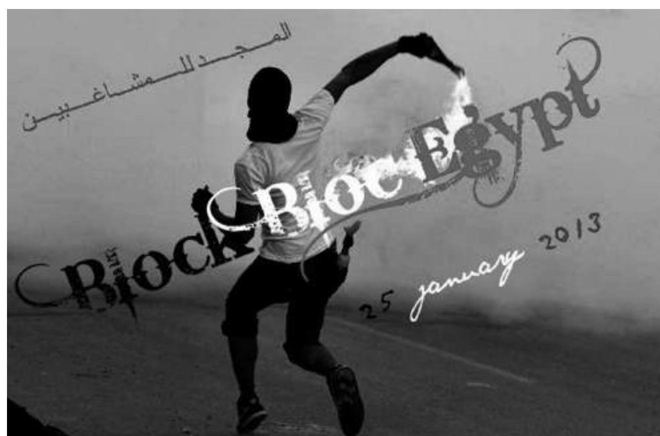
Aljazeera maakte melding van protesten, vaak stevige, in de hoofdstad Cairo, maar ook in Alexandrië, Ismailiya, Kafr-el Sheikh, Damietta, Piort Said en Suez. In Cairo probeerden betogers bij het presidentiële paleis te komen. Politie hield ze met traangas tegen. Betogers waren er natuurlijk ook op het Tahrirplein. Ismailiya beleefde een bestorming van een plaatselijk bestuursgebouw, Alexandrië een blokkade van een spoorlijn door betogers, Damietta een omsingeling door demonstranten van een regeringsgebouw. De BBC berichtte dat er inmiddels vier doden zijn in Suez, en dat het kantoor van de regerende Moslim Broederschap in Ismailiya in de fik is gezet. Dezelfde soort woede die zich twee jaar geleden tegen Moebarak keerde, richt zich nu tegen de nieuwe machthebbers, tegen de Broederschap en tegen president Morsi.[2]

Een radicaal manifest

Een van de oproepen kwam van een groep anarchisten, die zich Voiceshake of Black Blocairo noemt. Zij kondigden aan als 'black blocks' te zullen verschijnen. Nadat hun site 'Voiceshakes'[3] werd afgesloten, slaagden zij er onmiddellijk weer in opnieuw in de lucht te komen met nog fellere oproepen. Zij riepen op het kantoor van de Moslim Broederschap in brand te steken en het Tahrir-plein te bezetten. Zij claimden steun te hebben van de 'hooligans' en claimden triomfantelijk: 'Over heel Egypte is het concept van anarchie en 'black block' in de afgelopen maanden gegroeid. Ontstaan uit verschillende anarchistische groepen en kringen die tijdens de revolutionaire periode zijn samengekomen. Een massaal wantrouwen van de jeugd tegen alle politieke partijen, scherpe kritiek op de rol van de godsdienst binnen het bestuur en de inspiratie van het anarchistische verzet over heel de wereld (uitgebreid gesymboliseerd door de opstand van 2008 in Griekenland) heeft deze uitbarsting veroorzaakt.'

1 http://www.ainfos.ca/ainfos27938.html.
2 Voor meer informatie, zie: http://www.ravotr.nl/2013/01/25/egypte-vleugje-anarchie-de-voortdurende-revolutie.
3 http://voiceshakes.wordpress.com.

In onze eigen media en de massamedia wordt veel bericht over de sociale conflicten die al langere tijd in Griekenland plaatsvinden. Internationaal wordt door de links-radicale beweging met grote ogen gekeken naar de schaal waarop dit conflict in de straten wordt uitgevochten. Hierin schuilt echter een gevaar: door de focus op geweld in onze samenleving, de machteloosheid en de spektakelmaatschappij waarin we leven, is er een risico te vervallen in een blindstaren op de directe gevechten. Deze gevechten dragen op zichzelf echter niet de sociale verandering in zich die wij willen bewerkstelligen: namelijk, macht aan de gehele maatschappij. Ze zijn slechts een lichte verschuiving van de macht. De sociale transformatie zal uiteraard onvermijdelijk een conflict tussen de oude wereld en een nieuwe wereld opleveren. Staat en kapitaal zullen hun macht niet zomaar uit handen geven. Maar we moeten niet vergeten dat tegen de 'achtergrond' van dit gevecht het sociale experiment plaatsvindt dat zal leiden tot het uiteindelijk doel: een vrije, rechtvaardige en sociale samenleving. Dit is dan ook waar we in de rest van Europa zo veel van kunnen leren.

DOOR TOMMY RYAN

Griekenland: een ontstoken vlam

In solidariteit met deze strijd in Griekenland zijn meerdere malen internationale solidariteitsacties geweest waaraan ook in Nederland gehoor gegeven is. Met de AGN hebben wij hier ook onze bijdrage aan geleverd in initiatieven als het inmiddels ter ziele gegane Griekenland is Overal, spandoekacties in solidariteit met een hongerstaking van migranten in Griekenland en deelname aan verschillende demonstraties. In een poging om de solidariteit – enigszins abstract met enkel een communiqué en een paar foto's – meer concreet vorm te geven, reisde ik samen met een vriend af naar Griekenland. Onze insteek was om directe verbanden te leggen met bij de sociale strijd actief betrokken individuen en groepen om zo ook op materiële basis mogelijke ondersteuning te bieden.

We moeten ons realiseren dat onze tegenstanders, staat en kapitaal, zich heel goed organiseren op internationaal niveau. En dat er sinds de Tweede Wereldoorlog, met de vorming en vergaande ontwikkeling van de Wereldbank, het IMF, de NAVO en de Europese Unie, meer uitwisseling dan ooit tevoren is tussen de verschillende regeringen en semi-geprivatiseerde instellingen. Deze internationaal gecontroleerde financiële stromen en militaire- en politionele samenwerking zijn een groot risico voor geïsoleerde opstanden of sociale revoluties. Ze hebben meer dan ooit het risico onder de voet gelopen te worden door externe mogendheden die zich zullen inmengen vanwege hun belang in het behouden van de huidige sociale orde.

Net als klokwerk

Om de situatie in Griekenland te begrijpen is het belangrijk allereerst een korte blik te werpen op de zeer bewogen geschiedenis van het land. Dit doet realiseren dat, voorgelogen door de media en het onderwijs, Griekenland geen 'gewoon Zuid-Europees (vakantie)land' is. Of misschien toch wel. Als je even graaft in de geschiedenis, ontdek je al snel dat achter de goed gestructureerde façade van het hedendaags kapitalisme een bewogen geschiedenis voor eigenlijk heel Europa verscholen ligt. Ook voor Griekenland geldt dat niet, na lange tijd van stabiliteit, er nu een situatie van instabiliteit is ontstaan door de economische- en sociale crisis. Maar dat de huidige sociale onrust slechts één klassenconflict is in een lange lijn van conflicten teruggaande tot het begin van de vorming van de Griekse staat.

Na verscheidene territoriale oorlogen met de Turkse staat en verscheidene landen in het Balkangebied, de instelling van een republiek en vervolgens wederom een monarchie, werd in 1936 door middel van een coup een militaire dictatuur gesticht. In 1941 bezetten Italië, Duitsland en Bulgarije Griekenland. Er ontstond een grote partizanenbeweging vooral bestaande uit communistische groepen. Onder de voorgaande dictatuur en opvolgende bezetting bereikte de repressie van de arbeidersklasse en haar revolutionaire elementen een nieuwe piek. Duizenden stierven in de oorlog in gevechten, represailles, ballingschap, gevangenissen en concentratiekampen.

Twee maanden na het einde van de bezetting in 1944 zagen partizanen loyaal aan en/of onderdeel van de Griekse Communistische Partij (KKE) hun kans om de macht te grijpen. Deze 'revolutie' ontketende een burgeroorlog tussen de communisten aan de ene, en royalistische en nationalistische krachten aan de andere kant. De laatste gesteund door de Britten. Deze opstand werd uiteindelijk in 1949 verloren door de communisten wat de staat over deed gaan tot het verbieden van de KKE en de zoveelste golf van repressie tegen revolutionairen.

In 1967 volgt er een nieuwe militaire staatsgreep. Ondertussen was Griekenland in 1952 lid geworden van de NAVO [1] en bleef dat onder de dictatuur. De nieuw gevestigde militaire dictatuur treedt

hard op tegen politieke dissidenten, wat zijn hoogtepunt vindt in 1973. Massale betogingen en bezettingen tegen het verstikkende politieke klimaat worden beantwoord met een bestorming van de Polytechnische Universiteit in Athene met tanks en gewapende eenheden. Hierbij vallen tientallen doden onder de betogende studenten. Uiteindelijk schaadt dit echter de legitimatie van het regime zodanig dat het leidt tot de val van de dictatuur.

Wat betreft de anarchistische beweging in Griekenland is het ook de moeite waard om een korte blik op de geschiedenis te werpen. Dit om het felle anti-stalinisme gericht tegen de KKE te begrijpen en hoe het anarchisme zich heeft ontwikkeld tot wat het nu is.

In tegenstelling tot in veel andere landen, zijn anarchisten in Griekenland relatief lang actief geweest in de socialistische Federacion en de latere Griekse Communistische Partij. Dit in tegenstelling tot in veel andere landen waar de autoritaire lijn van het marxisme-leninisme vaak al eerder voor scheuringen zorgde. Spanningen staken echter ook in Griekenland uiteindelijk de kop op doordat ten tijde van de burgeroorlog eskaders van de Communistische Partij een grote campagne hielden tegen anarchisten, trotskisten en dissidente leden voordat zij zich uiteindelijk gewonnen gaven aan het Britse leger, dat meehielp de communistische opstand te bestrijden. Het anarchisme in Griekenland is na deze enorme klap in leven gehouden door een aantal vooral in ballingschap levenden poëten en schrijvers.

Een revival van anarchisme ziet we dan in de jaren tachtig en negentig. De beweging krabbelt in die tijd langzaam op en in de meer recente geschiedenis zien we dan een werkelijke opleving na een golf van bezettingen en opstandigheden in 2006-2007. Een jaar later wordt dan in 2008 in de radicale wijk Exarchia de 17-jarige jongen Alexandros Grigoropoulos doodgeschoten. Dit leidt tot grote verontwaardiging in heel Griekenland en brengt ook veel jongeren op de been. Met de militaire dictatuur nog vers in het geheugen doet deze gebeurtenis, samen met een bredere repressie die begon toe te nemen, bij veel mensen herinneringen herleven en laat zien dat er nog steeds een groot probleem is met extreem-rechtse en totalitaire tendensen binnen het politieapparaat. Er zijn dagen van intense rellen en er vinden massale bezettingen en assemblees plaats in verschillende universiteiten.

In 2011 vindt dan in Griekenland, naast Spanje, de Indignados-beweging ook nog weerklank. Al wordt hier door anarchisten wel met gemengde gevoelens op teruggekeken. Zo hadden de protesten van de Indignados een sterk nationalistisch karakter en was het ook soms een stap terug, omdat er vaak met meerderheidsstemmen werd gewerkt in plaats van consensus.[2] Wat de resultaten van deze beweging zijn moet nog blijken, maar toch heb ik best een aantal wat oudere activisten ontmoet die door de Indignados-beweging ge(re)activeerd zijn geraakt.

Door de deelname in verschillende protesten, bezettingen en (algemene) stakingen zijn uiteindelijk veel nieuwe initiatieven ontstaan en heeft het anarchisme zich dieper in de maatschappij weten te vestigen. Het heeft daarmee ook een belangrijke rol gekregen in de protesten tegen de bezuinigingen en de sociale crisis waarin Griekenland zich nu bevindt.

Genoeg geschiedenis; een hedendaags bezoek

Een eerste impressie die ik kreeg toen we van Patras, waar we met de boot aankwamen, naar Athene reisden was het grote contrast met Nederland. In tegenstelling tot hier, waar migranten klinisch uit het straatbeeld worden gehouden, zijn geïllegaliseerde migranten in Griekenland overal op straat zichtbaar. Ze verkopen kleine spulletjes als films en paraplu's. De schrijnende situatie doet me pijn, want het moet geestdodend en slopend zijn om de hele dag op een paar euro te hopen en vooral afgewezen te worden. Later die week kwamen we een nog schrijnender geval tegen van een bedelaar die duidelijk zichzelf had verwond. Met de diepe wond voor in zijn been, deels ook verbrand probeerde hij, zo leek het, het succes van het bedelen te verhogen.

Bij aankomst in Athene reed politie met bivakmutsen op motoren intimiderend door het busstation. Van een poging om het beeld van een dienaar van het 'volk' nog enigszins hoog te houden was geen sprake meer. Ze leken gewoon één van de bendes die uit waren op dominantie in de samenleving. Ik vraag me terwijl ik het aanschouw af wat het zou betekenen als de politie zich in Nederland zo zou gedragen. Hier lijken ze zich met een andere tak van de 'psychologie van controle' bezig te houden. Later die avond kwamen we bij ons logeeradres aan waar we gelukkig warm werden ontvangen, net als door de verschillende kameraden die we later zouden ontmoeten. Het was inmiddels de vooravond van een bittere dag: die van de herinnering van de moord op Alexandros op 6 december 2008.

Wij hadden de intentie ons die dag aan te sluiten bij de demonstratie van anarchisten die om 19.00 vanuit de radicale wijk Exarchia van start zou gaan. Echter blijkt al snel dat de politie een geheel eigen agenda heeft en zij zullen dan ook de toon voor de dag bepalen.

Die middag kwamen de eerste berichten binnen van wat een voorbode zou zijn voor de rest van de dag. Het was tot op dat moment ongekend dat er zo hard werd opgetreden tegen demonstraties van scholieren. Later die avond werd ook de demonstratie van 'links', de vooral parlementaire groepen, al snel afgekapt door de politie en Exarchia ingedreven. De demonstratie van 19.00 en de herdenking om 21.00 hierna, hebben nooit plaats kunnen vinden omdat de politie uiteindelijk in en om de wijk overal checkpoints opwierp en strategische posities in nam. Vanaf dat moment werd het zaak de wijk te verdedigen en werd het een veldslag waarbij de politie het

zwaar te verduren kreeg. Achteraf werd voor mij dan ook de agenda van de politie duidelijk – en zo niet hun agenda, dan toch het resultaat. Ze hebben demonstraties beperkt of onmogelijk gemaakt én een rel gecreëerd in Exarchia. Wat weer bijdraagt aan de verdere isolering en criminalisering van de wijk in de media.

Niet stilstaan maar initiatief nemen

Hoe meer ik er over nadenk, hoe meer me dan ook een naargeestige gedachte bekruipt. De momenten en onderwerpen die we uitkiezen in onze momenten van strijd zullen door ons moeten worden geformuleerd. Ik heb hier met meerdere mensen over gesproken. En ook zij benadrukten het belang niet te vervallen in het constant reageren op gebeurtenissen of besluiten van de staat, maar om juist zelf initiatief te nemen. Wij hebben immers een eigen agenda en deze moeten we proberen door te voeren. Het lukt niet buiten het framewerk van de staat te breken door constant te blijven reageren op hun agenda. Daarmee bepalen zij namelijk het toekomstige pad en formuleren zij de problematiek in plaats van wij.

Een ander vaker genoemd probleem is dat de anarchistische beweging in Griekenland erg op de problemen binnen haar nationale grenzen gericht is. Het nationalisme in de samenleving en de geschiedenis met de communistische partij hebben hun weerklank gevonden in de anarchistische beweging. Dat zorgt ervoor dat de blik op de huidige problematiek soms kan blijven steken in de taal- en natiegrenzen. Als men al internationaal nieuws mee krijgt, is het vooral gerelateerd aan hetgeen zich afspeelt in Griekenland zelf. En niet zozeer over wat er bijvoorbeeld in een land als Nederland of Duitsland gebeurt wat betreft de revolutionaire bewegingen.

Dit probleem vindt natuurlijk onder andere de oorzaak in de sociale realiteit waar men zich in bevindt. Voor veel mensen die ik heb ontmoet is de realiteit bitter. Een flink aantal van hen, zowel jong als oud, is het afgelopen jaar zijn baan verloren of staat op het punt deze te verliezen. En een sociaal vangnet is met de bezuinigingen verdwenen. Een uitkering is er voor velen niet meer, net als de zekerheid op zorg etc. Veel van de jongeren van rond de dertig staan voor de keuze terug te verhuizen naar hun ouders of naar het buitenland te vertrekken. En menig ouder persoon denkt er aan om het platteland op te zoeken om te proberen daar zelfvoorzienend te gaan te leven. Dit schaadt de waardigheid en ambities van mensen, ook al werken ze hard of zouden ze dat willen.

Naast deze begrijpelijke oorzaak moeten we echter ook niet alleen koffiedik kijken. Men was erg gastvrij en blij met de steun van elders. En ook hebben we met de nodige mensen gesproken die wel degelijk geïnteresseerd waren in onze activiteiten. Hier ligt dus wellicht ook een taak voor onszelf. Ook heeft de beweging in Griekenland als geen andere een internationale nieuwsvoorziening via internet. Zo kunnen we ons in het Engels via Contrainfo[4] en de blog From the Greek Streets[5] op de hoogte houden van de belangrijkste radicaal-politieke ontwikkelingen in het land.

Een veelheid aan initiatieven

Na onze ervaringen op de zesde december zijn we begonnen aan ons verdere project van verbanden leggen. We hebben onze eerdere contacten gevraagd om ons hierbij te helpen en dat hebben ze dan ook gedaan. Ik ben hen hier erg dankbaar voor.

Een centraal punt van ons bezoek in Athene was K*BOΞ (spreek uit: K*VOX). Een gekraakte voormalige bioscoop, gelegen aan het Exarchiaplein en een belangrijk trefpunt van veel militanten. De plek is bezet als ontmoetingsplek en om geld te genereren voor bijvoorbeeld de antifascistische strijd. Het is een rustige plek met veel tafeltjes en dagelijks geopend. Veel van de mensen die wij hebben ontmoet kwamen hier 's avonds bij elkaar om bij een kop koffie of een frappé met elkaar de dag door te spreken en te discussiëren over de huidige ontwikkelingen. Hier hebben we dan ook veel belangrijke gesprekken gehad met hen.

Een ander bezoek dat op de agenda stond was het drukkerscollectief Rotta. In 2010 hebben we hen met de Vrije Bond financieel gesteund. Ik had de intentie om hier langs te gaan om te kijken waar zij zich mee bezig houden en of we hier misschien in de toekomst meer voor zouden kunnen betekenen. Rotta is in 2006 opgericht en was gevestigd in het pand Villa Amalias dat onlangs veel in de media is geweest. Het is pand is namelijk op 20 december 2012 door de politie ontruimd en recentelijk tevergeefs getracht weer te bezetten. Op het moment is hierdoor die situatie rondom de drukkerij onduidelijk.

Het collectief had een offset-machine gekregen van een gestopt drukcollectief uit Berlijn. Deze machine is echter in 2008 dermate zwaar beschadigd door blusschade na een brand door een aanval van fascisten, dat er een nieuwe moest komen. Deze hebben ze in 2009 weten te vinden en sindsdien draait de drukpers weer op volle toeren. Rotta drukt posters, flyers en brochures voor anarchistische collectieven, wijk-assemblees en ook doen ze soms opdrachten voor groepen buiten Griekenland. De voorwaarde om materiaal bij Rotta te drukken is dat het niet-commercieel werk is – er mag wel geld worden gevraagd voor uitgaven, maar enkel om de productiekosten te dekken – en er is geen plaats voor laster. Kritische teksten over andere groepen mogen maar het moet gefundeerd en met respect zijn.

Via onze vrienden zijn we later die week ook in contact gekomen met de gedreven Monique. Zij is betrokken bij de radiozender 98 FM[6] die vanuit een door studenten bezette ruimte in de universiteit in het oosten van Athene uitzendt. In haar radioshow doet ze live verslag van acties en demonstraties en biedt ze achtergronden. Een ander vermeldenswaardig item van het radiostation is het gevangenenondersteuningsprogramma. Hierin wordt voor gevangenen de mogelijkheid geboden om live naar de show te bellen om zo de isolatie van de gevangenismuren te breken. Ook deze plek is in de recentelijke ontruimingsgolf, naast Vila Amalias, Indymedia en andere belangrijke panden, door de politie aangevallen. Hierbij is een deel van de apparatuur is beschadigd en/of in beslag genomen.

Wij hebben met twee andere internationale vrienden uit Zweden en Denemarken uiteindelijk ook een bijdrage geleverd aan een item in de radioshow van Monique. Hierin vertelden we over de activiteiten waarbij we betrokken waren en we discussieerden over onderwerpen zoals no-border strijd, repressie en internationale samenwerking.

Ook zijn we later die week op zoek gegaan naar het hoofdkwartier van Antiexousiastiki Kinisi (AK) – de anti-autoritaire stroming. Dit om de verschillende takken van het anarchisme te onderzoeken. Tussen deze takken zijn in het verleden nogal wat spanningen geweest en wij wilden kijken wat van deze zorgelijke conflicten de oorzaken en overblijfselen waren. Het pand dat we vonden, genaamd Nosostros (Wij), was duidelijk te herkennen aan een grote zwart-rode vaandel aan de gevel. Het bleek echter niet meer direct gelieerd te zijn aan AK, maar het was in breder gebruik. Wel waren er nog steeds veel leden te vinden en ze dragen er nog veel bij. In gesprekken daar, en ook in K*BOΞ, hoorden we dat de noodzaak van de antifascistische strijd groepen weer dichter bij elkaar heeft gebracht, of in ieder geval in dialoog of bijstand.

In Nosotros zijn verschillende activiteiten te vinden. Naast het normaal dagelijks geopende café wordt er livemuziek geprogrammeerd en vinden er assemblees plaats. In de ruimtes boven het café zijn een radiostation gehuisvest en worden taalcursussen, kunst- en muzieklessen gegeven. Al deze activiteiten zijn gratis te volgen. Hoewel succesvol bezocht, worden de cursussen wel geplaagd door een gebrek aan 'teruggave' van initiatief door de deelnemers. Dit door bijvoorbeeld het schoonhouden van de ruimtes en het meehelpen in het draaien van het pand.

Ik zie hierin een herkenbaar probleem dat ook wij kennen: geconditioneerd door de gewoonte van de kapitalistische maatschappij is men gewend te nemen. Door middel van geld wordt normaal het recht op iets verkregen en buiten deze financiële transactie wordt geen andere verantwoordelijkheid verwacht. De 'tegenprestatie' heeft ergens anders in de vorm van arbeid plaats gevonden. Dit soort initiatieven gaat echter voorbij aan deze transactie maar

het breken met de kapitalistische gewoonte is een lastige opgave. Men moet zich eerst realiseren dat de plek ook van hen is en gewend raken zichzelf te plaatsen in een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. De plek is wat je er samen van maakt.

De noodzaak van zelforganisatie

Wat interessant is – en naar voren kwam bij meerdere initiatieven – is de noodzaak van zelforganisatie. Het is niet meer enkel een zaak van een 'morele wenselijkheid' een andere samenlevingsvorm te hebben waar men actief naartoe werkt. Een voorbeeld van een voedselmarkt eens in de week, waarbij men tracht de tussenhandelaar te omzeilen en direct groente van de boer kan kopen, is pure noodzaak omdat voedsel in Griekenland zo duur is.[3] Hetzelfde geld voor de fabrieksbezettingen en ziekenhuispersoneel dat weigert om mensen zonder geld niet meer te helpen. De ontwikkelingen die binnen dit soort initiatieven plaatsvinden en de omslag van de gedachtegang zijn denk ik van groot belang en moeten we met grote aandacht volgen. Zij kunnen ons namelijk inzicht geven in ervaringen waar relevante elementen van de maatschappij worden overgenomen, op andere voorwaarden worden voortgezet, en nieuwe worden ontstoken. Dit zijn de zaden van een mogelijk vrijere en rechtvaardigere toekomst.

Noten

1 Hiermee wordt dan ook al snel duidelijk militaire of fascistische dictatuur geen probleem is voor de NAVO zolang ze maar in lijn staat met het anti-communisme en de bescherming van het kapitalisme waarvoor de NAVO is opgericht.
2 Consensus is een besluitvormingsmodel waarbij men er naar streeft dat alle betrokken uiteindelijk kunnen instemmen met het besluit.
3 Mijn ervaring is dat dagelijkse boodschappen ongeveer 25% duurder zijn als in Nederland. Dit terwijl de lonen veel lager liggen.
4 Contrainfo is een vertalingscollectief met ook een Nederlandse sectie, je kunt hieraan via de site bijdragen: http://en.contrainfo.espiv.net.
5 From the Greek Streets: http://blog.occupiedlondon.org.
6 98 FM: http://www.radio98fm.org/index.

Boekbespreking

Laat surrealistische bloemen bloeien –

De magnetische kracht van 17 13 is de titel van een boek van Laurens Vancrevel, uitgegeven door zijn uitgeverij Brumes Blondes, die gespecialiseerd is in het verspreiden van surrealistische teksten. Ditmaal heeft hij zelf zijn eigen teksten in de vorm van proza en essays verzameld en gebundeld en onder deze raadselachtige titel geplaatst, die verwijst naar Tarotkaarten en naar boeken van Breton, Arcane 17 en Arcane 13. Samen vormen deze artikelen een soort encyclopedie over het surrealisme.

DOOR JAN BERVOETS

Laat ons niet mis verstaan: het surrealisme is niet zomaar een cultuurstroming als de andere waarvoor men naar musea gaat. Het is een beweging die via technieken vanuit het onbewuste, de verbeelding of het 'objectieve toeval' wil botsen met de opgelegde regels van de rede. Het is daarom een stroming die zich geestverwant voelt met iedereen die op een radicale manier de maatschappij wil ombouwen en het leven wil veranderen. En die beweging produceert daarom ook teksten die ook als anarchistische propaganda kunnen worden gezien.

Waar moet de lezer zoeken?

Behalve encyclopedie is het boek ook het eerste in Nederland van die omvang over het surrealisme. In zijn opzet heeft het een logische driedeling, het eerste deel gewijd aan surrealisten in Nederland, het tweede aan basisprincipes van het surrealisme en André Breton, het derde aan buitenlandse surrealisten. Maar dat ontdekt men lezenderwijs, want de inhoudsopgave bevat alleen de titels van de stukken, zonder de subtitels die de zakelijke weergave van de inhoud zijn. Het gevolg daarvan is dat de hoofdstukken van deel II, 'de herbezieling van het leven' getiteld zijn: 'Het poëtische kruit', 'De witte schelp in de wasbak', 'Over de andere boeg', 'De onzichtbare straal', 'De verbeelding aan de macht', 'De strijd om de poëzie', etc. etc. Dit suggereert een labyrint met raadselachtige wonderen, die zich alleen kunnen openbaren als je het boek opensIaat. Maar het merendeel van de artikelen zijn allerminst lyrisch; ze geven op een zakelijke manier de geschiedenis van personen of facetten van het surrealisme weer en geven aan hoe en waarom deze personen met hun individuele benaderingen tot het surrealistische collectief horen en daaraan uitbreiding geven. Dat is handig, want naast Jan Elburg, Theo van Doesburg en Moesman komen er ook minder bekende dichters of schilders aan bod. De lyrische toon ontstaat als Laurens Vancrevel werk van actuele kunstenaars probeert te omschrijven; in dat geval is het handig als men naast het boek het internet met een zoeksysteem bij de hand heeft om van dichters en schilders het werk op te vragen.

Er wordt uitgelegd waarom Salvador Dali niet onder de surrealisten wordt gerekend, namelijk door de evident commerciële concessies en zijn engagement met het establishment

Inventarisatie voltooid?

Uiteraard is het beeld niet volledig. Een van de redenen is dat het surrealisme door zijn streven naar maatschappijverandering een *sociale* beweging is. Er wordt uitgelegd waarom Salvador Dali niet onder de surrealisten wordt gerekend, namelijk door de evident commerciële concessies van zijn werk en zijn engagement met het establishment. Dat kan – met alle respect voor de auteurs – ook opgaan voor Gerrit Komrij, die als dichter des vaderlands aardig de surrealistische techniek van *écriture automatique* in sommige van zijn dagelijkse sonnetten in de NRC wist toe te passen, en misschien zelfs voor Melle, waarover ik al eerder in *Buiten de Orde* heb geschreven. Maar ook omdat het onmogelijk is een volledige opgave te leveren, want de beweging kent ook zijn vertakkingen: mensen die met Breton gebroken hebben, zijn later toch gedeeltelijk of volledig gewaardeerd, zoals Antonin Artaud, Georges Bataille, Robert Desnos, en daarom zijn er nog heel wat leemten aan te vullen: zo zijn er geen studies over Nederlanders als Piet Ouborg of Ab Steenvoorden, die rond Den Haag wellicht bekender zijn dan in Amsterdam. Als het boek uitgelezen is, houdt het labyrint nog wegen open, maar die moeten we dan zelf met eigen verkenningen afleggen.

Grasduinen is oogsten

Elders in dit nummer heb ik iets geschreven over verbanden tussen het surrealisme en de anarchistische revolutie, iets dat overigens ook al in de publicaties van Dick Gevers is aangetoond. Als extra bewijs haal ik enkele uitspraken aan over de functie van de (surrealistische) poëzie in de samenleving. Gekozen zijn uitspraken van Vancrevel zelf en niet van aangehaalde schrijvers zoals bijvoorbeeld Bakoenin.

'De wereld heeft zich in de afgelopen decennia voortgesleept van crisis naar crisis, sociaal, cultureel, economisch, ecologisch, en het toekomstbeeld van nu is zo mogelijk nog somberder dan toen Herman Ysebaert nog leefde. Alle vormen van crisis zijn inmiddels geglobaliseerd, maar waar blijft een houding van mondiaal protest, die voor iemand als Herman en vele van zijn generatiegenoten zo vanzelfsprekend was?' (p. 96-97)

'Actuele verschijnselen zoals de sportadoratie, de sensationele publiciteit en reclame, de hyperspecialisatie, het utilitarisme, de geautomatiseerde systemen en de technocratie, de overbevolking en de recreatie, het toekomstoptimisme, het toenemende geloven op gezag en de eis van goedgelovigheid, worden door de surrealisten in onderlinge samenhang gezien en ontmaskerd

Boekbespreking

wat is de magnetische kracht van 17 13?

als de nieuwe vermommingen van Macht, Vaderland en Ras, Geloof en Religie, als de ziektekiemen die de primaire rechten op vrijheid, genot en poëzie verbieden en trachten onmogelijk te maken, of die daarvan een walgelijke persiflage, een laf surrogaat opdringen dat het leven vervlakt, banaliseert en zodoende vergiftigt.' (p. 108)

'Het surrealisme is voor alles een aanval op de bewustzijnsvernauwende stelsels, zoals rationalisme, utilitarisme, dogmatisme, alles gebaseerd op bepaalde ficties, die rechtvaardigen wat feitelijk weerzinwekkend is in het leven. Dergelijke stelsels offeren alles, zelfs de mens, op aan abstracties, die nu eens de openbare orde, de vrije wereld, of de welvaart, dan weer de mensheid, de christelijke beschaving of de technische vooruitgang heten.' (p. 109)

'Bretons vertrouwen in de droom, in het onderbewuste, betekent allerminst een vlucht uit de alledaagse werkelijkheid. Integendeel, want de in onderbewuste toestand uitgebrachte gedachten ontmaskeren de alledaagse werkelijkheid als een hypothetische zekerheid. Voor deze benadering van "werkelijkheid" is moed nodig.' (p. 104)

'Het verschil tussen het ware leven en de openbare orde moet aanhoudend worden aangetoond. Guerrilla is de nieuwe mythe van de avontuurlijke emancipatie van de fantasie.' (p. 91).

'De verwarring dat 'kapitalisme' en 'kleinburgerlijkheid' onlosmakelijk samen gaan met individualisme is een van de ernstigste misvattingen van deze tijd.' (p. 204)

Laurens Vancrevel, De *magnetische kracht van* 17 13 (Uitgeverij Brumes Blondes, Amsterdam 2012), 230 p. ISBN 9789077414415

'Het surrealisme is voor alles een aanval op de bewustzijnsvernauwende stelsels, zoals rationalisme, utilitarisme, dogmatisme, alles gebaseerd op bepaalde ficties, die rechtvaardigen wat feitelijk weerzinwekkend is in het leven.'

De magnetische kracht van 17 13

THEMA

SCHOLING & OPVOEDING

Een vervolgverhaal op een themanummer

Ongewild heeft het thema 'Anarchisme en onderwijs' in het vorige nummer van Buiten de Orde (2012-4) *een vervolg gekregen, omdat er twee stukken per ongeluk zijn blijven liggen. Maar reeds bij de presentatie van dat nummer was al aangekondigd dat met een enkel themanummer over dit onderwerp nauwelijks alles was gezegd.*

DOOR JAN BERVOETS

In het redactioneel van het vorige nummer was al aangegeven dat Kees Boeke ontbrak. Maar intussen is *Het leven en De Werkplaats van Kees Boeke* (1884-1966) inmiddels verschenen als een academisch proefschrift van Daniela Hooghiemstra. Uitvoerig is de pers ingegaan op het feit dat de kinderen van koningin Juliana daar een opleiding kregen, maar dat prinses Beatrix werd geconfronteerd met de vraag of de maatschappij van Boeke wel strookte met haar identiteit als koningin der Nederlanden. Tsja... Zie ook *De* AS 76 over de sociocratie van Kees Boeke.

In Portugal bestaat sedert 1978 de anarchistische school Paideia in Mérida (Alentejo), gebaseerd op de denkbeelden van Francisco Ferrer. Ook deze school is gebaseerd op onderwijs door groepsvorming in zelfbeheer waarbij de leraar als aandrager functioneert. Het is de verantwoording van de groep dat de leerling participeert. We zullen hier in de toekomst zeker meer over horen, evenals van tal van andere scholen over de hele wereld.

Verder zijn er schrijvers als de Amerikaan Paul Goodman, die in boeken als *Growing up* absurd het heersende onderwijssysteem aan de kaak stellen, de Mexicaan Gustavo Esteva, die binnen het Zapatisme een boek *Escaping education* heeft geschreven, Iwan Iljitsj, de auteur van *Deschooling Society* (*De* As 146 is aan hem gewijd), enzovoort, enzovoort...

GEFRONSTE WENKBRAUWEN

DOOR YVO KOUWENHOVEN

Gefronste wenkbrauwen. Dat zie ik als ik vertel dat mijn kinderen naar de Vrije School gaan. Ik zit aan de bar van ons kleine politieke eetcafétje. Ik wacht tot mijn soep is afgekoeld en ik klets met de buurman links van mij.

'Oh...' Dat hoor ik na de wenkbrauwen. Het gesprek gaat beginnen. Met een afgezaagde retorische vraag: 'Steiner was toch een nazi?' Nog voor ik kan reageren, dendert hij verder. Een monoloog over hoe gruwelijk de Vrije School was. Over lila-kleurige gewaden van de hippie-juffen. Over de bittere haat jegens euritmie. Over het gezeik over elfjes. (Ondertussen neem ik voorzichtig een hapje van de soep.) Het gezever over de planeten. Elitaire zweefkezen. Hoe kan ik in godsnaam mijn kinderen naar de Vrije School sturen!?

Gefronste wenkbrauwen, dit keer gevolgd door een verbaasde blik. Ik heb zojuist verteld dat ik niet heb gestemd. Ik sta op het schoolplein en wacht tot mijn zoontje van vijf uit de klas komt gerend. Ik klets met een andere vader die ook op zijn zoontje wacht.

'Wat?' Ik herhaal dat ik niet heb gestemd. Terwijl ik zeker weet dat ik de eerste keer ook verstaanbaar was. Wederom begint het feest, dit keer met een mooie binnenkomer. 'Dan vind ik dat je ook niet moet zeuren.' Die had ik natuurlijk kunnen verwachten. Ik zeg dat er betere manieren zijn om je stem te laten horen. In plaats van eens in de vier jaar op een leugenaar te stemmen. Ik hoor aan dat er keihard is gevochten voor het recht om te stemmen, mijn stem gaat nu naar de grootste partij, dankzij mij zit Nederland nu met de VVD opgescheept. Ik had toch blanco kunnen stemmen? Wat nu als iedereen NIET zou stemmen!?

Gefronste wenkbrauwen (de laatste keer, ik zweer het!). Tong uit de mond, adem ingehouden. Nog één keer af laten glijden en dan is de steek gelukt. Niet alleen de steek, maar de hele toer is af! De wenkbrauwen ontspannen zich. Mijn zoontje kijkt tevreden naar zijn eerste breiwerkje. Hij zit thuis op de bank. Op de achtergrond klinkt Propagandhi uit de speakers. Hij laat vol trots aan mij zien dat hij op school heeft leren breien. Vervolgens loopt hij naar de stereo. Hij draait de muziek wat harder. Dit is zijn favoriete liedje: 'Die Jugend Marchiert'.

OPVOEDEN IN VRIJHEID?

Opvoeden in vrijheid is het uitgangspunt van volwassenen die de zorg omtrent kinderen op zich hebben genomen. Tenminste daar ga ik wel van uit. Maar hoe doe je dat? Wat is vrijheid – en kan dat wel in de Nederlandse samenleving, waarin prestatie en consumeren de boventoon voeren? Welke waarden geven wij onze kinderen mee – en dan bedoel ik de kinderen die binnen de anarchistische beweging opgegroeid zijn? Hoe zijn we zelf opgevoed? En welke theorieën zijn van belang om een basis te leggen in onze manier van opvoeding?

DOOR YOLANDA WINKELHUYZEN

Kinderen zijn van ons allemaal

Het grootste ideaal is om kinderen op te voeden in vrijheid. In de dagelijkse praktijk blijkt dat nog niet zo eenvoudig te zijn. De vrijheid van kinderen ligt in handen van volwassenen, in de thuissituatie, in de familie, de gemeenschap, op school etc. De invloed die het kind op zijn eigen leven uit kan oefenen is minimaal, maar dat geldt voor ieder levend wezen in onze samenleving. In het perspectief van de hele wereld is de invloed van de omgeving op het individu immens groot.

Vrij zijn! Maar de vrijheid van de een houdt op waar die van de ander begint. Als klein kind blijf je afhankelijk van de mensen om je heen. De zorg hebben over kinderen blijft dus bij de gene van wie ze afhankelijk zijn en er blijft dus verantwoordelijkheid, met name om die vrijheid te garanderen. Als eerste is het belangrijk om tot overeenstemming te komen over hoe wij als anarchistische beweging tegen kinderen aankijken.

Alexander Sutherland Neill

Het is Alexander Sutherland Neill die dat in de vorige eeuw erg goed onder worden heeft gebracht. Enerzijds heeft hij een duidelijke visie over het economisch systeem en wat dat van de mens maakt, anderzijds heeft hij ook een lijst van beginselen opgesteld in negen punten hoe je tegen een kind kan aankijken en welke waarden daarvoor nodig zijn. Als basisgedachte vind ik de ideeën van Neill nog steeds van toepassing.

Neill geldt voor mij als een groot voorbeeld, zijn houding ten opzichte van de samenleving en kijk op de maatschappij was zeer kritisch. Hij legde veel nadruk op het feit dat we bezig zijn een massamens te scheppen.

Neill probeerde kinderen niet op te voeden om ze goed in het bestaande systeem te laten passen maar had de moed ze op te voeden tot gelukkige individuen, mannen en vrouwen die niet het 'veel hebben' of het 'veel consumeren', maar het 'veel zijn' als uitgangspunt nemen. Neill was realist en wist dat zijn leerlingen niet noodzakelijkerwijs volgens de maatstaven van onze samenleving succesvol moeten zijn, maar dat ze in ieder geval wel gevoel voor waarachtige menselijkheid moeten krijgen en met plezier door het leven moeten kunnen gaan.
In het nastreven van zijn doel was hij zonder enig voorbehoud eerlijk. Deze eigenschappen sieren een mens en maken de wereld mooier.

Het bestaande systeem

Rond 1929 schrijft Neill het volgende over het economisch systeem. Hij stelt 'dat ons economisch systeem mensen nodig heeft die slaafs zijn, bevelen opvolgen, mensen die flexibel in het gareel meewerken en meer en meer willen consumeren. Het heeft mensen nodig met een gestandaardiseerde smaak, die zich makkelijk laten beïnvloeden en van wie de behoeften op voorhand bepaald kunnen worden. Mensen die het gevoel hebben vrij en onafhankelijk te leven, maar niettemin zonder nadenken bereid zijn om te doen wat er van hen verlangd wordt en zich zonder wrijving in de maatschappelijke machine schikken, en die zonder dwang bestuurd kunnen worden. In een consumptieve sfeer waar het individu zogenaamd over de vrije keuze beschikt, waar hij – of het nu gaat om voedsel, kleding, drank of sigaretten (en na Neill zijn ook internet en de media daar bij gekomen) – gedirigeerd en gemanipuleerd wordt, altijd is er een machtig beïnvloedingsapparaat aan het werk met een tweeledig doel. Namelijk om de behoefte aan nieuwe goederen doorlopend te doen toenemen en daarbij behoeften in banen te leiden die voor de industrie het meest winstgevend zijn. De mens is tot consument gemaakt: de eeuwig afhankelijke zuigeling wiens enige wens het is meer en 'betere' dingen te consumeren.'

Neills antwoord

De beginselen van Neill over opvoeding zijn eenvoudig en ondubbelzinnig:

1 Neill is overtuigd van 'de goedheid van het kind'. Hij gelooft dat een kind niet als angstige lafaard of zielloze automaat geboren wordt, maar dat elk kind de volledige mogelijkheid heeft het leven lief te hebben en erin geïnteresseerd is.
2 Het doel der opvoeding, ja, het doel van het leven, is met plezier te werken en geluk te vinden. Geluk betekent geïnteresseerd zijn in het leven, niet alleen met je verstand maar met je hele persoonlijkheid het leven te ervaren.
3 Intellectuele ontwikkeling is niet voldoende. De opvoeding moet zowel gericht zijn op de ontwikkeling van het intellect als van het gevoel. In de moderne samenleving vinden we een toenemende scheiding tussen het verstand en het gevoel. De hedendaagse mens neemt zijn wereld hoofdzakelijk met zijn verstand waar in plaats van te begrijpen wat zijn hart voelt, zijn ogen zien en zijn oren horen.
4 De opvoeding moet aangepast zijn aan de psychische behoeften en mogelijkheden van het kind. Het kind is sterk op zichzelf gericht. Het heeft nog niet lief zoals een volwassene lief heeft. Het is onjuist van een kind te eisen dat het alleen maar kan huichelen. Pas na de kinderjaren ontwikkelt zich een onbaatzuchtige houding.
5 Afgedwongen discipline verwekt angst en angst roept vijandigheid op. Deze vijandigheid kan onbewust en verborgen zijn, maar ze verlamt de kracht en de echtheid van het gevoel. Een streng disciplinaire opvoeding is schadelijk voor een gezonde psychische ontwikkeling.
6 Vrijheid betekent geen losbandigheid. Dit is een zeer belangrijk beginsel en houdt in dat respect voor het individu wederzijds moet zijn. Een opvoeder mag geen dwang gebruiken maar

het kind ook niet. Het kind mag geen pressie op volwassenen uitoefenen omdat het nog maar een kind is en het mag geen misbruik maken van de macht die het ongetwijfeld bezit.

7 Nauw verwant hieraan is de noodzaak van ware oprechtheid van de kant van de opvoeder. Je mag nooit liegen tegen een kind.

8 Een gezonde menselijke ontwikkeling maakt het noodzakelijk dat een kind tenslotte de oorspronkelijke binding met zijn vader en moeder en met latere plaatsvervangers in de maatschappij verbreekt en werkelijk onafhankelijk wordt. Een kind moet leren als een zelfstandig individu te leven, leren zijn veiligheid niet in een symbiotische binding met andere mensen te zoeken, maar in zijn mogelijkheden op eigen kracht intellectueel, emotioneel en artistiek op zoek te gaan naar zichzelf. Een kind moet al zijn vermogens leren gebruiken om in een creatief samenspel met anderen tot eenheid met de wereld te komen in plaats van zijn zekerheid te verwerven door middel van onderwerping of overheersing.

9 Schuldgevoelens hebben vooral tot doel het kind aan de autoriteit te binden. Schuldgevoelens vormen een belemmering voor onafhankelijkheid, ze zetten een vicieuze cirkel van opstandigheid, berouw, onderwerping en opnieuw opstandigheid in beweging. Het schuldgevoel is in eerste aanleg niet een reactie op de stem van het geweten, zoals de meesten in onze samenleving geloven. Nee, schuldgevoel is voornamelijk de psychische beklemming die ontstaat door het zich ongehoorzaam weten aan een heilige autoriteit en door de angst voor straf. Het doet er niet toe of die straf lichamelijke tuchtiging is of het onthouden van liefde of de dreiging uit de groep gestoten te worden. Al deze schuldgevoelens verwekken angst en angst leidt tot vijandigheid en huichelarij.

Mijn generatie

Ik was een kind van de jaren zestig, van een leven in welvaart. Nederland was weer opgebouwd, de arbeider kreeg een auto. Het was nog steeds de tijd van de verzuiling, maar de naschokken van de hippies en de tweede feministische golf voelde ik ook. Als kind ben ik opgegroeid in Lombardijen, een nieuwe wijk in Rotterdam Zuid. De drie R's (rust, regelmaat en reinheid) als opvoedkundige regels; heel erg burgerlijk allemaal. Het gezin als hoeksteen van de samenleving kreeg in die tijd steeds vastere vorm en was onderdeel van een familieclan, die bij elkaar in de buurt woonde. De huidige tijd staat losser van de familie. Het gezin staat nog steeds te boek als de basis, de binnenste kern van het hele gebeuren.

Mijn generatie wordt als de *no future*-generatie gezien. Ik kom uit een sociaaldemocratisch nest, opgevoed met veel normen en waarden. Voor het oog was dat heel veilig, er was voldoende eten, goede huisvesting en aandacht voor vrijetijdsbesteding. In de jaren tachtig ben ik in de kraakbeweging terechtgekomen, en zodoende in aanraking gekomen met het anarchistische gedachtegoed. De kraakbeweging haalde alles van wat ik tot nu toe geleerd had overhoop. Ik keek kritisch naar de samenleving en was zeer rebels tegen de gevestigde orde. Ik voelde me thuis in de anti-autoritaire beweging, passend bij het gedachtegoed van Neill. Aan schuldgevoelens leed ik niet meer.

Het anarchistische milieu

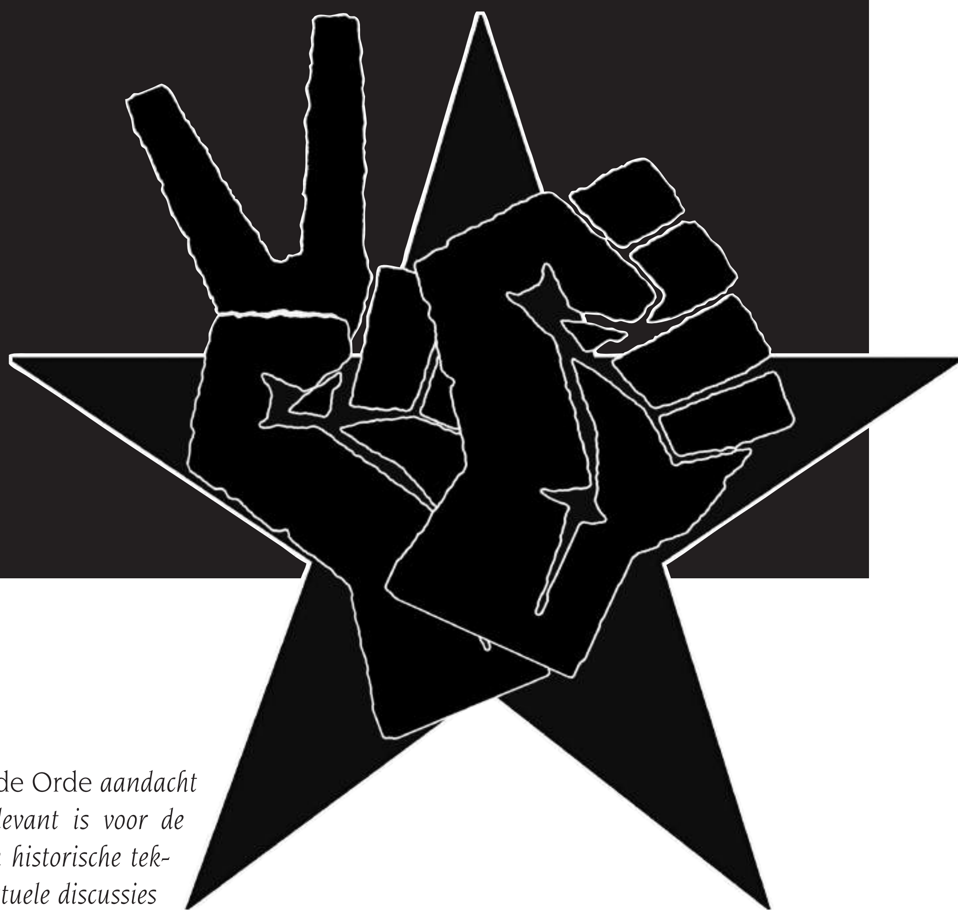
Kinderen die opgegroeid zijn binnen de anarchistische beweging weten waar hun ouders voor staan. Zij worden omringd door mensen die anti-militaristisch zijn. Tegen oorlog zijn. Ik ben nog nooit de zoon of dochter van een kameraad tegengekomen die in het leger heeft gezeten. Tegen geweld zijn, tegen fascisme, anarchafeministisch zijn, dierenactivisten en of vredesactivisten zijn. Anarchisten zeggen bijvoorbeeld dat eigendom diefstal is. Simpel gezegd: samen spelen = samen delen. Mijn kinderen zijn gewend om biologisch, vegetarisch en veganistisch te eten, onder andere dankzij Rampenplan en het eethuis Water & Brood. Onze kinderen leren omgaan met mensen die slecht tegen autoriteit kunnen, maar die zelf ook niet de makkelijkste zijn in de omgang en zeer kritisch zijn tegenover de maatschappij, eigen bedrijven hebben, hun eigen festivals en demonstraties organiseren. Mensen die op een bepaalde manier buiten de samenleving staan. Dat kan niet – dus staan we er gewoon midden in, wat bijvoorbeeld tot uiting komt als het gaat om bijvoorbeeld de keuzes die de ouders maken voor de scholing van de kinderen en de waarde die aan een HBO- dan wel universitaire opleiding wordt gegeven.

De problemen van de huidige samenleving: op zoek naar nieuwe richtlijnen

De samenleving is veranderd, multicultureler geworden en Europa speelt een steeds grotere rol. Ouders scheiden sneller. Er wordt nog meer geconsumeerd dan vroeger. Kinderen hebben tegenwoordig ADHD, zijn dyslectisch, etc. Wij proberen er ook wat van te maken. Vroeger werd er opvoedkundig over de drie R' s gesproken als richtlijn. Samen met mijn vriendin, kindertherapeute Irma Kops (zie www.veerkracht.nl), hebben wij daar de drie G's en L's aan toegevoegd als een soort positieve richtlijn. Want waar het om draait is: hoe kijk je tegen het kind aan?

De drie G's staan voor goed, graag en gelukkig. Goed staat voor veilig, warm, kwaliteit. Graag, met volle overgave enthousiasme iedere dag overbrengen op kinderen. Gelukkig om volledig te kunnen genieten van het leven. De drie L's: luisteren, lachen en liefde. Luisteren naar kinderen, naar elkaar, voors en tegens op een rijtje zetten. Luisteren hoort bij communiceren. Ook niet altijd even makkelijk. Lachen dat werkt bevrijdend, geeft vrolijkheid. En liefde is het ijkpunt van alles. Alle tegenslag valt te verwerken als je weet dat er ondanks alles om je gegeven wordt. Deze uitgangspunten zijn misschien veel simpeler geformuleerd. Maar alles valt of staat bij een positieve kijk op kinderen. Het opvoeden van kinderen blijft een groot avontuur waarin nog heel veel te leren valt.

Thema 'geweld'

Met zekere regelmaat willen we in Buiten de Orde *aandacht besteden aan een bepaald thema dat relevant is voor de anarchistische beweging. Aan de hand van historische teksten of figuren, persoonlijke verslagen of actuele discussies willen we een bijdrage leveren aan de kennis, de discussies en ervaringen van mensen die met dit thema te maken krijgen. Zodoende hopen we dat een beter begrip ontstaat rond dit thema en dat mensen hierdoor geïnspireerd geraken.*

DOOR DE REDACTIE

Dit keer is het thema 'geweld versus geweldloze actie', een thema of discussie die iedereen die zich inzet voor sociale verandering wel een keer zal tegenkomen. Meestal ook wel vaker. Deze discussie is eigenlijk altijd actueel, dat illustreert een discussie over 1 mei op de boekenbeurs in Utrecht maar weer.

In dit dossier zijn verschillende standpunten in deze discussie vertegenwoordigd en zijn voldoende aanknopingspunten om meer informatie te vinden over deze discussie. Bonanno is onlangs in Nederland geweest en heeft in Amsterdam voor een veertigtal mensen gesproken. Hij vertegenwoordigt het insurrectionalisme, een stroming die persoonlijke daden van revolte propageert in plaats van een revolutionaire sociale omwenteling. In dit dossier kan je een verslag vinden van die bijeenkomst met als titel 'De vele gezichten van het anarchisme'.

In 'Kort.Sluiting: Hoe tijdrebellen de tijd willen stoppen' neemt Johny Lenaerts ons mee naar de wereld van de sabotage, meer bepaald sabotage van de metropool, van het jachtige leven waarin we elke dag worden gedrukt in de hedendaagse samenleving. Met hun acties willen de rebellen waar hij over schrijft de voortgang een halt toeroepen en een slag toebrengen aan de dagelijkse sleur.

'You can't blow up a social relationship' geeft aan de hand van de gelijknamige brochure uit 1977 een bloemlezing van anarchistische kritieken op terrorisme.

Albert Ledder was een Nederlandstalige anarchist die redactielid is geweest van onder andere de Vrije Socialist. Binnen de organisatie waar hij toentertijd (jaren zeventig van vorige eeuw) betrokken was, speelde de geweldsdiscussie ook. In december 2012 is Ledder overleden. Zijn standpunten en argumenten ten aanzien van de geweldsdiscussie zijn nog steeds relevant, daarom vonden we het gepast om in dit dossier stil te staan bij zijn ideeën: 'Albert Ledder, in memoriam'.

Tot slot is in het dossier een verslag opgenomen van een debat dat ook in 2012 is gevoerd naar aanleiding van ontwikkelingen in Occupy in de V.S. Hedges heeft daarop een giftig column geschreven, 'Black Bloc: the cancer in Occupy', waarop CrimethInc een scherpe repliek heeft gepubliceerd op haar website. Hedges en Traven (vertegenwoordigt CrimethInc in het debat) kruisen in het debat hun degens en verdedigen hun standpunt in deze discussie met sterke argumenten. Dit debat plaatst de discussie in een praktische en hedendaagse context van Occupy. De verschillende haken en ogen én de sterke punten van de twee uiterste strategieën komen goed aan bod.

De vele gezichten van het anarchisme

Een avond met Alfredo Bonanno

Het anarchisme heeft vele gezichten gekend, al zijn velen ook maar zelden gezien of hebben nooit een naam gekregen. Het zal ook altijd vele gezichten blijven hebben. En met het aantal gezichten ook het aantal opvattingen en visies over het anarchisme, over staat en kapitaal, en hoe die te bestrijden. Dat laatste is immers wat al die visies met elkaar gemeen hebben.

Hoe die anarchistische samenleving, die na het verdwijnen van staat en kapitaal zal ontstaan, er precies uit gaat zien, dat weten wij niet. Anarchisten maken geen blauwdrukken, maar geloven in het experiment, in vallen en opstaan, in leren door te doen. Natuurlijk stellen zij wel voorwaarden aan die samenleving: vrij van onderdrukking, non-hiërarchisch, federalistisch, vrijwillig, van onderop, etc. Voldoende zijn zij nooit voor een werkelijk anarchistische samenleving, want die zal net als onze huidige samenleving ook niet perfect zijn; net zoals de mens overigens, die – en gelukkig maar – ook niet perfect is. Maar noodzakelijk zijn die voorwaarden wel, willen wij van een anarchistische samenleving kunnen spreken. Nu zullen de meeste anarchisten het over die voorwaarden wel snel eens worden. Over hoe die samenleving te bereiken kunnen de meningen echter behoorlijk verschillen.

DOOR MICHAEL BIKINI

Onze eerste vijand is de staat

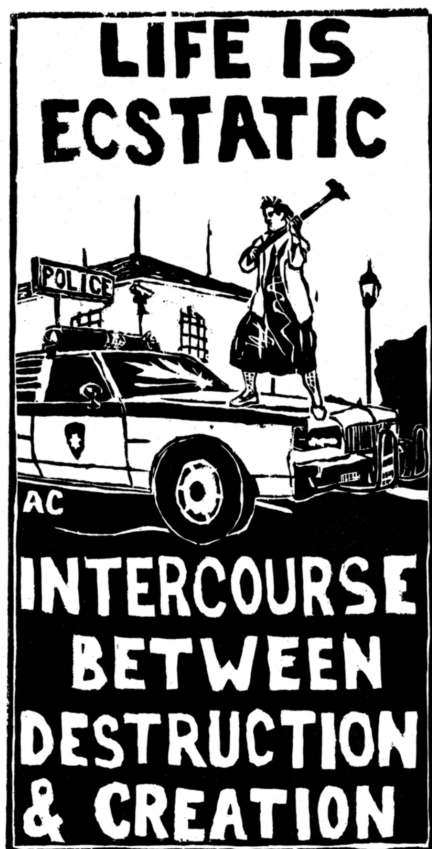
Een van die vele gezichten is Alfredo M. Bonanno, een vertegenwoordiger van het zogenaamde insurrectionalisme, over wie talloze verhalen de ronde doen. Op maandag 10 december was hij in Amsterdam en sprak daar voor zo'n veertig mensen. Bonanno, een net uitziend Italiaans heertje op leeftijd, oogde ziek. Niet omdat hij lijdt aan kanker, om welke reden hij ook uit de Griekse gevangenis is vrijgelaten waar hij zat wegens vermeende betrokkenheid bij een bankoverval. Hij had echter zichtbaar pijn, omdat hij een paar dagen eerder was uitgegleden en gevallen.

Bonanno wordt genoemd als een van de belangrijkste theoretici van het insurrectionalisme, en met zijn indrukwekkende bibliografie, waarvan slechts een klein deel naar het Engels en nog een veel kleiner deel naar het Nederlands is vertaald, klopt dat ook wel aardig.[1] Hij sprak zo'n anderhalf uur, in het Italiaans, wat door twee kameraden goed werd vertaald naar het Engels. Hierdoor duurde het allemaal wel wat lang en was het onvermijdelijk dat zijn verhaal niet helemaal goed over kwam. Na afloop werden er veel vragen gesteld en werd er gediscussieerd, waarbij af en toe ongemakkelijke stiltes vielen. Toen het was afgelopen volgde er geen applaus. 'Mijn werk is belangrijk, ik ben dat niet,' zou B. Traven gezegd hebben.

Het herkennen van de vijand

Bonanno kondigde aan te zullen spreken over 'het herkennen van de vijand'. Hij merkte op dat hij er vanuit ging dat hij sprak voor een anarchistisch publiek, en dus geen inleiding zou geven of allerlei begrippen zou introduceren. Bonanno kwam meteen ter zake. Hetgeen hier volgt is mijn samenvatting van zijn verhaal.

Onze eerste vijand is de staat. En daarom moeten we ons eerst goed afvragen wat de staat precies is. De staat is meer dan de politieagent met de knuppel. De staat kan ons twee dingen vertellen. Of: 'Stop, of ik ga je pijn doen!' Of: 'Help ons mee, laten we samenwerken'. In beide gevallen is de staat onze vijand. En in beide gevallen is het ons revolutionaire recht om de staat aan te vallen. We moeten af van het idee dat er een goede en een slechte staat bestaat. De staat is het kwaad.

Betekent dit nu echt dat we 24 uur per dag, zeven dagen per week politiebureaus moeten aanvallen en alle beveiligingscamera's die we op straat tegenkomen moeten slopen?

Is de staat er ook als ik mijn hond uitlaat? Ja, zelfs wanneer ik mijn hond uitlaat. Waarom gedragen wij ons anders als beschaafde burgers en laten we onze hond poepen op daarvoor bestemde plaatsen. Wij zijn beschaafd en accepteren dit. Het gaat er echter niet om dat we de regels van onze beschaafde samenleving ontkennen, maar we moeten hier wel op reflecteren. En deze reflectie zou kunnen betekenen dat we beginnen bij de regels voor het uitlaten van de hond en eindigen bij het opsluiten van mensen in gevangenissen. De logica is immers steeds hetzelfde.

Beschikken wij echter wel over de middelen om onze vijand te begrijpen? Misschien hebben we de capaciteiten niet. We zijn allemaal tegen de agent met de knuppel, tegen de gevangenis en andere voor de hand liggende structuren. Dat is het makkelijke onderdeel. Maar het idee de staat aan te vallen, moet altijd ons uitgangspunt zijn.

De kapitalistische marges van onze samenleving zijn continu in verandering. Maar wat weten we eigenlijk van de transformatie van staat en kapitaal. Wat de kranten, de universiteit, of de economen ons vertellen? Zijn we ons wel bewust van alle facetten van de kapitalistische crisis? Denken dat de staat aan het verzwakken is, is een vergissing. Zie de staat als een slang die zijn huid kwijtraakt. Wanneer wij met onze verouderde kennis de steeds veranderende staat aanvallen, heeft deze zijn huid al afgedaan en vervangen door een nieuwe huid. Onze kennis zal waardeloos blijken. We moeten daarom ook niet het juiste moment afwachten om de staat aan te vallen. Het is altijd het juiste moment.

Maar is de staat dan altijd slecht? Laten we het concept 'vrijheid' als voorbeeld nemen. Stel je voor, dat je door middel van een ketting zit vastgebonden aan een muur. Die ketting kan kort of lang zijn. Als de ketting te kort is, kunnen we ons niet bewegen en zitten we vastgeklemd tegen de muur. Het eerste waar we vervolgens opkomen, is dat de ketting langer moet zijn. We vragen dus eigenlijk om een betere staat. Anarchisten hebben ook vaak de neiging in zo een redenering te blijven steken. Waar het echter om gaat, is dat we onze vrijheid moeten terugnemen en de ketting kapot maken. En aangezien de staat zich zozeer in ons dagelijks leven heeft gemanifesteerd, hoeft dit helemaal niet abstract te zijn.

Het begrijpen van de vijand

We moeten de staat vernietigen, maar daarvoor hebben we moed nodig. We zijn anarchisten en we moeten elke vorm van onderdrukking vernietigen. We zullen misschien falen, maar dit blijft ons uitgangspunt. We hoeven niet bang te zijn dat mensen ons niet zullen begrijpen. Wees geen 'goede anarchist', zoals degenen die wel meestrijden, maar de staat niet willen beschadigen. Het idee van de goede anarchist bestaat alleen omdat we bang zijn om verkeerd begrepen te worden of dat men ons ziet als gewelddadige extremisten. Het risico van deze redenering is namelijk dat onze strijd door politieke partijen gerecupereerd kan worden. Uit onze anarchistische acties moet het doel van de anarchistische vernietiging blijken, maar ook de weg die dit kan realiseren. Kennen we echter deze wegen?

De staat is echt en concreet. We kunnen hem kapot smijten als een glas dat in duizend stukjes breekt. Maar de staat is natuurlijk wel een stuk complexer dan een glas. Hoe confronteren we zo'n complex iets? Allereerst door het te begrijpen. We moeten de staat bestuderen en uitvinden hoe de staat zichzelf realiseert. De staat is niet abstract. De staat is overal: voor de deur van ons huis, op de stoep en in het park. Wanneer we het hebben over het aanvallen van de vijand in ons dagelijks leven, probeer er dan achter te komen waar de staat zich precies bevindt. De staat is overal: op school, op het werk, op reis, etc. Veel kameraden begrijpen dit niet.

Kennis en middelen

Wat hebben we daarvoor nodig? Kennis en middelen. Kennis van onze vijand en wat betreft de middelen hebben we de affiniteit. We moeten in staat zijn om onze kameraden te begrijpen. Maar de eerste kameraad zijn wijzelf, dus moeten we onszelf ook goed begrijpen en ons bewust worden van onze capaciteiten en beperkingen. Anders kunnen wij geen anderen vinden om mee samen te werken. Denken we nu echt dat alle kameraden in staat zijn tot zo'n meedogenloze zelfanalyse?

Het gaat er niet om dat we onszelf door en door kennen, maar hier begint wel de affiniteit. We doen dit onderzoek vanwege onze aanval. En dit is noodzakelijk om een affiniteitsgroep te beginnen. Affiniteit kan ook te maken hebben met liefde of vriendschap, maar dit is niet per se noodzakelijk. De affiniteitsgroep hoeft zich niet te formaliseren met lidmaatschappen, etc. Het gaat om de beslissing om samen in actie te komen. Het concept van informaliteit is misschien niet stabiel, maar zal blijven bestaan zolang het nodig is de strijd voort te zetten. Dit is een belangrijk idee, omdat de affiniteitsgroep niet statisch is en makkelijker aan de klauwen van de staat kan ontsnappen.

De aanval

De strijd kan op verschillende manieren plaatsvinden. Door een directe aanval op de vijand, of door een rol te spelen in de strijd van anderen, zoals bijvoorbeeld uitgebuitenen. Zo kan de strijd om bijvoorbeeld huisuitzetting te voorkomen verschillende vor-

men aannemen. Maar hoe denken anarchisten dat dit specifieke probleem nu tot een opstand kan leiden? Door bijvoorbeeld met geweld te strijden voor het behoud van het huis. Dit creëert weliswaar afstand, maar we moeten wel de vernietiging van de staat als uitgangspunt nemen.

Doen we mee in deze strijd, dan doen we mee aan de strijd van iemand anders. Wij beschikken echter wel over het insurrectionalistische model. En daarom strijden we met mensen die een huis willen, omdat we van de staat geen huizen willen eisen. We moeten dit echter wel blijven verduidelijken, anders gaan mensen denken dat we sociaaldemocraten zijn.

In dergelijke strijden zeggen anarchisten vaak niet dat ze de staat willen vernietigen, omdat ze bang zijn om mensen af te schrikken. Maar het insurrectionalistische project is juist heel erg simpel. We hoeven alleen de staat maar te vernietigen. De staat kan niet worden gebruikt om verandering te creëren. De twintigste eeuw heeft dit voldoende bewezen.

Een kleine strijd of een gedeeltelijke strijd zorgt niet voor de vernietiging van de staat. Ook al zijn deelstrijden soms succesvol, de anarchisten die eraan mee hebben gedaan hebben dan nog steeds verloren, want zij hebben niets bereikt. En dat is nu juist zo mooi aan het anarchisme. Als de anarchisten tijdens de Spaanse Burgeroorlog een belangrijke slag gewonnen zouden hebben, als Makhno gewonnen zou hebben, of als Bakoenin in Lyon een opstand had kunnen veroorzaken, dan zouden zij de grootste onderdrukkers zijn geworden. De onderdrukten worden al snel nieuwe onderdrukkers. En daarom moeten anarchisten altijd het revolutionaire bewustzijn hebben om weer helemaal opnieuw te beginnen.

Een zevenkoppig monster

Na afloop praatte ik met enkele kameraden nog wat na over hetgeen Bonanno ons allemaal had verteld. Zelf had ik controversiëlere uitspraken verwacht, al werd er nog behoorlijk gelachen toen Bonanno vertelde wat er in de eerste drie dagen na de grote insurrectie allemaal moest gebeuren, zoals bijvoorbeeld het zuiveren van de politici van morgen. Maar het verrassendste was nog hoe verschillend wij zijn ideeën, uitspraken en voorbeelden interpreteerden. Bijvoorbeeld zijn verhaal over het uitlaten van de hond. Was dat nu een voorbeeld van de zich immer uitbreidende staatscontrole waardoor wij een bekeuring krijgen wanneer onze hond op straat poept? Of was het een voorbeeld van conditionering doordat wij onze hond aan een riem meenemen naar een plek waar hij wel mag schijten. En wat te denken van zijn pleidooi voor de permanente opstand? Betekent dit nu echt dat we 24 uur per dag, zeven dagen per week politiebureaus moeten aanvallen en alle beveiligingscamera's die we op straat tegenkomen moeten slopen? Hoe letterlijk moeten we zijn uitspraken eigenlijk nemen? Niet al te letterlijk hoop ik, anders zitten wij binnen de kortste keren allemaal vast, of in de gevangenis of thuis op de bank met een burn-out!

Uiteindelijk is Bonanno ook 'gewoon' een anarchist die streeft naar een samenleving zonder staat en kapitaal en is het insurrectionalisme slechts één manier om dit te bereiken. Het gaat er bij zo'n discussieavond dan ook niet om wie de anarchistische waarheid in pacht heeft, of de beste tactiek of organisatievorm heeft om staat en kapitaal te bestrijden. Er zijn meerdere wegen naar Rome, en dat is maar goed ook. Hoe meer, hoe beter, en het liefst nog een heleboel sluiproutes ook. Want als er maar één weg zou zijn, zou die wel erg makkelijk geblokkeerd kunnen worden, en komen we nooit op onze plek van bestemming aan.

En bovendien, de anarchistische beweging is – zeker in Nederland – nog maar een schijntje vergeleken met wat zij ooit was. Wij, anarchisten met allemaal onze eigen visies en tactieken, moeten elkaar niet bestrijden. Daarvoor zijn wij met te weinig en daardoor raken wij verdeeld, precies waar de staat ons wil hebben. Wij zijn niet elkaars vijand, maar elkaars bondgenoten in de strijd tegen staat en kapitaal. Of wij dat nu doen in georganiseerde vorm, met formele organisaties, of in affiniteitsgroepen, gelegenheidscoalities of geheime genootschappen. Of wij ons nu bezig houden met het organiseren van arbeiders op de werkvloer, of alles wat met werk te maken heeft kapot willen maken. Of wij ons nu inzetten voor dierenrechten of homorechten, deelstrijd of totaalstrijd. Of wij ons nu organiseren in de Vrije Bond of de ASB, ons wel of niet bij de IFA aansluiten. Of wij nu alleen maar praten en discussiëren, informeren en propaganderen of stenen gooien en brandstichten. Of wij nu alleen maar willen afbreken, of ook willen opbouwen…

Waar het om gaat is dat wij allemaal anarchisten zijn, die streven naar de afschaffing van staat en kapitaal. Waar nodig, wanneer het kan en wanneer we daar zin in hebben, kunnen we met elkaar samenwerken. En door met elkaar te discussiëren kunnen van elkaar leren. Net zoals formele organisaties voor- en nadelen met zich meebrengen, geldt dat ook voor affiniteitsgroepen. Kritiek en discussie zorgt ervoor dat we scherp blijven en nadenken over de door ons ingeslagen wegen en gekozen strategieën. En bovendien, de ene tactiek hoeft de andere niet uit te sluiten, tenzij de tactiek contraproductief of niet in overeenstemming is met onze doelen. Het anarchisme heeft altijd al vele gezichten gehad en zal die ook blijven houden. Laat het een zevenkoppig monster zijn, dat op alle mogelijke manieren de staat bestrijdt. En wanneer er twee koppen slapen of uitrusten, vechten de andere vijf door. En zo voeren wij gezamenlijk altijd een permanente opstand.

Noten

1 Enkele jaren geleden werd een verzameling van zijn teksten uitgegeven in het Nederlands: Alfredo M. Bonanno, *De keuze voor de opstand* (Gent, 2010). Elephant Editions heeft veel brochures van Bonanno in het Engels uitgegeven: http://www.elephanteditions.net.

Kort.Sluiting: Hoe tijdrebellen de tijd willen stoppen

Thema 'geweld'

Hoe ik op een onverwachte manier geconfronteerd werd met het verschijnsel van de versnelling van de tijd, in de krant op een bericht over 'tijdrebellen' stootte, en een weinig zoeken op internet me inzage gaf in de handels- en denkwereld van een nieuw soort verzet, van een hedendaagse vorm van strijd voor de wedertoe-eigening van de tijd.

DOOR JOHNY LENAERTS

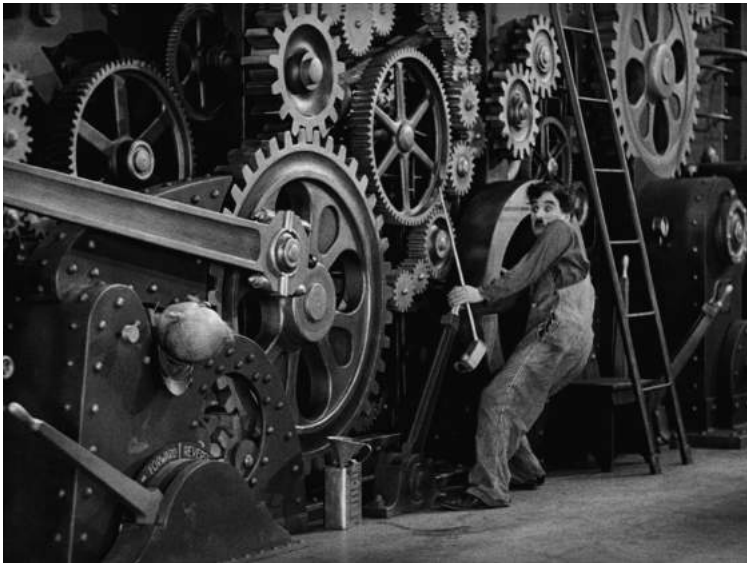
'Marx zegt dat revoluties de locomotieven van de wereldgeschiedenis zijn. Maar misschien is dat helemaal niet zo. Misschien zijn revoluties de greep van het in deze trein reizend mensengeslacht naar de noodrem.'

– Walter Benjamin

De vrolijke rit naar het niets

Twintig jaar geleden had ik het geluk een poos te kunnen verblijven in de Namibische hoofdstad met de wondermooie naam Windhoek (het kan er erg warm zijn, en enige wind is dan ook welkom). Het land had zich pas los kunnen maken van de Zuid-Afrikaanse overheersing, aan het verfoeilijke apartheidssysteem was een einde gekomen en de mensen keken de toekomst hoopvol tegemoet. Windhoek was een provinciaal stadje met zo'n honderdtwintigduizend inwoners, waarvan de meeste in de zwarte township Katutura verbleven. Het centrum maakte een gezapige indruk, het was er leuk vertoeven. De Kaiserstrasse, die de stad in twee deelde en herinnerde aan de Duitse kolonisatie van vóór de Eerste Wereldoorlog, was hernoemd tot Independence Avenue. Ik kwam er dagelijks voorbij. Mensen van allerlei huidskleur en in de meest kleurrijke kledij liepen er gemoedelijk door elkaar. Het autoverkeer was er tot een minimum beperkt, files kende men er niet.

Hoe anders was het toen ik er een tijdje geleden op bezoek was! De stad leek wel volgebouwd, een torenhoog Hiltonhotel stond in de steigers en benam het zicht op de pittoreske Christuskirche. Talrijke grootwarenhuizen en shoppingmalls waren als paddenstoelen uit de grond gerezen. De Independence Avenue liep vol winkelende burgers, op zoek naar een kerstcadeau of passende feestkledij. Het was er een drukte vangewelste. Ook hier was shoppen de heersende religie geworden. Het verkeer was vervaarlijk toegenomen, taxi's (die vroeger uit het centrum geweerd werden) zochten luid toeterend naar bereidwillige klanten. Voor de voetganger aan het zebrapad sprong het licht een schamele twee seconden op groen, waarna een rood flikkerend verkeerslicht en een nerveuze brom toon je tot spoed aanmaanden, want vele auto's stonden met ronkende motoren al klaar om je van de weg af te rijden. De snelheid had zich van de stad meester gemaakt.

Versnelling

Ik vond mijn indrukken over Namibië bevestigd toen ik even later een boek in handen kreeg dat de huidige ervaring van de versnelling van de tijd analyseert. Het betreft *Beschleunigung. Die Veränderung der Zeitstruktur in der Moderne* (2005) van de Duitse socioloog Hartmut Rosa. Een briljant essay over de steeds snellere ritmes die de maatschappij ons oplegt en die we niet kunnen volgen. Ik wil er enkele uittreksels uit weergeven.

'In de succesroman van Douglas Coupland, *Generatie X. Vertellingen voor een versnelde cultuur*, spelen vele gebeurtenissen zich af in Texlahoma, een planeet waar de tijd is blijven stilstaan, voor eeuwig bevroren in het jaar 1974. De wereld is er een uniek en gigantisch shoppingcenter.

Gaat het hier om 'voortgang' of 'vooruitgang'?

Alles moest vlug gaan, want er moest gekocht en geconsumeerd worden. De stijgende grondstofprijzen (en de energiehonger uit China) had geld in het laadje gebracht, en dat moest worden uitgegeven. En hoe méér en hoe sneller dat uitgegeven wordt, des te méér en des te sneller zou de vooruitgang als een zegen zelfs de meest achtergebleven gebieden in een spiraal van welvaart en geluk met zich mee voeren. Keek men twintig jaar geleden de toekomst hoopvol tegemoet, dan is men nu in een zalige euforie terechtgekomen. Was men het tijdperk van zorgeloos geluk binnengetreden? Alles had er de schijn van. De krottenwijk in Katutura (die om een mysterieuze reden Havana genoemd werd) mocht dan elke dag nog uitbreiden, ook dáár zou de vooruitgang doordringen. En inderdaad: tot in de verste uithoeken van de township werd er geklopt en getimmerd, in elke straat was een 'shebeen' die illegaal alcohol verkocht, en ook hier waren warenhuizen en shoppingcentra bijgekomen. Vanwaar dan dat onbehaaglijke gevoel dat ik diep in mezelf niet het zwijgen kon opleggen?

Het werd me duidelijk toen we de stad verlieten en naar een provincieplaatsje reden. De wegen waren net als vroeger in perfecte staat, het verkeer was duidelijk toegenomen maar van files, zo leek het, zou er de eerste honderd jaar nog geen sprake kunnen zijn. Toch voelde ik me er niet veilig. Er reden veel vrachtwagens over de weg, waarschijnlijk van de koperrijke provincie van Zambia op weg naar de havenstad Walvisbaaj. En achter elke vrachtwagen volgde een rij ongedurige auto's die zo spoedig mogelijk aan die slakkengang wilden ontsnappen en op die tweebaansweg de vrachtwagen trachtten in te halen. Voor de tegenligger (wij dus) betekende dit een hels gevaar. In de krant las ik van de vele ongevallen: elk jaar eiste het verkeer vijfhonderd dodelijke slachtoffers – en dát op een bevolking van twee miljoen.

Het is de keerzijde van de versnelling die er, samen met de relatieve economische welvaart, van het land bezit genomen heeft. Het drukt zijn stempel op je gemoed. Ik herinner me hoe indertijd idealistische ontwikkelingswerkers ervan droomden 'de motor te laten aanslaan' in de sluimerende economieën van het Afrikaanse binnenland. Ze noemden dat vooruitgang. Ik heb nu, heel even, kunnen ervaren hoe dat proces over je heen raast. Men heeft een beweging op gang gebracht waarvan men zich zou moeten afvragen of men die nog ooit onder controle kan krijgen. Het roept bij mij de vraag op: hoe is er nog stilte in de storm mogelijk? Zou het hier niet veeleer om 'voortgang' dan om 'vooruitgang' gaan? Een versnellingsproces dat je het niets in slingert? Waarvan we in het moderne Westen de voortekenen zien. Het zette me aan het denken toen ik bij thuiskomst de volgende uitspraak van Kafka las: 'Hoe meer paarden je inspant, des te sneller het gaat – namelijk niet het lostrekken van het blok uit het fundament, wat onmogelijk is, maar het kapot trekken van de riemen en vervolgens de vrolijke rit naar het niets.'

Coupland wil daarmee uitdrukken dat de menselijke ervaring van tijd en ruimte in de loop van de laatste drie decennia van de twintigste eeuw grondig veranderd is. De gevolgen van een steeds snellere loop van het materiële, economische en culturele leven, alsook de mogelijkheid zich haast onbeperkt in het globale kader te kunnen verplaatsen, hebben op een paradoxale manier een 'verstarring' van de tijd en zelfs van de ruimte met zich meegebracht. Alhoewel alles (aan hoge snelheid) verandert, blijft alles hetzelfde. (…) Zoals Coupland het één van zijn personages laat zeggen, is de oorlog in Vietnam de laatste uitloper van de geschiedenis geweest. Sedertdien komen er ongetwijfeld nog steeds oorlogen, nucleaire catastrofes, revoluties en aardbevingen voor, maar het is onmogelijk geworden deze met elkaar in verband te brengen ten einde er een historische beweging in te ontwaren. (…)

Deze mutatie van de ervaring van ruimte en tijd, anders gezegd van de ervaring van de wereld, is het resultaat van een permanent versnellingsproces waarin de materiële, sociale en intellectuele omstandigheden meegesleurd worden in een steeds snellere beweging. Deze versnelling ligt eveneens aan de basis van hetgeen we de mondialisering noemen: nieuw is niet dat de mensen, de ideeën en het geld op ganse continenten kunnen verplaatst worden, maar nieuw is dat deze transfers zich kunnen voltrekken op enkele uren, zelfs binnen enkele fracties van een seconde.

Men kan deze transformatie van de perceptie van de ruimte, en méér nog die van de tijd, aflezen aan onze voorstelling van de toekomst: als individuen verwachten de bewoners van de Westerse wereld momenteel niet meer, en dát voor het eerst sedert tweehonderdvijftig jaar, dat hun kinderen het beter zullen hebben, maar vrezen ze daarentegen dat hun situatie moeilijker zal worden. Indien we willen vermijden dat de zaken voor hen niet zullen verergeren, moeten we, elk jaar, steeds harder gaan lopen, onze krachtsinspanningen opdrijven, steeds weer iets nieuws uitvinden. Historisch gezien is dit een ongekende situatie: we moeten elk jaar steeds harder lopen, niet om een doel te bereiken, maar om te voorkomen dat de dingen erger worden; steeds harder lopen om op hetzelfde punt te blijven, anders gezegd: om de status quo te handhaven. Hetgeen leidt naar depressies, naar burn-out en zelfmoorden, bijvoorbeeld bij France-Télécom. Het probleem bestaat er niet zozeer in dat we moeten lopen, onszelf omvormen, ons verplaatsen. Maar in plaats van geconfronteerd te worden met een doel, worden we achtervolgd door een afgrond. (…)

We moeten steeds harder lopen om op hetzelfde punt te blijven

Vanuit een collectief en politiek standpunt is de situatie nauwelijks anders. Voor de eerste keer sedert tweehonderdvijftig jaar beoogt de politiek niet langer meer, en verwacht ze zelfs niet meer, een betere maatschappij te creëren; ze tracht enkel maar zich aan de loop der gebeurtenissen aan te passen om erger te voorkomen, om op crises te kunnen reageren en om catastrofes te verhoeden. En ze doet dit zelfs niet meer via democratische methodes, omdat de procedures van de democratie in de ogen van de laatmoderniteit veel te veel tijd vereisen. Vandáár overal het ongenoegen tegenover de politiek. Zó worden we dus in 2012 overgeplaatst naar Texlahoma 1974. Het is de situatie van het bliksemsnelle immobilisme. De beweging beoogt geen doel meer, het is doel op zichzelf geworden. Een ander symptoom van deze situatie bestaat erin dat het momenteel gemakkelijker is ons het einde van de wereld voor te stellen – in de vorm van een nucleaire, virale of ecologische catastrofe –, dan een alternatief voor het heersende systeem te bedenken. De literatuur en de film leveren ons ontelbare scenario's van dit genre.'

'Lucky strike!'

Tot zo ver Hartmut Rosa. Enkele maanden later werd mijn aandacht getrokken door een bericht in *De Standaard*. Onder de titel 'Berlijn vreest links terrorisme' blokletterde de krant (14 oktober, 2011): 'Brandbommenplaag langs de spoorwegrails. Met ruim 20 brandbommen langs de Berlijnse spoorwegen ontregelde deze week een onbekende linkse groepering het openbaar vervoer. Politici slaan alarm.'

Deze 'brandbommenplaag' had al vijf maanden eerder aangevangen. Een beetje zoeken op internet leverde al snel resultaat op. Op 23 mei 2011 werd onder de titel 'Kurz.Schluss' (Kort. Sluiting) op internet een communiqué gepubliceerd waarin een mysterieuze groepering met de benaming 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' een aanslag op een verkeersknooppunt in Berlijn opeiste: 'Aan een kabelbrug hebben we de tralies onder de deuren doorgezaagd en brand gesticht, om daarmee zowat honderd signaal-, telecommunicatie- en stroomkabels te doen kortsluiten. Daarbij hebben we al het mogelijke gedaan om gevaar voor mensen te voorkomen.'

Onder de kop 'Onze actie is een stopteken. We hebben er de buik van vol!!' schrijft de groepering onder meer: 'Berlijn is de hoofdstad van één van de belangrijkste wapenexporteurs. Berlijn is de hoofdstad van de machtige EU-staat. In Berlijn werd tot de "uitstap" van het gebruik van kernenergie met een lange restlooptijd besloten, waar dan uitgestapt wordt om daarna opnieuw in een "zo snel mogelijke" pseudo-uitstap in te stappen.

Onze actie is een stopteken. We hebben er de buik van vol!

Iedereen is verantwoordelijk voor wat er gebeurt. Iedereen heeft de mogelijkheid te zeggen: 'Stop! Niet met ons.' We staken tegen de martelende en moordende normaliteit. Er moet iets veranderen. Fundamenteel. Mobiliteit garandeert het soepele functioneren van de instandhouding van deze normaliteit. Dit onderbreken, al is het nog op beperkte schaal, is onze bedoeling. Dit soort mobiliteit heeft niets met vrijheid of met bewegingsvrijheid te maken. Bewegingsvrijheid bestaat niet voor ieder mens van deze aarde. Aan vluchtelingen aan de EU-grenzen wordt dit niet toegestaan. Ná al die catastrofen hebben we er de buik van vol. Over de onmiddellijke uitstap uit de atoomtechnologie valt niet meer te onderhandelen. We spelen niet meer mee.'

Aan het slot van haar communiqué schrijft de groepering: 'Sabotage is een vorm van staking. Ze is een vorm van weigering die de miserabele dagelijkse sleur uit de pas brengt. Waar hij niet meer op een vertrouwde manier verloopt, wordt iets anders mogelijk. Zullen de werkgevers rustig op ons wachten…'

Met haar benaming 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' verwijst de groepering naar de IJslandse vulkaan die een jaar eerder 'tegen het Europese economische leven staakte'. Ná het aanvankelijke rommelen spuwde de vulkaan in mei 2010 zoveel as uit dat het gehele Europese luchtverkeer voor zeven dagen kwam stil te liggen. 'Lucky strike!' noemt de groepering dit.

Onderbreking van de dagelijkse sleur

Op 23 augustus 2011 volgde dan een 'aanvulling' in een verklaring die eveneens op internet gepubliceerd werd, en waarin de groepering uitvoerig ingaat op de berichtgeving die haar in de Duitse pers te beurt viel.

In de inleiding stelt de groep klaar en duidelijk waar het haar om te doen was: 'Met deze actie werd niet enkel een grote (tot nog toe niet berekende) financiële schade aangericht en niet enkel de lokale schade voor de hoofdstad was aanzienlijk, alsook de imagoschade voor de Deutsche Bahn – we wilden ook bewust de onderbreking van de dagelijkse sleur van de mensen die in dienst van een hoofdstad staan.'

De bewuste onderbreking van de dagelijkse sleur van de mensen die in dienst van een hoofdstad staan

Wat was er feitelijk gebeurd? De groepering claimt dat minstens vijfhonderdduizend mensen niet meer op het werk, in de school of op de universiteit geraakt zijn omdat één van de drie spoorwegknooppunten uitgevallen was. Tot in de verre omgeving van Berlijn lag ook het lokale spoorverkeer lam. Meer dan duizend biljettenautomaten weigerden dienst. De online-boeking van de Deutsche Bahn was volledig uitgevallen, de interne communicatie was ineengestort. Servicenummers en websites van de Deutsche Bahn lagen plat. De klanten van minstens twee gsm-operatoren (tussen 13.000 en 15.000) zaten zonder aansluiting. De prominenten van de groene partij hadden in het huis van volksvertegenwoordigers geen telefoonverbinding…

De groepering benadrukt nogmaals dat er geen ogenblik mensenlevens in gevaar gebracht waren. 'We zouden in menselijk en in politiek opzicht er zwaar onder geleden hebben mocht er iemand door onze actie ernstig schade opgelopen hebben,' aldus de groepering. Ze was er zich van bewust dat in geval van een sabotageactie het veiligheidssysteem van de spoorwegen over verschillende beveiligingen beschikt. Bij technische storingen springen alle signalen op rood. Moest alle interne communicatie volledig uitvallen, dan mag geen enkele trein verder rijden. Dat de

telefoonverbinding in een ziekenhuis uitviel was misschien hinderlijk maar betekende geen levensgevaar. De operaties konden zoals gepland doorgaan.

De pers reageerde zoals verwacht unisono afwijzend en schonk nauwelijks aandacht aan het opeisingscommuniqué. 'We vragen ons in dit verband af,' zo schrijft de groepering, 'wat er zou gebeurd zijn wanneer de verklaring niet door moedige mensen op het internet zou geplaatst zijn. Zou de inhoud haast volledig weggemoffeld geweest zijn?'

Enkele uittreksels:
'Wat het verduidelijken van de actie betreft, daarin hadden we daadwerkelijk een echt probleem. Daarmee bedoelen we niet de inhoudelijke verantwoording van de actie. Maar de omstandigheid dat we de mensen niet rechtstreeks konden aanspreken om hen duidelijk te maken waarom "wij hen dat nu aandoen" door hen op die manier uit hun rol te rukken.'

'We nemen evenwel die honderdduizenden ernstig op die met vragend gezicht en geïrriteerd op de buiten dienst gestelde perrons stonden. (…) We nemen de ergernis van de door onze actie getroffen mensen ernstig op – we hebben er ook bewust rekening mee gehouden. Want we nemen ook de maatschappelijke verhoudingen ernstig op. De grenzeloze functionerende waanzin laat zich niet doorbreken wanneer alles blijft zoals het is. Dat klinkt eenvoudig, maar is evenwel essentieel. We doen anderen iets aan omdat de verhoudingen ons iets aandoen. Voor deze onderneming konden we niet verwachten dat iedereen haar goedgunstig zou gezind zijn, dat hadden we niet gekund.'

'We hebben ons geweerd met de meest eenvoudige middelen, met zo min mogelijk geweld. (…) We leggen het concept achter onze actie ter discussie voor. We roepen militante initiatieven op te tonen hoe met eenvoudige middelen en zonder expertise een stad uit zijn voegen kan gelicht worden. Het gaat om het geheel. Een rebelse, niet gemilitariseerde, bevrijdende praxis moet men leren, opdat de ervaring van onmacht kan doorbroken worden. We zien onze actie als een onderdeel van zo'n leerproces en als strategisch voorstel. De netwerkinfrastructuren die ons beperken en het functioneren van de verwoestende dagelijkse sleur garanderen, kunnen vernietigd worden.'

We roepen militante initiatieven op te tonen hoe een stad uit zijn voegen kan gelicht worden

'We kanten ons tegen de voorstelling dat de spoorwegen er zijn voor de mensen. (…) De mensen zijn verschuifbare massa's en objecten die moeten productief gemaakt worden. De spoorwegen zijn geen neutrale aangelegenheid. In deze maatschappij zijn ze zelfs helemaal geen instellingen die in dienst staan van de mensen om hen een goede mobiliteit te garanderen. Dat weet iedereen die af en toe met bus of trein onderweg is. Helemaal het tegenovergestelde geldt: in deze economie rolt de trein opdat de euro rolt.'

Toch blijft de vraag overeind: 'hoe verduidelijken we de mensen dat het niet tegen hen gericht is maar tegen hun structurele integratie in dit productiesysteem die hen tot middel van een winsteconomie degradeert?'

De groepering geeft eerlijk toe dat ze hierin gefaald heeft: 'Niet de actie is ons probleem maar het feit dat we er met onze taal niet in geslaagd zijn de actie, haar betekenis en doel te verduidelijken.' En weer roept de groep op tot discussie.

De groepering geeft grif toe dat er momenteel in Duitsland nauwelijks sprake is van sociale strijd, maar over de grenzen ziet ze talrijke vormen van protest die voornamelijk de waren-, energie-, data- en personenstromen viseren: acties van luchtverkeersleiders, van havenarbeiders, van truckchauffeurs, aan grensovergangen, bij de post, bij koerierdiensten en luchtvaartmaatschappijen.

Het illustreert volgens haar 'de gevoeligheid van compacte netwerken': 'De globaal opgedeelde, lange productieketens en het multinationale aanbod van diensten zijn eng met elkaar verstrengeld. Ze hangen af van ongestoorde datastromen, warenstromen en elektriciteits- en brandstofvoorzieningen. Het grenzeloos verloop van productie en dienstverlening vereist de ongestoorde en vrijgemaakte mobiliteit van arbeidskracht. Immateriële arbeid als groeisector lijkt weliswaar plaatsgebonden te zijn, maar ook zonder data- en communicatienetwerken is er geen immateriële productie mogelijk.

De moderne just-in-time-productie meent zonder opslagcapaciteit te kunnen. Ze maakt zich afhankelijk van fijnmazig verbonden digitale productie- en distributiebestuurssystemen. De uitval van communicatienetwerken heeft bijgevolg vérreikende consequenties. Alhoewel energie- en telecommunicatienetwerken doorgaans automatisch op storingen reageren en daarmee in theorie beschermd zijn tegen storingen, komt het in de praktijk bij storingen van centrale knooppunten zeer dikwijls tot een aanzienlijke schade.

Bij de globalisering van productie en distributie zal de elektronische dataverwerking ook in de toekomst een steeds grotere rol spelen. Wie een internationaal agerend concern onder druk wil zetten, kan naast lokale productiewerkplaatsen ook zijn aanwezigheid op het internet en de daarmee verbonden registratie-, besturings- en communicatieverloop verstoren. Websites kunnen geblokkeerd worden, bedrijfsservers kunnen gehackt worden en breedbandnetwerken kunnen gesaboteerd worden. Wie bijvoorbeeld de biljettenverkoop van de Deutsche Bahn effectief wil verstoren hoeft niet enkel tegen de loketdiensten te staken of de loketten te blokkeren, hij kan ook de onlineboekingen en de biljettenautomaten platleggen.'

'Veel is mogelijk,' zo eindigt 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' haar verklaring, alvorens nogmaals op te roepen tot discussie.

In de pauzestand

Dat de actie niet vruchteloos bleef, bleek algauw toen in oktober 2011 een nieuwe groepering van zich liet horen, waarover in het eerder vermelde krantenbericht van *De Standaard* geschreven werd. 'Hekla-ontvangstcomité: initiatief voor meer maatschappelijke uitbarstingen' – zo heet de groep voluit. Hekla is een IJslandse vulkaan die op uitbarsten staat. Als inspiratiebron noemt het Hekla-comité de sabotageactie eerder dat jaar van 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull'.

'Ze wisten heel goed waar ze de flessen met benzine moesten plaatsen,' schreef *De Standaard*. 'In de kabelgoten langs de rails waarover in Berlijn lokale en interlokale treinen rijden. Maar van ontstekingen hadden ze duidelijk minder verstand. Slechts één van de meer dan twintig bommen is ontploft. Schuld daaraan kan overigens ook de aanhoudende regen zijn geweest.'

Hoe het ook zij, in een persmededeling schrijft het comité: 'Vele lokale en interlokale treinen, maar ook S-Bahnen, rijden niet of met vertraging. Communicatiesystemen zijn verstoord. Sabotagedaden aan meerdere kabelgoten langs de rails zetten de hoofdstad Berlijn in de pauzestand. Daarbij hebben we brandversnellers en elektronische tijdschakelaars gebruikt. Duitse soldaten moorden wereldwijd. Sedert 10 jaar voert de Bundeswehr oorlog in Afghanistan – zonder toestemming van de bevolking. Reden genoeg dat nu niets meer goed functioneert. We zorgden deze ochtend voor een onthaasting van de hoofdstad van de Global Player van de wapenexport. Want hier moeten fundamenteel de omstandigheden veranderd worden om oorlogen te voorkomen. Vrijheid voor Bradley Manning! Soldaat van het VS-leger in de Irak-oorlog die de oorlog saboteerde.'

Het comité benadrukt al het mogelijke gedaan te hebben geen mensenlevens in gevaar te brengen. Ze wijst op voorhand de beschuldiging van terrorisme van de hand: 'Want terrorist is wie wapens vervaardigt, geld daaraan verdient en zich voorneemt daarmee mensen om te brengen of te laten ombrengen.' En ook: 'De terroristen zitten in de regeringen, in de bestuurscomités en op de hogere echelons, ze verstoren de levensbeginselen op de planeten en schenken de banken miljarden terwijl ze de armsten laten verhongeren. Wij zijn normale mensen. Wij leveren geen wapens, we vervaardigen ze ook niet – we onderbreken enkel de werkingsmogelijkheden van een strategisch belangrijke Europese hoofdstad en rukken daarmee aan de sluier van de dagelijkse sleur.'

'Steeds overal bereikbaar zijn, steeds alles binnen het bereik hebben. Steeds naar een doel toe. Gehaast, jachtig, rusteloos. De mensen worden in deze maatschappij gereduceerd tot hun stoffelijk aspect. Ze moeten precies volgens de tijd en de regels functioneren, de hun toegewezen rollen spelen. Wij zijn allemaal in de technische netwerken geïntegreerd. Hun dwang domineert ons. Maar we kunnen tegensputteren en daarmee positieschade veroorzaken. Virulente inwendige weerstand zou voor de netwerkmaatschappij hetzelfde effect kunnen hebben als massale stakingen in het industriële tijdperk. (…) Net als vandaag zullen we in staat zijn overal tegen te sputteren omdat we – vooral als stadsbewoners – deel van een gigantische verkeers- en datamachine geworden zijn. (…) Wij zijn van mening dat ook deze dimensie van het leven momenteel als strijdzone dient beschouwd te worden.'

Gehaast, jachtig, rusteloos: de mensen worden in deze maatschappij gereduceerd tot hun stoffelijk aspect

'Elke seconde dat we ons aan het systeem onttrekken betekent een seconde heroverd leven. De wedertoe-eigening van de tijd, van de bewegingsvrijheid, van het leven als iets dat we zelf bepalen en de perspectivistische ineenstorting van het productieve verloop van de metropolen – dat is het doel van onze interventie. De uren horen toe aan wie niet meer passief toekijkt hoe deze planeet vernietigd wordt en hoe elk hoekje van de aarde gecommercialiseerd wordt, hoe iedere mens, elke relatie, elk dier, elke plant tot in de kleinste molecule in een kosten-batenanalyse verwerkt wordt.'

In tegenstelling tot de groepering 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' zegt het Hekla-comité weinig belang te hechten aan het verduidelijken van haar actie en aan het verwerven van steun bij de bevolking. Ze vindt dat haar actie voor zichzelf spreekt en heeft blijkbaar weinig vertrouwen in de (Duitse) bevolking: 'We handelen met onze actie tegen de mainstream in.' En daar hebben deze activisten geen probleem mee.

'Boos opzet'

Aan deze twee Duitse sabotageacties was er in Frankrijk een voorval voorafgegaan dat een ruime persbelangstelling gekregen had en dat ongetwijfeld voor de Duitsers inspirerend gewerkt heeft. Op zaterdag 8 november 2008 verscheen er op de informatieborden van de grote Franse treinstations de volgende mededeling: 'Als gevolg van boos opzet op de hogesnelheidslijnen zullen de HST's met bestemming en komende van Paris Nord omgeleid worden via de klassieke weg. Mogelijke vertragingen van 2 tot 4 uren. Gelieve ons te verontschuldigen voor deze tijdelijke hinder.' Méér dan 150 treinen (TGV, Thalys, Eurostar) zouden op het Franse spoorwegnet vertragingen oplopen. 20.000 à 25.000 passagiers moesten op de perrons blijven staan. Ook in Duitsland liepen verschillende treinen aanzienlijke vertragingen op.

De avond voordien was uit La Hague, in het noorden van Frankrijk, een trein met kernafval (de zgn. Castor) naar Gorleben, in het noorden van Duitsland, vertrokken. Op drie Franse hogesnelheidslijnen werden in totaal vier blokken gewapend beton met metalen haken op de elektrische bovenleidingen geplaatst, waardoor de treinen tot stilstand kwamen. In Duitsland werden verschillende transformators en elektrische dozen langs het spoorwegnet in brand gestoken.

De aanslagen werden bij twee Duitse kranten opgeëist in een communiqué met als titel 'Omdat we er de buik van vol hebben'. Deze sabotageacties werden daarin opgedragen 'aan de nagedachtenis van Sebastian', een Franse kernenergieactivist die op 7 november 2004 in Lorraine, in Frankrijk, om het leven gekomen was, vermorzeld door de Castor.

Nauwelijks drie dagen later, op 11 november 2008, werden in een grootscheepse politieactie een twintigtal Franse activisten opgepakt. Negen van hen zouden maanden in voorlopige hechte-

nis opgesloten worden, op beschuldiging van deelname aan een terroristische vereniging. Ze zouden in de pers 'de Negen van Tarnac' genoemd worden, naar het dorpje waar ze verbleven en een kruidenierswinkel uitbaatten. Later zou een tiende verdachte in staat van beschuldiging gesteld worden.

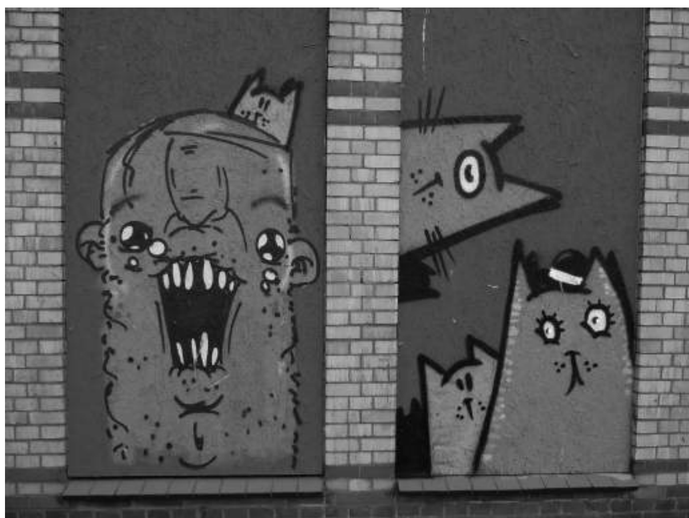
In een interview met een Franse journalist verklaarde Guillaume Pépy, voorzitter van de Franse spoorwegmaatschappij SNCF, dat er zich jaarlijks op de Franse spoorwegen haast vierduizend gevallen van 'boos opzet' voordoen. Zo worden winkelwagentjes, autowrakken, kinderkoetsen… op de rails geplaatst.

Jaarlijks doen zich vierduizend gevallen van 'boos opzet' voor op de Franse spoorwegen

Vraag: 'Kunt u me uitleggen hoe vier betonblokken méér treinen tot stilstand brengen dan vierduizend gevallen van boos opzet per jaar?'
Antwoord: 'Een rolwagentje wordt door een regionale trein vermorzeld. Betonblokken zijn van een heel andere aard. Daarbij gaat het om een reële wil om te blokkeren.'
Vraag: 'Denkt u dat er gedurende die nacht een fysiek risico bestond voor het spoorwegpersoneel en de passagiers?'
Antwoord: 'Er was geen enkel veiligheidsprobleem van die aard. Er was helemaal niet de wil aanwezig om een trein te doen ontsporen. En zelfs moest de bovenleiding tegen een venster geslagen zijn, dan nog zouden de risico's miniem geweest zijn.'

In een proces-verbaal achtte de politie het volgende scenario het meest waarschijnlijk: 'Eén of meerdere actoren dringen via "de tweede toegang" binnen tot het spoorwegterrein door de omheining open te knippen. Ze begeven zich naar de ballast waarop de spoorweg rust en volgen haar tot op de hoogte van de gebouwen van het seinhuis. Daar plaatsen ze op de bovenleiding die het dichtst bij de wisselwachterspost loopt een blok in de vorm van een dubbele haak, verlaten vervolgens de plaats door op de omheining te klimmen die aanpaalt aan de "hoofdingang", waardoor de omheining inzakt. Er werden eveneens voetafdrukken gevonden.'

Het voorval riep bij vele burgers de herinnering op aan bepaalde sabotagedaden tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen treinen met wapentransporten door het verzet ontspoord werden. Waarschijnlijk had het zoveel weerklank opgeroepen omdat het ook appelleerde aan het collectief onderbewuste, waarin treinen, opengeknipte omheiningen en voetafdrukken een vaste plaats bekleden.

'Net als Prometheus het vuur in handen krijgen'

De onderzoekers meenden een verband te kunnen leggen tussen deze sabotagedaad en een brochure die in 2007 onder de titel *De komende opstand* door het zogenaamde 'Onzichtbare comité' gepubliceerd was. Ook in het communiqué van 'Het rommelen van de Eyjafjallajökull' werd naar deze brochure verwezen. Sedert het in 2007 voor het eerst verscheen, werd het in vele talen vertaald (ook in het Nederlands) en is het een heuse bestseller geworden.

We geven hier enkele betekenisvolle fragmenten weer die het belang van dergelijke sabotageacties in de transport- en circulatiesfeer trachten te verduidelijken.

'De metropool is niet alleen maar die verstedelijkte steenhoop, die plaats waar de definitieve botsing tussen stad en platteland plaatsvindt, maar ook een stroom van personen en goederen. Een stroom die door een heel netwerk van optische vezels, hogesnelheidslijnen, satellieten, bewakingscamera's loopt, om te zorgen dat de wereld continu haar ondergang tegemoet blijft rennen. Een stroom die alles zou willen meesleuren in zijn beweging zonder hoop, een stroom die iedereen motiveert om op de been en in beweging te blijven.'

'Het feit dat de metropool zo'n samenstel van stromen is, maakt haar tot een van de meest kwetsbare structuren die de mensheid ooit heeft voortgebracht. Flexibel, ingenieus, maar kwetsbaar. Als grenzen plotseling gesloten zouden worden wegens een zich razendsnel uitzaaiende epidemie, als er onvoldoende aanvoer zou zijn van essentiële goederen, als de communicatie geblokkeerd zou worden, dan stort het hele decor in en kan niet langer verhuld worden welke slachtingen en verwoestingen de wereld continu teisteren. Deze wereld zou niet zo jachtig en gehaast zijn, als er geen permanente dreiging van acute ondergang bestond.'

De metropool is een van de meest kwetsbare structuren voortgebracht door de mensheid

'Ieder netwerk heeft zijn zwakke plekken, de knooppunten die uit elkaar gehaald moeten worden om voor elkaar te krijgen dat de circulatie tot stilstand komt, dat het web inzakt. De laatste grote elektriciteitsstoring in Europa heeft het aangetoond: er hoeft maar iets mis te gaan met een hoogspanningskabel en een groot deel van het continent zit in het donker. Het eerste wat er moet gebeuren om het mogelijk te maken dat er in de metropool iets nieuws opkomt, dat er nieuwe mogelijkheden kunnen ontstaan, is het stilzetten van het perpetuum mobile ervan.'

'Het heeft geen zin om nog te wachten – op een verbetering in de situatie, de revolutie, de vernietiging van de wereld door de atoombom, of een maatschappelijke beweging. Nog langer wachten is waanzin. De totale catastrofe is niet iets dat eraan komt, maar iets dat er al is. We zitten al sinds jaar en dag midden in het instortingsproces van een beschaving. En daarin moeten we partij kiezen.'

'Aan het begin staan we geheel alleen, zijn we volkomen machteloos. Er moet een heel proces van opstandigheid op poten gezet worden. Niets lijkt zo ver weg als een opstand, maar niets is zo noodzakelijk en onvermijdelijk.'

'Wat de uitvoering betreft lijkt het ons goed het volgende sabotageprincipe over te nemen: met een minimum aan risico, in een minimum van tijd, maximale schade aanrichten.'

'Wanneer je de hele maatschappij als een soort fabriek ziet, kunnen de sabotageprincipes niet alleen in de productie, maar ook in de transport- en circulatiestromen worden toegepast. De technische infrastructuur van de metropool is kwetsbaar: de daarin bestaande stromen bestaan niet alleen uit het vervoer van personen en goederen, ook informatie en energie stroomt door netwerken van draden, vezels en buizen waarop aanvallen kunnen worden uitgevoerd. Om tegenwoordig de maatschappelijke machinerie met enige effectiviteit te saboteren is het noodzakelijk dat we ons de middelen en methoden voor de verstoring van het functioneren van de netwerken ervan weer eigen moeten maken en moeten uitvinden. Hoe maak je een hogesnelheidslijn of een elektriciteitsnet onklaar? Hoe kom je achter de zwakke punten in informatienetwerken, hoe stoor je radiogolven en hoe zorg je dat op het tv-scherm alleen sneeuw te zien is?'

Wat de echt serieuze obstakels betreft, is het onjuist elke vernietiging voor onmogelijk te houden. Het komt er alleen op aan dat we, net als Prometheus, het vuur in handen krijgen, maar wel zonder blind voluntarisme.' Tot zo ver het 'Onzichtbare Comité' in *De komende opstand*.

'Zij namen de tijd onder vuur'

Misschien kunnen we de verschillende acties van de 'tijdrebellen' die we in dit artikel aangehaald hebben beschouwen als even zovele – wellicht wanhopige maar daarom mogelijks niet minder toekomstzwangere – pogingen om – in de woorden van Walter Benjamin – 'het continuüm van de geschiedenis open te breken'.

In de passage waarin Walter Benjamin deze woorden neerschrijft – § XV van 'Over het begrip van de geschiedenis' – refereert hij naar opstandelingen die tijdens de revolutie van 1830 in Parijs op torenklokken schoten: 'Toen het na de eerste dag van strijd avond was geworden, gebeurde het dat er op verschillende plaatsen in Parijs onafhankelijk van elkaar en gelijktijdig op torenklokken werd geschoten. Een ooggetuige (…) schreef toentertijd:

"Wie zou het geloven! Men zegt dat er uit ergernis over het uur nieuwe Jozua's stonden aan de voet van elke toren om de wijzerplaten met kogels te doorboren
zij namen de tijd onder vuur."'

Volgens Walter Benjamin valt de historische tijd niet samen met de tijd van de klok. De revolutionairen die tijdens de revolutie van juli 1830 op de torenklokken schoten, hadden volgens Walter Benjamin nog een historisch besef van de tijd. Het was de historische tijd van de revolutie die de mechanische tijd van de klok viseerde. De revolutie was de poging de lege tijd te stoppen dankzij de onderbreking door 'een Messiaanse stilzetting van het gebeuren' (§ XVII) – zoals Jozua volgens het Oude Testament de beweging van de zon onderbrak om tijd te winnen die nodig was om de veldslag te kunnen winnen.

Het zou de moeite lonen om eens op te zoeken welke sociale strijd tegen de met dwang opgelegde tijdsstructuren er zich in de loop van de geschiedenis voorgedaan heeft. Misschien is dat het onderwerp van een volgend artikel.

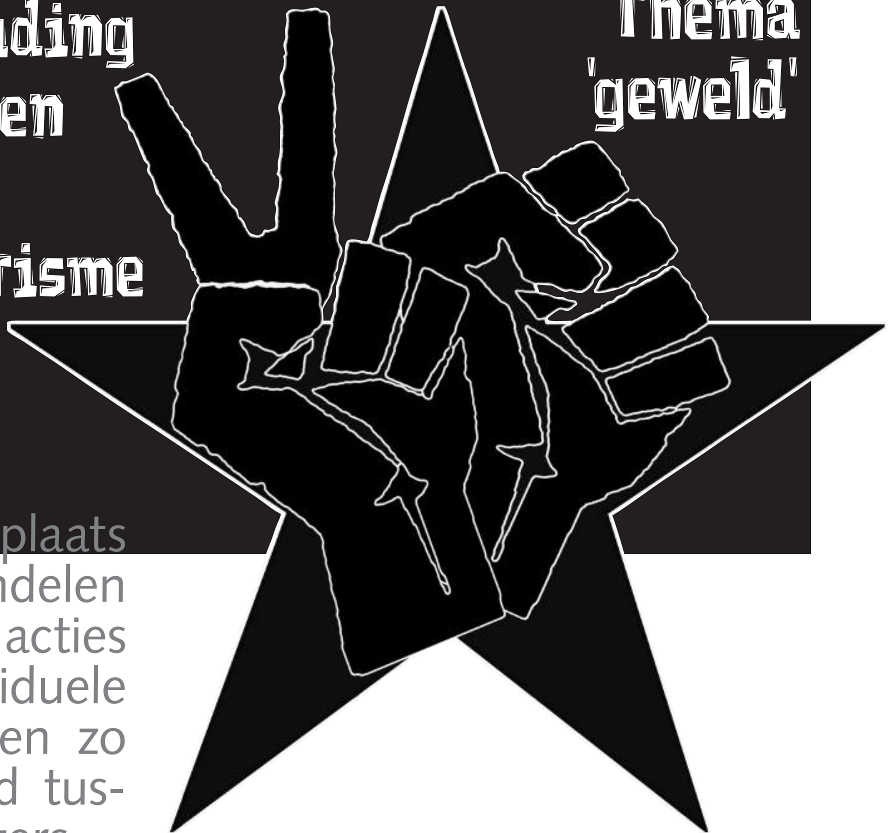
Verder lezen

- 'Kurz.Schluss', Das Grollen des Eyjafjallajökull, 23.05.2011, http://linksunten.indymedia.org/de/node/40279.
- 'Kabelbrand. Kurz.Schluss: Ein Nachtrag', Das Grollen des Ayjafjallajökull, 23.08.2011, http://linksunten.indymedia.org/de/node/45572.
- 'Presseerklärung zu den Brandanschlägen auf Bahn und Telekommunikation wegen 10 Jahre Afghanistan', Hekla, 10.10.2011, http://linksunten.indymedia.org/de/node/48377.
- Onzichtbare Comité, *De Komende opstand* (Uitgeverij de Fabriek, Amsterdam, 2010).
- Hartmut Rosa, *Bescheunigung. Die Veränderung der Zeitstrukturen in der Moderne* (Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 2005).
- Walter Benjamin, *Maar een storm waait uit het paradijs. Filosofische essays over taal en geschiedenis* (SUN, Nijmegen, 1996).
- Joost de Bloois, 'De schaduw van de menigte: over Tiqquns poëtica van de burgeroorlog' in: nY nr. 5, 2010. Zie ook: http://www.ny-web.be/de-schaduw-van-de-manigte.htlm.
- Joost de Bloois, 'Tiqqun en het comité invisible', in: Bram Ieven e.a. (ed.), *De nieuwe Franse filosofie. Denkers en thema's voor de 21ste eeuw* (Boom, Amsterdam, 2011).
- Joost de Bloois, 'Over Tiqqun en de komende opstand', *Buiten de Orde*, jaargang 22, herfst 2011.
- David Dufresne, *Tarnac, magasin général* (Paris: Calmann-Lévy, 2012).

Een sociale verhouding kun je niet opblazen het anarchistisch oordeel over terrorisme

Thema 'geweld'

DOOR **P.P.**

Guerrilla's proberen in plaats van de mensen te handelen – ze proberen massale acties te vervangen door individuele handelingen – en houden zo de tegenstelling in stand tussen de leiders en de volgers

'Een sociale verhouding kun je niet zomaar opblazen. Het volledig instorten van deze maatschappij zou geen garantie bieden op wat haar zou vervangen. Tenzij een meerderheid van de mensen over de nodige ideeën en organisaties beschikte om een andere samenleving waar te maken, zouden we snel zien dat de oude wereld terug tot leven komt. Dat is immers wat de mensen zouden kennen, waar ze in zouden geloven, hoe hun persoonlijkheid gevormd zou zijn.

Voorstanders van terrorisme en guerrillaïsme moeten weerstreefd worden omdat hun actie vanguardistisch en autoritair zijn, omdat hun ideeën verkeerd zijn en los staan van de resultaten van hun acties; omdat moorden niet gerechtvaardigd kan worden; en tenslotte omdat hun acties hetzij nutteloze repressie uitlokken zonder positieve resultaten of anders een autoritair regime.

Aan hen die politiek geweld overwegen, zeggen we: kijk eerst naar jezelf. Is destructiviteit een uitdrukking van angst of van liefde? Er zijn politieke tradities en politieke mogelijkheden die je nog te onderzoeken hebt.

Aan de samenleving die omstandigheden voortbrengt van armoede, passiviteit, egoïsme, oppervlakkigheid en destructiviteit – waartegenover een reactie van politiek geweld kan groeien – zeggen we: wees gewaarschuwd. Die omstandigheden moeten veranderd worden. Zoals een Frans socialist zei in 1848: "Als je niet streeft naar menselijke verbondenheid zeg ik je dat je de samenleving blootstelt aan onvermijdelijk sterven in doodsangst."' [1]

Dat is de conclusie van *You Can't Blow up a Social Relationship*, een brochure van Tom Wetzel uit 1978 die ook vandaag de dag even relevant en belangrijk is als toen ze geschreven werd. Gebeurtenissen in de voorbije jaren hebben uitgebreid de juistheid van de kernpunten aangetoond:

1. Dat de gekozen middelen de resultaten bepalen – gruwelijke middelen geven gruwelijke resultaten;
2. Dat stadsguerrillaïsme bijna altijd leidt tot repressie (en weinig anders, laat staan positieve resultaten) – dat maakt het erg moeilijk om constructief politiek werk te doen, te organiseren of aan propaganda te doen en te informeren;
3. Dat 'succesvol' stadsguerrillaïsme onvermijdelijk leidt tot autoritaire oplossingen;
4. Dat die resultaten bepaald worden door het wezen zelf van het guerrillaïsme. Het steunt zwaar op de kapitalistische media voor zijn impact, waarbij het een politieke handeling opvoert als spektakel dat los staat van de alledaagse levens van gewone mensen, die daarmee gereduceerd worden tot passieve toeschouwers. Ondertussen bezorgt het de door het kapitaal beheerste media een perfecte gelegenheid om het publiek in de 'beschermende' armen van de staat te drijven. Met andere woorden: guerrilla's proberen in plaats van de mensen te handelen – ze proberen massale acties te vervangen door individuele handelingen – en houden zo de tegenstelling in stand tussen de leiders en de volgers (de toeschouwers, in dit geval).

Waar de auteurs van het pamflet terrorisme verwerpen, moet benadrukt worden dat ze niet voor politieke passiviteit pleiten. Ze pleiten niet tegen de vele vormen van directe actie, die een essentieel onderdeel uitmaken van elke massabeweging die streeft naar fundamentele sociale verandering. Voorbeelden van zulke directe actie behelzen onder meer wilde stakingen, bedrijfsbezettingen en burgerlijke ongehoorzaamheid. Ze kleineren ook niet de stillere maar even essentiële inspanningen van hen die educatief werk doen. Uiteindelijk moeten we ook benadrukken dat de auteurs geen pacifisten zijn; ze gaan er van uit dat er situaties kunnen zijn waarin gewapende zelfbescherming noodzakelijk kan worden. [2]

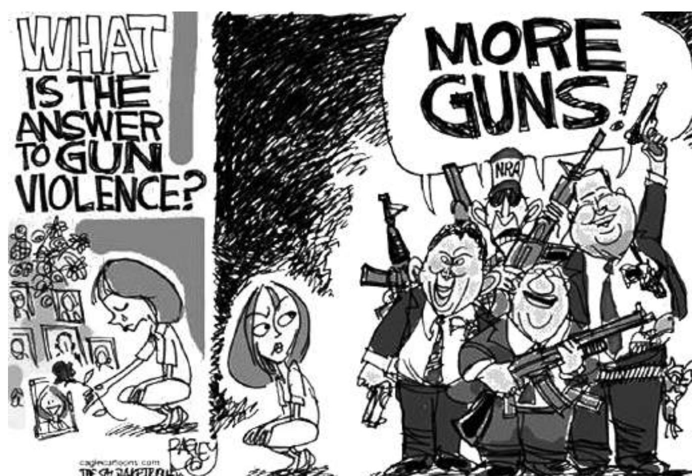
Terrorisme en de grondleggers van het anarchisme

Sinds jaar en dag proberen sommigen de anarchistische beweging te koppelen aan een tactiek die er van uit gaat dat een kleine minderheid – soms een individu – door een grote daad een omwenteling in beweging kan zetten.

Peter Kropotkin schreef in 1887 in Le Revolté al dat een 'structuur die steunt op eeuwen van geschiedenis niet vernietigd kan worden met een paar kilo dynamiet'

De zogenaamde 'propaganda van de daad' krijgt echter al sinds jaar en dag lik op stuk vanuit de anarchistische beweging zelf, ook van anarchisten die de tactiek oorspronkelijk verdedigden. Al vanaf 1887 begon een aantal belangrijke anarchistische figuren afstand te nemen van individuele gewelddaden. Peter Kropotkin schreef dat jaar in *Le Revolté* dat een 'structuur die steunt op eeuwen van geschiedenis niet vernietigd kan worden met een paar kilo dynamiet'.[3] Een aantal anarchisten pleitte voor het afzweren van dit soort tactieken ten gunste van collectieve revolutionaire actie, bijvoorbeeld in de arbeidersbeweging. De anarcho-syndicalist Fernand Pelloutier pleitte in 1895 voor een hernieuwde anarchistische betrokkenheid in de arbeidersbeweging omdat anarchisme heel goed zonder de 'individuele bommenlegger' kon.[4]

Repressie van staatswege (waaronder ook de gehate Franse 'lois scélérates' uit 1894) van de anarchistische beweging en de arbeidersbeweging in het algemeen die volgde op de enkele succesvolle bomaanslagen en moorden kunnen hebben bijgedragen tot het opgeven van dit soort tactieken. Al kan anderzijds repressie ook net hebben bijgedragen tot deze daden. Het afsplitsen van de Franse socialistische beweging in velerlei groepen en – na de onderdrukking van de Commune van Parijs (1871) – de executie en ballingschap van vele Communards naar strafkolonies, versterkte individualistische politieke woorden en daden.

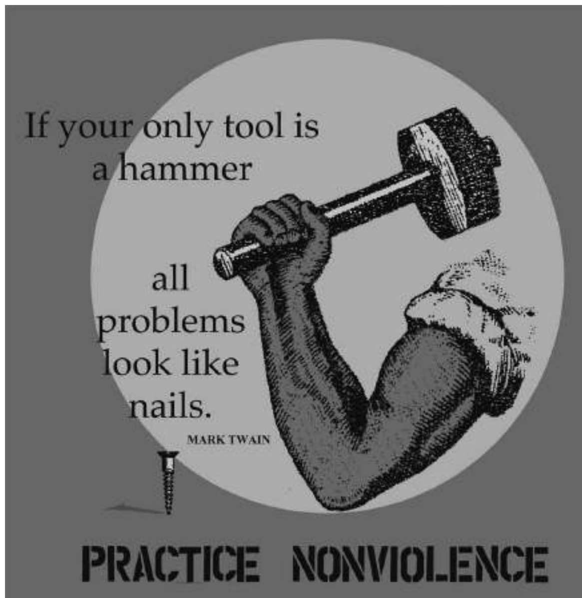
De anarchistische geschiedschrijver Max Nettlau voorzag in een complexer concept van de propaganda van de daad toen hij zei dat 'iedereen openstaat voor een ander soort argument, dus propaganda kan niet gediversifieerd genoeg zijn als we iedereen willen bereiken. We willen dat onze propaganda allen bereikt en doordringt, ongeacht levenswijze, sociale en politieke achtergrond, thuis in de kunst, in de educatie en in de recreatie. Er zou propaganda moeten zijn in woord en daad, het platform en in de pers, op elke straathoek, op de werkplaats en op het thuisfront: daden van revolte, en het voorbeeld van ons eigen leven als vrije mensen. Wie het met elkaar eens is kan samenwerken; als ze het niet eens zijn, zouden ze moeten verkiezen elk op eigen lijn verder te werken en niet elkaar moeten proberen te overtuigen van de superioriteit van hun eigen methode.[5]

…de staat wordt vernietigd door nieuwe omgangsvormen

Latere anarchisten die pleitten voor de propaganda van de daad (in brede zin) waren onder andere de Duitse anarchist Gustav Landauer en de Italianen Errico Malatesta en Luigi Galleani. Voor Landauer betekende 'propaganda van de daad' de verwerkelijking van libertaire omgangsvormen en gemeenschappen die anderen zouden inspireren om de samenleving te transformeren.[6] In 'Zwakke Staatsleiders, Zwak Volk' schreef hij dat de staat niet iets is 'dat men kan breken om het te vernietigen. De staat is een relatie tussen mensen… de staat wordt vernietigd door nieuwe omgangsvormen.'[7]

Anarchisten – die zich afzetten tegen elke vorm van onderdrukking en die strijden voor de volledige vrijheid van elk en die dus instinctief zouden moeten terugdeinzen voor alle gewelddaden die het verzet tegen onderdrukking overstijgen en die op hun beurt onderdrukking worden – worden zo in de afgrond van de brute macht geleid (E. Malatesta)

Malatesta daarentegen beschreef 'propaganda van de daad' als gewelddadige lokale opstanden die erop gericht waren om de op handen zijnde revolutie de lont aan het vuur te leggen. Hij nam duidelijk afstand van het gebruik van terrorisme en gewelddadige fysieke macht: 'Geweld (fysieke macht) om een ander te kwetsen – de brutaalste vorm van strijd tussen mensen – is uit de handeling zelf corrumperend. Het leidt er door haar aard toe

de beste gevoelens van de mens te verstikken en de antisociale eigenschappen te ontwikkelen: woestheid, haat, wraak, de geest van dominantie en tirannie, misprijzen voor de zwakken, dienstbaarheid tegenover de sterken. En die schadelijke neiging manifesteert zich eveneens als het geweld ten goede aangewend wordt. (...) Anarchisten – die zich afzetten tegen elke vorm van onderdrukking en die strijden voor de volledige vrijheid van elk en die dus instinctief zouden moeten terugdeinzen voor alle gewelddaden die het verzet tegen onderdrukking overstijgen en die op hun beurt onderdrukking worden – worden zo in de afgrond van de brute macht geleid. De opwinding die een aantal recente explosies hebben teweeggebracht en de bewondering voor de moed waarmee de bommenwerpers de dood in het aangezicht keken, volstaat voor veel anarchisten om hun programma te vergeten, en zich op een pad te begeven dat de meest absolute ontkenning is van alle anarchistische ideeën en gevoelens.[8]

Het anarchisme versus de 'lone wolf' na de Eerste Wereldoorlog.

De propaganda van de daad, als gewelddadig vorm van directe actie zoals bom- en andere moordaanslagen, werd door de overgrote meerderheid van de anarchistische beweging opzij geschoven na de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) en de Russische Revolutie (1917-1921). Hier zijn verschillende redenen voor, maar belangrijk waren alvast de staatsrepressie, het organisatieniveau van de arbeidersbeweging (in bijzonder het nieuwe belang van het anarcho-syndicalisme in Zuid-Europese landen als Frankrijk, Italië en Spanje) en de invloed van de Russische Revolutie. Hoewel de Leninistische these over de rol van de voorhoede(partij), samengesteld uit professionele revolutionairen, niet zo heel haaks stond op de revolutionair-socialistische organisatie, maakte het de individuele propaganda van de daad veel minder relevant. Desondanks bleef de propaganda van de daad populair in sommige anarchistische kringen.

Breder beschouwd bleef directe actie centraal staan in de libertair-socialistische beweging, in het bijzonder in de anarcho-syndicalistische beweging, bijvoorbeeld in de sabotage, in het concept van de 'revolutionaire staking' (geïnspireerd op George Sorel), enzovoort. In de jaren 1950 refereerde de Situationistische Internationale ernaar door het organiseren van 'situaties'. Geen verrassing gezien de invloed van het radencommunisme op Guy Debord. De autonomenbeweging en de stadsguerrilla droegen het concept van de directe actie de jaren 1970 binnen. In die periode werden 'subverteren' of 'adbusting', 'taarten' van mensen, guerrillacommunicatie en andere vormen van geweldloze en soms tegelijk artistieke en politieke acties populair als een nieuwe vorm van directe actie. Het experimentele theater (bijvoorbeeld Living Theatre) vermengde directe acties met artistieke elementen, zoals Breton, de surrealisten en Arthur Rimbaud hen al hadden voorgedaan. Het belang van rellen en rebellie in het tot stand brengen van een opstand is nooit ontkend, van anarcho-syndicalisten over autonomen over antiglobalistische 'black blocs'.

Het idee van de 'attentats' en de guerrilla kreeg vernieuwde aandacht in de jaren 1970 en '80, in het bijzonder van stadsguerrilleros en in de Duitse en Italiaanse autonome beweging, die een belangrijke rol speelde in de kraakbeweging en de sociale centra. In veel gevallen waren het echter communistische' stromingen hierbinnen die naar de wapens neigde te grijpen en het idee van de 'propaganda van de daad' terug vernauwde tot terrorisme. Noemen we maar de RAF, de CCC in België, Action Directe, Rode Brigades, de Weathermen, Tupamaros, enzoverder.

In de jaren 1990 bleken deze groepen in belangrijke mate ingezet te zijn in de zogenaamde 'strategie van de spanning'. Extreem-rechtse groepen, geheime loges, ridderordes, al dan niet maffieuze en 'legitieme' economische organisaties en inlichtingendiensten[9] probeerden door terreur staatsgrepen uit te lokken, te organiseren en te rechtvaardigen.

Moreel en strategische onoverkomelijke argumenten

Al veel vroeger kon de strategie – gezien de tekst van Tom Wetzel – al rekenen op fundamentele kritiek uit anarchistische hoek.

Er is niet enkel een ethische discussie, waarin anarchisten door de band genomen altijd het standpunt hebben ingenomen dat (fysiek) geweld een vorm van macht is en dus te vermijden. De invloed van Tolstoj, Thoreau, Gustav Landauer en anderen op de vredesbeweging, de burgerrechtenbeweging, de feministische beweging en zelfs de geopolitieke geschiedenis (Zuid-Afrika, Gandhi in India, etc.) is enorm geweest. Er is ook altijd het tactische probleem geweest met de 'attentats' en het illegalisme, waar het zogenaamde 'insurrectionalisme' haar nieuwste adem in lijkt te hebben gevonden. Het insurrectionalisme zelf lijkt echter afstand te nemen van het anarchisme, getuige de aanhoudende aanvallen en distantiëringen.

Met andere woorden: zelfs als dat moreel verantwoord zou zijn, volstaan bommen niet om de samenleving te veranderen. Afhankelijk van de context werkt het ons in grote mate zelfs tegen. Waarmee de tekst van Tom Wetzel relevant blijft.

De tekst is te vinden op anarchyisorder.org.

Noten

1. Tom Wetzel.
2. Chaz Bufe, See Sharp Press, 1989.
3. Geciteerd in: Billington, James H., *Fire in the minds of men: origins of the revolutionary faith* (New Jersey: Transaction Books, 1998), p. 417.
4. Robert Graham, *Anarchism: A Documentary History of Libertarian Ideas, Volume One* (Black Rose Books). http://blackrosebooks.net/anarchism1.htm. Retrieved October 26, 2010.
5. Max Nettlau, *An Anarchist Manifesto.*
6. Gustav Landauer, *Anarchism in Germany*, 1895.
7. *Der Sozialist* (1910).
8. Malatesta, *Violence as a Social Factor* (1895).
9. Kernwoorden hier zijn GLADIO (stay-behindnetwerken na WOII die Europa moesten verdedigen ingeval van een Russische inval), Bende van Nijvel, P2 (Propaganda 2, met leider Licio Gelli), Iran-Contra schandaal. Er is verschrikkelijk veel informatie hierover te vinden en verdere verdieping past niet in dit bestek. De recensie van *Crapule de Luxe* elders in deze BdO is een goed begin, maar ook op internet is er veel te vinden.

[]

Citaten uit de brochure van Tom Wetzel

'De ervaring wijst uit dat het machtigste wapen van wie het bestaan van terrorisme wil gebruiken om de 'democratische' rechten achteruit te dringen, net ligt in het opwekken door media, politie en politiek van een sfeer van hysterie. In die omstandigheden kan de impact van het terrorisme niet meer goed ingeschat worden. Maar de mensen zullen meer nodig hebben voor ze opstaan tegen de druk om te berusten in een voortschrijdende groei van repressie.'

'Bovendien toont de recente geschiedenis ons dat democratieën de gelegenheid zullen grijpen die (politiek) geweld biedt om 'links' als geheel te onderdrukken of stokken in de wielen te steken. Bommi Baumann, oudgediende van een Duitse terroristengroep, heeft een boek geschreven (*Hoe het allemaal begon*). Hij vertelt daarin dat de eerste bommen en wapens werden aangeleverd door een politieagent: "We waren een heel specifiek onderdeel van de politiestrategie" (p. 37). Stom genoeg denkt hij de betekenis niet verder door: "Het is me nog steeds niet duidelijk welke rol we daarin speelden" (p. 85).'

'Waar terroristen door hun eigen daden zulke doelen dienen, dragen ze bij tot de vernietiging van de politiek en het onmogelijk maken van diverse mogelijkheden om ideeën te verspreiden nog voor ze ten volle benut zijn. Natuurlijk zal de staat verschillende repressieve methodes inzetten als ze enig ernstig verzet ondervindt of als ze een sociale crisis moet beheersen waarbij ze verzet ondervindt. Terrorisme en guerrillaïsme kunnen niet aangevallen worden simpelweg omdát ze repressie uitlokken. Even belangrijk is het feit dat er niets is dat het de moeite waard maakt: de guerrilla's worden uitgeroeid en wat blijft is de repressie (en een 'recht en orde'-mentaliteit onder de bevolking).'

'Een zich ontwikkelende massabeweging zal ook repressie uitlokken, maar zal ook mensen vormen met duidelijke doelstellingen en de organisatorische middelen om ze te bereiken. Ze zal in staat zijn veel duurzamere manieren te bouwen voor (gewapend) verzet. In een sociale crisis waarin allerlei soorten positieve ontwikkelingen ontstaan, zal een losstaande groep terroristen uiteindelijk irrelevante confrontaties veroorzaken en het politieke debat vernauwen tot 'zijn ze (overheid of terroristen) te ver gegaan?' in plaats van 'hadden de arbeiders die fabrieken moeten overnemen?'. Terrorisme vernietigt de politiek.'

'Revolutie in essentie gelijk te stellen met illegaliteit of als gewapende confrontatie met de repressieve instrumenten van de staat is een fragmentaire visie op revolutie. Het verduistert de kern van onze verwerping van deze maatschappij, die zich niet beperkt tot een walging van staatsgeweld – de gevangenis, de brutaliteit, marteling en moord – maar die het geheel van hiërarchische omgangsvormen tussen mensen viseert, met competitie in plaats van samenwerking. Het 'opnemen van de wapens' zelf mag dan de wet uitdagen, maar zegt niets over waarvoor er gevochten wordt. De essentie van revolutie is niet een gewapende confrontatie met de staat maar het wezen van de beweging die de revolutie voert, en dat zal afhangen van de relatievormen en ideeën in de groepen, de gemeenschapsraden, de arbeidersraden, enz. die ontstaan in een sociaal conflict.'

'Het is moeilijk een 'strategie' te vinden die minder anarchistisch, minder libertair is. Het derdehandse Leninisme over de arbeidersaristocratie, het voorhoede denken, het grondig elitaire en millenaristische dromen over totale vernietiging, enz. sluiten allen elke andere uitkomst uit dan een dictatoriaal regime. (…) Hoe meer we de bestaande relaties willen vervangen door een bewuste en zelf-actieve mensen die de beweging in beweging zetten en sturen, hoe contraproductiever en tegenstrijdig terrorisme wordt omwille van het elitarisme en het inherent manipulatieve karakter ervan.'

'Terrorisme recyclet de oude valstrik van het passieve volk voor wie gevochten wordt, in wiens plaats de guerrillagroep worstelt en lijdt. Terwijl de sympathiserende mensen dit spektakel aanschouwen, vervliegt de tijd – en daarmee de kans om een eigen antwoord op de sociale crisis te ontwikkelen. Tegen de tijd dat het drama een tragedie geworden is en de guerrilla's door op het podium liggen, stelt het publiek vast dat het omsingeld is met prikkeldraad, en, terwijl het tegen deze tijd misschien zelf het podium op zou willen, staat er een tank in de weg. Het publiek verspreidt zich en vervalt in passiviteit. Wie moeilijk blijft doen, wordt naar buiten gesleurd en verdwijnt in de concentratiekampen. Terrorisme spruit voort uit de traditie van voorhoedestrategieën voor de revolutie. Waar die normaal gesproken enkel repressie overleveren is de enige andere mogelijke uitkomst een autoritair 'links' regime. Dat komt omdat de mensen er niet toe gekomen zijn om zelf een democratische beweging te bouwen.'

'Er is ongetwijfeld veel bewijs voor een neiging tot verheerlijking van de dood en geweld bij terroristen en guerrilla's. (…) Veel van deze mensen zijn actief geworden in terroristische activiteiten door omstandigheden en toevallige ontmoetingen, zoals Baumans boek aantoont. Ze raken verstrengeld in een sfeer van zelfverheerlijking en isolatie van de wereld. Zelfs hun relaties met hun achterban zijn eenzijdig eerder dan verbredend. Deze onwerkelijke situaties brengt trekken van waanzin met zich mee waardoor een escalerende reeks handelingen als gerechtvaardigd en rationeel lijken. Elke inspanning van de media, politie en politici om een karikatuur te maken van deze demonische bloeddorstige monsters zal dienen om hun eigen barbaarsheid en corruptie te vergoelijken.'

'Gewapende strijd houdt in dat mensen gedood zullen worden en er is geen ontsnappen aan het feit dat geweld mensen bedreigt. Maar libertairen zouden hopen hun menselijkheid te bewaren door te verzekeren dat gewapende strijd slechts een verlengde zou zijn van een politieke beweging wiens hoofdactiviteit zou zijn het verspreiden van ideeën en het opbouwen van een alternatieve organisatie. De krachten van de repressie (politie, leger) en de heersers zelf zouden niet uitgesloten zijn van dergelijke pogingen. Er zou in feite veel aandacht zijn voor het opbreken van hun eenheid om de nood om geweld te minimaliseren. In deze situatie zou iedereen een keuze kunnen maken. Libertairen bieden mensen de hoop dat ze kunnen veranderen. We bieden mensen ons vertrouwen dat een zelfbestuurde samenleving meer bevrediging zal brengen voor iedereen. En dat geldt ook voor de huidige heersers, zelfs als we de beperkingen erkennen van de karakters die mensen in hun leven hebben ontwikkeld, in bijzonder diegene die zich aangepast hebben aan het uitoefenen van macht. [In feite zullen onze leiders en hun functionarissen in dat geval waarschijnlijk sterven in de poging hun privileges te beschermen – het zou in tegenspraak zijn met de aard en het ego van de machtigen om gewoon op hun rug te rollen en zich over te geven – het zou veronderstellen dat ze tegen eigen belangen zouden handelen, en die kans is klein.]'

Albert Ledder, in memoriam

door Jan Bervoets

Tijdens de Anarchistische boekenbeurs van 19 januari jl. kreeg ik het bericht dat Albert Ledder was overleden. Op 4 december 2012 werd hij op 67-jarige leeftijd stervend in zijn woning aangetroffen. Hij is zijn leven lang overtuigd anarchist geweest en gaf hiervan blijk in tal van brieven, blogs en ingezonden stukken. Zijn naam is onverbrekelijk verbonden aan de Federatie van Vrije Socialisten van 1971 tot 1976, waarin hij een vooraanstaande rol speelde. Het toeval wil dat een beschrijving van zijn stellingnamen in de jaren zeventig passen in het themadossier 'geweld', omdat hij indertijd standpunten aan de orde stelde die nu nog steeds herkenbaar zijn.

Een persoonlijk portret binnen een beweging

Albert behoorde tot een groep Amsterdamse anarchisten, die zich hadden afgescheiden van de Kabouterpartij. Zij hadden zich aangesloten bij het Noordelijk Gewest van Vrije Socialisten en het toenmalige blad *Recht voor Allen*, maar toonden ook belangstelling voor de groep rond *De Vrije*. Deze groep onafhankelijke anarchisten was al lang niet meer zo anti-organisatie als in de tijd van Ferdinand Domela Nieuwenhuis, en deelde onder invloed van Provo en het studentensyndicalisme hetzelfde gedachtegoed.[1] Samen met Jan Kolthek bemiddelden zij toen bleek dat het Noordelijke Gewest van Vrije Socialisten met dezelfde problemen over organisatie en klassenstrijd worstelde als de 'niet georganiseerde' anarchisten van *De Vrije*, en speelden zij een belangrijke rol bij de fusie van beide groepen en het ontstaan van de Federatie van Vrije Socialisten in 1971. In het eerste jaar van het bestaan van die federatie was Albert Ledder redactielid en actief correspondent met prominente standpunten van het federatieblad *De Vrije Socialist*. Bovendien was hij van 1972 tot 1974 landelijk secretaris.

Volgens Ledder was de anarchistische beweging in staat een theoretisch en strategisch standpunt te formuleren dat sterker was dan het partijsocialisme. Daarvoor moesten anarchisten zich echter theoretisch wel beter scholen. Als we het open debat konden aangaan met de bestaande wetenschapsfilosofie en de autoritaire marxistische stromingen, zoals de sociaaldemocratie, het sovjetcommunisme en het maoïsme, dan zouden we op den duur als anarchisten zeker winnen. Zeker met Bakoenin in de hand – waarvan in die tijd de verzamelde werken werden uitgegeven door Arthur Lehning. Maar daarvoor moesten we wel op de hoogte zijn van het historisch materialisme en de filosofie die daar achter zat. Albert Ledder wilde daarom de afdelingen van de federatie zien als propaganda-afdelingen, die lezingen hielden of organiseerden. Hij wilde daarbij ook vooraanstaande filosofen betrekken als Fons Elders en Wim van Dooren.

De interne discussie over de geweldsvraag

Voor tal van andere leden van het Noordelijk Gewest, en ook bij *De Vrije* was dit niet altijd aanvaardbaar. Het Nederlandse anarchisme heeft een antimilitaristische traditie, maar de uitleg daarvan kan verschillende richtingen op. Binnen het kampeerterrein Tot Vrijheidsbezinning in Appelscha bijvoorbeeld betekende anarchistische propaganda 'de verbreiding van een geestesgesteldheid ter voorbereiding van een maatschappijcultuur die alle geweld uitbant'. Geweldloosheid was een absolute voorwaarde zonder hetwelk de maatschappij niet veranderd kon worden, omdat geweld de toekomstige maatschappij op voorhand zou corrumperen. Met de bestrijding van het geweld – bijvoorbeeld door het voorbeeld van de dienstweigering – werd immers ook de macht uit de maatschappij gebannen, wat met toepassing van het geweld niet denkbaar was.

Men kende allemaal het verhaal van de barricaden van Mei '68, waarmee studenten zich met succes tegen de politie verweerden

Daartegenover stonden stromingen zoals het 'historisch materialisme'. Bij anarchisten van de CNT of bij radensocialisten als Rosa Luxemburg ging het om de strijd tegen het leger als instrument van het kapitaal waartegen men verzet moest plegen, en dat kón gewelddadig zijn. De klassenstrijd kon ook volgens hen alleen maar geschieden in een organisatievorm die de voorafspiegeling van de toekomstige maatschappij kon zijn. Men kende allemaal het verhaal van de barricaden van Mei '68, waarmee studenten zich met succes tegen de politie verweerden. Moest dat worden uitgesloten? Ja, wie bepaalde wat geweld was? De politie die de term 'openlijke geweldpleging' naar haar oordeel toepast, zoals dat in het Wetboek van Strafrecht staat? Zo ja, dan kan men diverse acties van burgerlijke ongehoorzaamheid die in handboeken van Gandhi en zijn opvolgers voorkomen en diverse blokkades ook onder de categorie geweld rekenen. En viel daaronder ook niet de sabotage, zoals het opblazen van het bevolkingsregister in Amsterdam door Gerrit van der Veen en Willem Arondeus tijdens de Jodenvervolging in 1943? Zo kwam het dat een jongere generatie wel akkoord ging met 'de noodzaak van proletarisch geweld' in de daarvoor aangewezen situatie.

Ja, wie bepaalde wat geweld was? De politie die de term 'openlijke geweldpleging' naar haar oordeel toepast, zoals dat in het Wetboek van Strafrecht staat?

Het kwam binnen de Federatie niet tot een gemeenschappelijk standpunt, en in 1974 scheidden de oude leden van de Noordelijke Federatie zich dan ook af.

De guerrillatheorie van 1968

Discussies over deze problemen ontstonden vervolgens ook over internationale solidariteit. Er waren diverse redenen om niet onvoorwaardelijk steun te verlenen aan de leiding van de marxistische bevrijdingsbewegingen in Zuid-Vietnam of Cambodja – dat was dus voor we kennis konden hebben van de Killing Fields van Pol Pot. We speculeerden toen nog wel over perspectieven die de culturele revolutie in China konden bieden in de strijd tegen bureaucratie, of decentrale tendensen binnen het Bevrijdingsfront. Maar dat was 'gewapende strijd'! Hoe ver moesten we daarin gaan?

Wij hadden als anarchisten het antwoord dat de guerrilla al een anarchistische strijdwijze was voordat Mao en Che daaraan waren begonnen. Bewijzen vonden we in Nestor Makhno in de Oekraïne en de guerrillacampagnes in Spanje tijdens en kort na de Tweede Wereldoorlog. Bovendien circuleren er ook nu nog artikelen waaruit blijkt dat een van vooraanstaande guerrillero's van Cuba, Camillo Cienfuegos, een anarchist moet zijn geweest.[2] Maar hoe moesten we dit begrijpen? Het antwoord kregen we indertijd van Régis Debray,[3] auteur van het boek *Révolution dans la révolution* uit 1968, die Che Guevara begeleidde tijdens diens guerrilla in Bolivia en daarbij zelf werd opgepakt. Volgens hem kon slechts de guerrilla als offensieve strategie tot resultaat leiden. Als argument voerde hij de recente geschiedenis van Bolivia aan. Daar waren de indiaanse mijnwerkers onmiddellijk na de binnenkomst van Che Guevara op advies van Barrientos' adviseur Klaus Barbie[4] op 23 juni massaal in hun kampen afgeslacht (de beruchte Noche de San Juan). Volgens Debray hadden de indianen dit aan zichzelf te wijten, omdat zij een defensieve belangenstrijd voerden en niet de bossen in waren gegaan, ja, 'objectief' contrarevolutionair waren. De guerrilla van El Che was het ware offensief dat als enige resultaat kon bieden.

Was dat nodig in Nederland? Diverse kameraden vreesden een rechtse 'staat in de staat' en zagen mogelijkheden voor kolonelsregimes à la Griekenland in Nederland als gevolg van geheime bijstandsovereenkomsten binnen de NATO, waarbij Amerika Nederland kon bezetten als de regering te links zou worden. En reeds in de jaren zestig onthulden Duitse liberalen dat er 'Schubladendekreten' waren, die zekere ambtenaren de bevoegdheid zouden geven de staat van beleg uit te roepen. Zo ontstonden er discussies over hoe breed het verzet moest worden als dat ooit zou komen te gebeuren.

De 'stadsguerrilla' in Duitsland

De ideologie van de 'offensieve guerrilla' diende hierbij als antwoord en kreeg echter vorm in de stadsguerrilla. Het voorbeeld daarvan leek in Duitsland de 'Rote Armee Fraktion' (RAF) te zijn, die vanaf 1970 actief was. Vanaf 1972 was in Berlijn ook een illegale groep, '2 Juni', actief. De RAF propageerde zich als voorhoede van een 'anti-imperialistische strijd' elders in de wereld; zij was Maoïstisch en kon niet als model dienen. Maar de ontvoeringen waarvoor de RAF verantwoordelijk was, waren in Spanje al in 1968 door anarchisten uitgevoerd; zo was er een bisschop gekidnapt, die werd vrijgelaten door Franco in ruil voor arrestanten; de latere gijzelingen met dodelijke afloop kenden wij nog niet. En van Fritz Teufel, die in 2 Juni werkte, meenden we dat hij anarchist was. Zijn groep was in oorlog met de Berlijnse politie, die standrechtelijk mensen van de 'Kommune 2' had doodgeschoten, en misschien moest daarnaar gekeken worden…

Geweld is niet uitgesloten, maar het mag geen prioriteit zijn

Albert geloofde hier niet in. Geweld was geoorloofd als dat nodig was voor de directe belangenstrijd van de arbeidersklasse tegen staat en kapitaal, omdat er nu eenmaal een antwoord moest komen op het geweld van de staat. Maar dat verzet – ook geweld tegen de herlevende Nazistaat – is massaal, het is het collectieve antwoord in een open situatie, en komt van de arbeiders zelf als gevolg van openbare propaganda. Geweld is niet uitgesloten, maar het mag geen prioriteit zijn.

Gewelddadige initiatieven van kleine strijdgroepen waren volgens Albert contraproductief, omdat zij konden leiden tot een clandestiene organisatie of dat groepen na hun actie tot clandestiniteit genoodzaakt zijn. Daarom konden zij – althans in een samenleving die pretendeerde democratisch te zijn – niet dienen als middel om anarchie te propageren. En bovendien: het mocht dan autoritair genoemd worden als je de arbeidersklasse verplichte geweldloosheid als moraal oplegt, het was evenzeer autoritair als je met het geweer in de hand de massabeweging in opmars naar de anarchie voor een fait accompli stelde en dwong tot strijdhandelingen of een medeplichtigheid waartoe zij niet bereid waren. Het verleden heeft geleerd dat spontane actie niet door dit soort 'propaganda van de daad' wordt teweeggebracht.

De scheuring van de Federatie

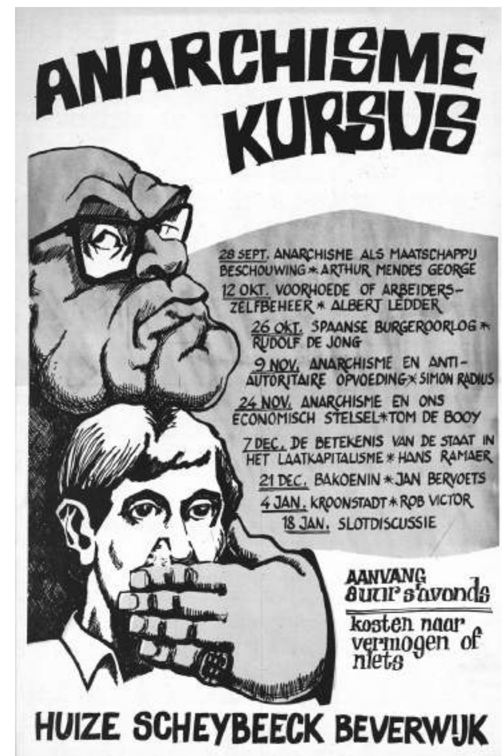
De schrik sloeg Albert om het hart toen hij in het bezit kwam van uitgebreide documentatie over de toen nog anonieme 2 Juni-beweging in Berlijn, die op 5 juni 1974 eigenhandig een van haar leden, Ullrich Schmücker, als verrader zou hebben geliquideerd. In werkelijkheid was dit 'veemgericht' in scène gezet door de Verfassungsschütz waartegen in 1977 zelfs een gerechtelijk onderzoek werd ingezet.[5] Tegelijkertijd was er in Nederland in Eindhoven een kleine 'schertsguerrilla' gaande van Rode Jeugd tegen de spionagepraktijken van geheime politiediensten: met (afgeluisterde) mededelingen over bommen in allerlei openbare gelegenheden stuurden zij de ordebewakers naar alle hoeken van de stad, om die uiteindelijk aan de kaak te stellen. Nu wilde deze groep zich aansluiten bij de federatie.[6] Wilden we dat? Albert wilde absoluut voorkomen dat door deze acties het open netwerk van zijn anarchistische beweging werd geïnfiltreerd, en als men de publicaties van ex-BVD-agent Frits Hoekstra uit 2004 mag geloven,[7] had hij geen ongelijk: Rode Jeugd was compleet geïnfiltreerd. Maar in zijn maatregelen tot afscherming van de anarchistische beweging heeft hij vaak maatregelen genomen waardoor hij ook vrienden van zich afstootte.

Het debat dat hierover werd gevoerd, bestond voornamelijk uit half uitgesproken verdenkingen en beschuldigingen over en weer. Volledige duidelijkheid is daar nooit over ontstaan, alleen dat een en ander in 1975 leidde tot een onherroepelijke breuk binnen de Federatie. De groepen die zich met Rode Jeugd hadden willen verbinden, trokken zich terug, de groep rond Albert bleef achter en de organisatie was gehalveerd. Daarin ontstond een begin van consensus over 'de rol van het geweld in het kader van de doel-middelen relatie': er moet dus bezwaar, ja verzet worden aangetekend tegen geweld voor zover het als middel geen anarchistisch doel bereikt.

In het herfstnummer van B*uiten de Orde* van vorig jaar is een IFA-resolutie opgenomen, die tijdens het congres van St. Imier is vastgesteld. Daarin staat dat confrontatie van enkelingen met het doel de autoriteit uit te dagen zonder consensus van de arbeidersklasse, de massa, de directe strijdende omgeving – kortom de mensen waarvoor wij anarchisten pretenderen op te komen – in feite autoritair is. Dat lijkt in overeenstemming met de hierboven aangehaalde opvattingen. Het lijkt ook op Albert Camus' these 'IK ben in opstand, dus WIJ zijn' (Albert Camus).

Met deze bondige uitspraak van de auteur, die zijn strijdnummer 'Combat' uit augustus 1944 heeft geopend met de zin 'Paris fait feu de tous ses flammes' (Parijs schiet in brand met al zijn vlammen) meen ik de positie van Albert Ledder te hebben benaderd. Hij zou met zijn behoefte aan nuances een groter omhaal van woorden nodig hebben gehad om deze uitspraak te bevestigen. Maar hij heeft altijd met iedereen willen praten en uiteindelijk langs deze weg willen bereiken dat het proletarisch geweld zo minimaal mogelijk zou zijn, zodat de anarchie op de kracht van de rede zou zegevieren.

Met dit gedachtegoed moeten we het wat hem betrof doen.

Noten

1. Meer hierover in mijn artikel 'De As 40 jaar, een reden tot herdenking' elders in dit nummer.
2. Een jaar na de voltooiing van de Cubaanse revolutie, in 1950, kwam Cienfuegos om bij een vliegtuigongeluk.
3. Debray is later een brave partijsocialist van Mitterand geworden en zelfs diens speciale adviseur tijdens zijn presidentschap.
4. Klaus Barbie, werkzaam voor de SS en de Sicherheitsdienst in Nederland en Frankrijk, werd in 1947 door een Franse rechter voor zijn aandeel in stelselmatige martelingen en moord bij verstek ter dood veroordeeld. Toen opereerde hij al voor de CIA, eerst in Duitsland en later onder de naam Klaus Altman in Bolivia. In 1972 werd hij daar ontdekt, wat uiteindelijk in 1987 tot zijn veroordeling tot levenslang leidde.
5. Men kreeg het bewijs niet rond, omdat teveel getuigen en documenten wegens bescherming van de Verfassungsschütz – de West-Duitse binnenlandse veiligheidsdienst – niet konden worden opgeroepen en opgevraagd en er bovendien met bewijsmateriaal was geknoeid. Schmücker zelf opereerde wel degelijk als 'V-mann' van deze organisatie.
6. Zie over de Rode Jeugd: A. Verbij, T*ien rode jaren* (Amsterdam, 2005), p.129-145, en over de verwikkelingen binnen de anarchistische beweging p.126-128.
7. Frits Hoekstra, I*n dienst van de* BVD, *spionage en contraspionage in* N*ederland* (Meppel, 2004).

Verslag van en bedenkingen bij een interview met B. Traven en C. Hedges

Thema 'geweld'

DOOR DWAYNE LAER

Naar aanleiding van het artikel 'Cancer In Occupy' van C. Hedges is er een vraaggesprek georganiseerd met C. Hedges en B. Traven met als titel 'Violence & legitimacy in the Occupy movement and beyond'.[1] *In deze discussie gaan de sprekers dieper in op het geweldsthema aan de hand van een actuele situatie, met name de Occupy-beweging in de VS en de 'Black Bloc'-tactieken die gebruikt zijn tijdens Occupy acties in Oakland. In het kader van het dossier over de geweldsdiscussie binnen sociale bewegingen lijkt het me waardevol om bij dit bewuste interview stil te staan, daarvan de belangrijkste bevindingen en discussiepunten uit te lichten en indien nodig van enig commentaar te voorzien*

Het debat

In zijn artikel zette C. Hedges, een Amerikaans journalist en oorlogscorrespondent, Black Bloc weg als een kanker binnen Occupy, naar aanleiding van acties die in Oakland zijn gevoerd. Deze acties waren volgens Hedges gewelddadig, maar speelden zich af binnen de context van Occupy, een uitgesproken geweldloze beweging aldus Hedges. C. Hedges ziet zichzelf als een Occupier. CrimethInc heeft hierop een reactie[2] gepubliceerd waarin wordt beargumenteerd dat het frame 'geweld' gebruikt wordt om bepaalde activiteiten te delegitimeren[3] en dat activisten bepaalde tactieken moeten trachten te legitimeren omdat ze bevrijdend én emancipatorisch zijn. B. Traven is als activist van CrimethInc uitgenodigd en verdedigt de 'diversiteit van tactieken'. Hij is ook betrokken bij Occupy.

De discussie behandelt vragen als 'Wat is geweld?', 'Wie bepaald wat geweld is?', 'Passen illegale acties binnen de Occupy beweging?', en 'Is geweld hypermannelijk[4] en sluit het mensen of groepen uit?'. Het interessante is dat ten eerste het feit dat een voor- en tegenstander zo openlijk met elkaar in discussie gaan. Ten tweede het feit dat deze discussie niet in een abstract vacuüm wordt gevoerd, maar in de context van een strijd die zich al aan het ontwikkelen is. De verschillen in tactische benadering van deze strijd reflecteren vaak een fundamenteel verschil in strategie en doelstelling.

Traven stelde zich voor als één van jullie – wijzend naar het publiek: geen expert, maar gewoon 'a guy in the movement'. Hedges daarentegen stelde zich daarna wél duidelijk voor als een expert – oorlogsverslaggever – en dus zeer goed op de hoogte van wat geweld is en wat het doet. Mijn eerste gedachte was: 'goh, da's wel mooi dat die Traven zich niet op een voetstuk zet en wat is die Hedges zelfbewust, bah'. Maar even later dacht ik 'Da's bullshit. Traven is helemaal niet uitgenodigd omdat hij 'just another guy' is, maar wel omdat hij actief is bij CrimethInc en er een uitgesproken mening over heeft'. Dit is met andere woorden helemaal geen debat om te kijken of we er samen uit kunnen komen en of we samen tot een consensus kunnen komen, maar wel om een bepaald idee te propageren: geweld versus geweldloos. Traven speelt dan eigenlijk een spelletje en Hedges is eerlijk door aan te geven wat zijn achtergrond is. Toch? Ook de manier van debatteren viel me tegen bij Traven, met zijn persoonlijke prikjes ten aanzien van Hedges, die zelf alleen maar bij inhoudelijke argumenten bleef.

Verder toch ook een woordje over de aanloop naar het debat. Ik had de column van Hedges gelezen, en dat was een kwalijk stuk. Niet genuanceerd, vol met grove onwaarheden en bevooroordeeld. Er klopten ook vast wel dingen van wat hij schreef, maar de toon was aanvallend, niet constructief en vooral erop uit om Black Bloc te marginaliseren. Moet gezegd worden, het stuk is gepubliceerd als een column. Ik ben ook wel in zekere mate vertrouwd met werk van CrimethInc en ik kan dat wel waarderen. Ik was dus wel benieuwd naar dit interview.

> Hedges is onverantwoord opgesprongen met zijn schrijftalent en zijn publieke rol om Black Bloc te diskwalificeren (Traven)

Diversiteit van tactieken en het debat eromheen

Traven is geschokt door het artikel van Hedges. Hij vindt dat die onverantwoord is omgesprongen met zijn schrijftalent en zijn publieke rol door de manier waarop hij zijn kritiek op 'Black Bloc' uit. Hij zet 'Black Bloc' weg als crimineel, gewelddadig, illegaal, een kanker. Zo probeert hij de mensen die deze tactiek hebben toegepast te diskwalificeren, te marginaliseren en te isoleren. Bovendien hanteert Hedges verschillende onwaarheden, zoals zou Black Bloc een groep, een entiteit zijn eerder dan een tactiek. Hij zou zo een schisma binnen de beweging teweegbrengen en de staat helpen door zijn discours en door mensen of groepen te criminaliseren.

Traven beschrijft tijdens het debat dat het Black Bloc een tactiek is die probeert een antwoord te vinden op de toenemende staatscontrole en repressie. Een van de elementen daarbij is de anonimiteit van de participanten. Dat is volgens Traven een kwestie van veiligheid. Zeker voor de kwetsbare mensen is dat belangrijk. Niet iedereen is volgens hem geprivilegieerd om herkenbaar deel te nemen aan acties. Wanneer je tijdens een conflict in een patstelling terecht komt, wanneer je niet meer voor of achteruit gaat, stelt Traven, dan proberen enkelen nieuwe tactieken en trachten die te ontwikkelen. Als deze tactieken goed blijken te zijn, een antwoord bieden in de gegeven situatie en emancipatorisch en bevrijdend werken, dan zullen die tactieken aanslaan en zodoende gelegitimeerd worden. Hij stelt dat het Black Bloc met te veel is om nog zo maar te verdwijnen, dat velen er dus vertrouwen in hebben dat deze tactiek misschien de 'deadlock' kan openbreken.

In de column en met het volle gewicht van zijn publieke rol en zijn scherpe pen zou Hedges proberen het Black Bloc te delegitimeren en te marginaliseren en zou hij het op chirurgische wijze willen verwijderen uit Occupy, zoals bij een kanker. Hieruit concludeert Traven dat Hedges geen voorstander is van een diversiteit van tactieken en alleen maar geweldloze acties toestaat. Daarnaast, beargumenteert Traven, is zo'n column op zo'n site niet de geschikte plek om tactieken te evalueren, bekritiseren of te verantwoorden. Die discussie moet binnen de beweging gebeuren op basis van analyse en praktijk. En dat gebeurt ook volgens Traven, binnen de groepen zelf die dit soort tactieken aanwenden, maar ook daarbuiten. De mensen die Black Bloc-tactieken toepassen zijn namelijk deel van de beweging, kennen elkaar dus en nemen deel aan verschillende discussies. Daarom vindt hij het ook zo belangrijk om deel te nemen aan dit debat.

Hedges betwist dat hij een tegenstander zou zijn van een diversiteit van tactieken. Integendeel, hij denkt zelf ook dat op gegeven momenten geweld de enige optie is. Hij vindt echter dat elke tactiek zijn specifieke momenten kent, én dat tactieken in functie moeten staan van een te behalen doel. Hedges vindt de doelen van het Black Bloc moeilijk te begrijpen, net als de relatie van de middelen tot die doelen.

De kern van het betoog van Hedges met betrekking tot Black Bloc en Occupy, is dat de Occupy-beweging volgens hem gehinderd wordt in het ontwikkelen van haar geweldloze tactiek door de Black Bloc-acties bijvoorbeeld in Oakland, waarbij vernielingen zijn aangebracht aan goederen en gebouwen en de confrontatie is opgezocht met de politie. In die zin heeft volgens Hedges Black Bloc weinig te maken met diversiteit van tactieken, in tegendeel. Het Black Bloc reikt de staat redenen aan om de bezettingen en ander acties van Occupiers te beantwoorden met harde repressie. Het is frappant dat beide sprekers elkaar beschuldigen de diversiteit van tactieken in te willen perken. Black Bloc zou dat doen door geweldloze acties te kapen, Hedges door bepaalde tactieken te diskwalificeren, of groepen die tactieken gebruiken. Laat mij duidelijk zijn, de column van Hedges is inderdaad niet goed, een tactische blunder. Je moet, zoals Traven betoogt, erg

De elite is écht bang van systeemkritiek die mainstream wordt (Hedges)

goed je woorden wikken en wegen wanneer je de tactieken van je kameraden bekritiseert. Hedges en Traven staan namelijk ideologisch helemaal niet zover uit elkaar, maar ze hebben wel andere opvattingen over strijd en tactiek. Hedges nam zijn woorden jammer genoeg niet terug, maar in het debat heeft hij geprobeerd zijn standpunt constructiever te beargumenteren. En uit mijn beperkte ervaring heb ik evengoed mijn vraagtekens bij sommige gelegenheden wanneer een Black Bloc tactiek werd gehanteerd en de hele situatie mee werd gesleurd in een geweldsspiraal waar andere deelnemers niet voor hebben gekozen.

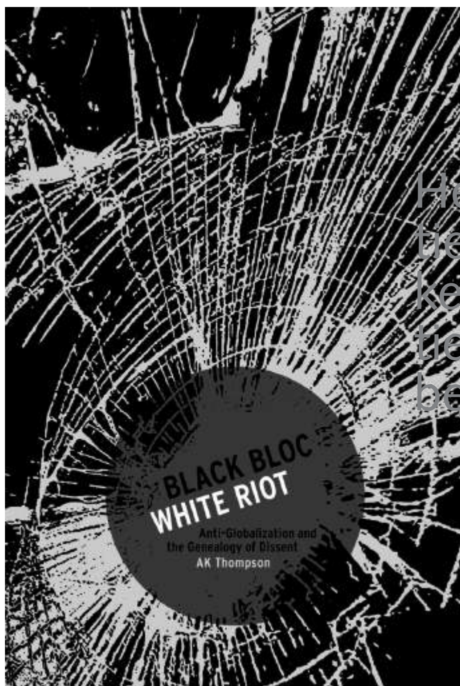
Doel en effectiviteit

In de discussie worden twee tactieken van elkaar onderscheiden, een geweldloze tactiek zoals die van Occupy aan de ene kant en de Black Bloc-tactiek aan de andere kant. Hedges stelt dat het doel van Occupy is om een systeemkritiek mainstream te maken en Occupy is volgens hem een bepaalde tactiek.[5] Het heeft dus niet als eerste doel het systeem te veranderen, maar wél om de randvoorwaarden te creëren om het systeem te kunnen veranderen.

Volgens Hedges is namelijk de slaagkans van sociale verandering groter naarmate de systeemkritiek mainstream wordt. Hiervoor is de elite volgens Hedges écht bang, want als dat gebeurt – als de kritiek mainstream wordt – is de geest uit de fles. Dat bewijst de opstand in Egypte. De elite had pas een probleem toen het Tahrir-plein door meer dan een miljoen mensen was bezet en het leger niet langer wou schieten op de eigen bevolking. Het leger zag geen fanatiekelingen of extremisten, maar hun moeder of vader, hun zus of broer, hun kinderen. De opstand in Egypte was volgens Hedges ook helemaal niet geweldloos, die was met momenten zelfs erg gewelddadig en toch werd die in het Westen geframed als geweldloos.

Revolutionaire veranderingen hebben volgens Hedges ook tijd nodig. De geesten moeten als het ware worden rijp gemaakt. Om een beweging op te bouwen, moeten mensen op straat komen, moeten ze elkaar ontmoeten en moeten mensen zich bewust worden van hun sociaal-economische posities en de machtsmiddelen die ze samen in handen hebben. Occupy slaagde daar erg goed in en het is niet omdat er nu geen bezette gebieden meer zijn in de VS dat de beweging dood is. Die heeft zich verplaatst of men gebruikt andere tactieken.

Hedges is er ook van overtuigd dat een protesterende moeder met kind voor de staat beangstigender is dan een militante groep. De redenering is tweeërlei: enerzijds legitimeert het geweld van in dit geval het Black Bloc het geweld van de staat, en anderzijds is het onmogelijk eenzelfde geweldsniveau te behalen als de staat.

> Hedges vindt dat elke tactiek zijn specifieke moment kent, en dat tactieken in functie moeten staan van een te behalen doel

Hedges ziet namelijk de huidige VS als een imploderend 'Empire'. Tijdens zo'n periode van ineenstorting zullen de gevechtstroepen die opereren aan de uiteinden van de empire zich terugtrekken naar het epicentrum. De nachtelijke, druggerelateerde invallen in de VS verschillen volgens Hedges niet van de invallen van het leger in Fallujah (Irak) en illustreren deze implosie. Dat betekent dat het geweldsniveau van de staat, waarmee die zijn orde wil handhaven, steeds vernietigender wordt. Als we het geweld van de staat met geweld willen beantwoorden, dan moet dat op hetzelfde vernietigende niveau gebeuren. En dat gevecht kunnen we echt niet winnen. Hiermee geeft Hedges aan dat zijn keuze voor geweldloze actie in de hedendaagse Amerikaanse context geen morele keuze is, maar een strategische.

Het doel van Black Bloc is niet om mainstream te worden. Mainstream en massa zijn concepten waarbij CrimethInc (terecht volgens mij) ernstige vraagtekens zet. Volgens Traven is het doel van Black Bloc activisten de macht over hun eigen levens te helpen nemen. Mainstream of de grote getallen zijn niet genoeg volgens Traven. De protesten tegen de oorlog in Irak waarbij meer dan zes miljoen mensen op de been kwamen, hebben nul effect gehad. Als al deze mensen ál hun mogelijkheden hadden ingezet, dus ook wat we misschien als gewelddadig zouden zien, dan hadden we die oorlog wellicht kunnen tegenhouden. Met de Black Bloc-tactiek zouden de actievoerders hun eigen kracht exploreren en werken ze bevrijdend en emancipatorisch. Traven beschrijft de tactiek van Black Bloc als een tactisch antwoord op de toenemende staatscontrole en repressie zoals die in de jaren tachtig was in West Duitsland. Hiermee verwerpt hij het argument dat Black Bloc de staatsveiligheid in de hand werkt door het escalerend staatsgeweld makkelijker te kunnen legitimeren.

De mate van succes van de tactiek meet Traven niet af aan de invloed die deze uitoefent op de bestaande sociale realiteit of aan de veranderingen die het heeft teweeggebracht. Hij meet het daarentegen voornamelijk af aan het 'empowerment' en aan de mate van bevrijding van de actievoerders. En daarin is de tactiek volgens Traven redelijk succesvol gebleken, want het geeft de participanten het gevoel dat ze iets concreet kunnen bijdragen in de strijd.

Ik vind dit toch wel een problematische redenering. Zoals Traven het voorstelt, is de bijdrage in sociale verandering niet van groot belang in de evaluatie van de effectiviteit van de Black Bloc-tactieken, maar wel dat de individuele deelnemers het gevoel krijgen macht over hun leven te krijgen, dat de tactiek bevrijdend en emancipatorisch is, niet zozeer het resultaat waarop de tactiek is gericht. Het middel wordt het doel. Voor mij bevestigt dit de kritiek dat CrimethInc een individualistisch en lifestyle anarchisme propageert.

Hij haalt een voorbeeld aan waarbij rellen zijn uitgebroken en ramen gesneuveld. De zogenaamde relschoppers hebben helemaal geen andere 'machtsmiddelen' dan deze rellen. De aanleiding was dat een politieagent iemand als het ware had geëxecuteerd en dat dit verder onbestraft is gebleven. Deze uitbarsting van geweld – die vele kenmerken had van Black Bloc- tactieken – heeft ervoor gezorgd dat er alsnog een onderzoek werd ingesteld. Dus zelfs voor het verdedigen van een bestaande situatie is de tactiek van Black Bloc legitiem en succesvol gebleken. Ook haalde hij de acties in Seattle aan tegen het IMF en de WTO. De Black Bloc-acties aldaar hadden volgens hem het positieve effect dat de punkscene (waarin hij toen vertoefde) zich binnen de kortste keren verdiepte in de IMF en WTO. De Black Bloc-acties hadden er mede voor gezorgd dat er veel aandacht was voor dit probleem en daardoor gingen weer veel mensen zich hierin verdiepen.

Wat is geweld en wie mag/kan dat bepalen?

Dit was een nogal theoretisch, soms een wat abstracte discussie. Daarom niet minder interessant of relevant, want een discussie over (gewelddadige) tactieken komt vroeg of laat dit punt tegen. Traven haalt een aantal voorbeelden aan die illustreren wat het belang of de consequenties zijn van iets voor te stellen als (al dan niet) gewelddadig.

Tijdens de protesten tegen de FTAA in 2001 in Québec werden gigantische hoeveelheden traangas en rubberen kogels afgeschoten. In heel Québec hing een doordringende stank van al het traangas. Groepen die Black Bloc-tactieken toepasten, hebben als enige georganiseerde groep het traangas teruggegooid naar de politie in een poging de demonstranten te beschermen tegen deze repressie. De volgende dag kopte een krant: 'Black Bloc' gooit traangas naar de politie'. Daartegenover staat het beeld dat in het Westen gegeven werd van de opstand in Egypte. De meeste verslaggeving berichtte over een geweldloze opstand door Egyptenaren. Op de beelden was echter goed te zien dat er ook projectielen werden gegooid naar de politie en militairen. Het protest is daar niet minder gewelddadig dan bijvoorbeeld tijdens de protesten in Québec, maar in Egypte werden die acties gelegitimeerd door mainstream media omdat de opstandelingen aan 'onze' kant staan, dezelfde waarden zouden nastreven als 'wij' en omdat ze aan de winnende hand waren. Nu, twee jaar na die opstand zie je het omgekeerde. Mogelijks deels dezelfde jongeren als twee jaar geleden, voeren weer acties in de straten van Egypte. Ze gooien met projectielen en gaan de confrontatie met de politie niet uit de weg. Nu zijn het relschoppers, gewelddadige activisten. Wat is er veranderd? Er is een nieuwe regering die gelegitimeerd is door zogenaamde democratische verkiezingen en die vooralsnog door het Westen erkend wordt als de legitieme autoriteit in Egypte.

Iets als gewelddadig, illegaal of crimineel kwalificeren is een manier om mensen te delegitimeren, om ze uit te sluiten van het legitieme discours, aldus Traven. De staat en de commerciële media gebruiken deze invalshoek om bepaalde mensen te marginaliseren en het gebruik van staatsgeweld te legitimeren. Het is een doelbewuste strategie om een beweging kapot te maken. Als wij binnen de beweging hetzelfde discours hanteren om elkaars tactieken af te breken, dan doen we net hetzelfde, is zijn redenering.

Geweld relateert Hedges aan oorlog en omschrijft hij als alle vormen die medeleven kapot maken. Hiervoor moet de geweldenaar dat wat hij wil vernietigen tot een ding reduceren. In die zin is geweld ook iets als pornografie, waarbij mensen worden gereduceerd tot lustobjecten. Die eigenschap van het ontdoen van medeleven en het verzakelijken is een hypermannelijke manier van doen. De tactiek van Black Bloc vindt Hedges passen in deze omschrijving van geweld. En wat Hedges betreft, kan alleen het slachtoffer bepalen wat geweld is. Daar is zeker veel voor te zeggen, maar daar zou je makkelijk de vraag 'wie zijn de slachtoffers dan?' tegenover kunnen zetten. Zijn wij niet allen slachtoffer van een veel groter geweld, dan het sneuvelen van enkele ramen of rellen met de politie, van staatsgeweld, uitbuiting, seksisme, racisme, enzovoort?

Traven heeft grote problemen met deze genderanalyse. Het klopt dat meeste mensen die deelnemen aan Black Bloc-tactieken mannen zijn, maar zeker niet meer dan bij bijvoorbeeld Occupy. Hij stoort zich mateloos aan witte mannen die aan geprivilegieerde politiek doen in de vorm van wedstrijden 'om het verst plassen', die gaan bepalen op welke basis de straat veroverd mag worden. Hij verwijst hier naar een sterk pleidooi van Harsha Walia[6] tijdens een soortgelijke discussie die ontstond naar aan leiding van protesten in Toronto met betrekking tot de Olympische Spelen die daar georganiseerd werden. In dat pleidooi plaatst ze de kritieken op de Black Bloc-tactiek tijdens deze protesten in een patriarchale context in een poging mensen en groepen mensen uit te sluiten en te criminaliseren.

Traven meet de mate van succes van de Black Bloc-tactiek af aan het 'empowerment' en aan de mate van bevrijding van de actievoerders

Tot slot

Ik vond het debat erg interessant. In eerste plaats voor sociale bewegingen in de VS en in het bijzonder voor Occupy. Naar mijn idee is Occupy in de VS zo succesvol geworden mede door de vele debatten en praktijk die goed gedocumenteerd en voor iedereen toegankelijk zijn, zoals ook dit debat dus. In zekere zin wordt deze discussie met iedereen gevoerd, of toch zeker gedeeld. Ook hier weer. De discussie, die wij ook voeren binnen onze groepen en structuren, wordt door dit debat gevoed door goede argumenten, aan beide zijden. Dit zou een beter begrip moeten opleveren dat nodig is om een goede evaluatie te maken en te leren voor de strijd van morgen. En laat ik duidelijk zijn: de column van Hedges is kwalijk en weinig constructief. Daarentegen heeft het wel mee aan de wieg gestaan van dit debat. Jammer dat Hedges van de gekozen woorden geen afstand neemt.

Toch maakt Traven volgens mij een denkfout. Pleiten voor 'diversiteit van tactieken' staat volgens mij haaks op de idee dat één strategie de enige juiste strategie kan zijn. Dat we inderdaad alles wat in ons vermogen ligt, zullen moeten inzetten om onze strijd te winnen. Dat wil echter niet zeggen dat je alle middelen altijd en overal tegelijk moet inzetten. Iedere tactiek heeft zijn moment en plaats. Iedere tactiek moet een relatie hebben tot het doel. In het voorbeeld van de rellen naar aanleiding van niet-gesanctioneerd politiegeweld heeft de gebruikte tactiek wel resultaat behaald. Het speelde zich echter niet af in een grotere demonstratie of actie en het stelde erg concrete eisen, het verdedigen van een bestaande situatie zoals Traven zelf zegt. Maar in fundamentele sociale verandering teweegbrengen, en niet richting een totalitaire politiestaat, of een beweging opbouwen, is de Black Bloc-tactiek vooralsnog niet geslaagd.

Daar meet Traven het succes of de legitimiteit van de Black Bloc-strategie ook niet aan af. Het gaat hem om de bevrijding en emancipatie van de actievoerder(s), door de actie of tactiek zelf. En dat vind ik eigenlijk best heftig omdat ik hier een bevestiging in zie van Hedges' stelling over de hypermannelijkheid van het 'Black Bloc', net zoals oorlogsgeweld. Als je streeft naar emancipatorische vrijheid door middel van Black Bloc-tactieken, dan wil je die bivak op en die gewelddadige confrontatie aangaan, alleen al om dat gevoel van vrijheid terug te beleven. En steeds weer opnieuw, zoals met een drug waarmee Hedges geweld vergelijkt.

Dat is ook heftig omdat ik denk dat er legio situaties zijn op te noemen uit 2012 die inderdaad zogenaamde Black Bloc-tactieken legitimeren, zoals gezichtsbedekking, offensief ten aanzien van politie (en leger), of de confrontatie niet schuwend. Maar Traven lijkt te impliceren dat de tactiek een onderdeel van een levensstijl is, een sacrament van individualistische, zogenaamde revolutionaire anarchisten die met én door hun acties bevrijding en emancipatie voor zichzelf realiseren en zich verder niet druk maken over dat het weinig effect heeft op de sociale verhoudingen. En zo plaatst Traven dit soort tactieken in een voor mij asociaal en misschien wel contrarevolutionair frame.

Noten

1 Videoverslag te zien op website van de AGN: http://www.anarchistischegroepnijmegen.nl.
2 crimethinc.com/texts/recentfeatures/violence.php
3 'Legitimacy' heeft geen goede Nederlandse vertaling, maar 'gerechtvaardigdheid' zou in de buurt kunnen komen. In deze context zou het geweld dus legitiem zijn wanneer het bevrijdend en emancipatorisch werkt.
4 In het interview wordt het woord 'hypermasculin' gebruikt.
5 Noot van de vertaler: hier is in eerdere nummers van B*uiten de O*rde al veel aandacht aan besteed.
6 Harsha Walia van No One's Illegal: youtube.com/watch?v=oesjegD1-Vg.

Werking Solidariteitskas

A Elk lid van de Vrije Bond heeft bij stakingen, gedragen door de meerderheid van de werknemers, recht op een stakingsuitkering. In bijzondere situaties ook bij stakingen gedragen door een minderheid van de werknemers. Bij dit laatste gaat het om stakingen met een doelstelling die zeer verwant is aan de doelstelling van de Vrije Bond (VB). De uitkering bedraagt 75% van de vermindering aan inkomen, met een maximum van € 50,-* per werkdag.

B Financiële ondersteuning van acties van leden van de VB die werkloos zijn, met name wanneer de leden getroffen worden door sancties op hun uitkeringen. Bij dit laatste is het een voorwaarde dat het gaat om duidelijk aangekondigde collectieve of individuele actie. De doelstelling van de actie moet in de lijn van de doelstelling van de VB liggen. Het weigeren van werk valt hier ook onder, mits voldaan wordt aan eerder genoemde voorwaarde. De VB is namelijk tegen arbeidsplicht. De uitkering bedraagt 75% van de korting met een maximum van € 50,-* per werkdag.

C Het verstrekken van renteloze leningen voor het opstarten van bedrijven in zelfbeheer. Een bedrijf moet meer dan één werkende omvatten. Het uit te lenen bedrag is maximaal € 1.000,-* en moet binnen drie jaar worden terugbetaald.

D Het financieren van initiatieven/acties van (leden van) de VB die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

E Het financieren van initiatieven/acties waaraan, naast andere organisaties, (leden van) de VB deelneemt (nemen) en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

F Het financieren van initiatieven/acties van organisaties waarvan leden van de VB lid zijn en die vallen binnen de doelstellingen van de VB; per activiteit maximaal € 500,-*.

G Het ondersteunen van landelijke of regionale activiteiten welke georganiseerd worden door leden van de VB en een bijdrage kunnen leveren aan de groei en uitbouw van de organisatie; per activiteit maximaal € 500,-*.

H Minimaal 5% van de gelden die jaarlijks binnenkomen worden gereserveerd voor bijdragen aan (activiteiten van) buitenlandse organisaties waarmee de VB zich inhoudelijk verbonden voelt.

* Deze bedragen worden eens per drie jaar op de Algemene Landelijke Vergadering bijgesteld. Aanvragen worden schriftelijk ingediend bij de solidariteitskascommissie (bij voorkeur via solidariteitskas@vrijebond.nl of anders Postbus 1338, 3500 BH Utrecht. Gestreefd wordt naar een afhandelingstermijn van een week .

Uitgangspunten Vrije Bond

1 De Vrije Bond streeft naar een anarchistische samenleving waarin een mens zelf kan bepalen hoe het leven in te richten.

2 De Vrije Bond is een organisatie van anarchistische individuen en groepen gebaseerd op:
- de gelijkwaardigheid van alle mensen
- de autonomie van het individu
- zelfbestuur en zelfbeheer, vrije vereniging en federalisme
- een goed milieu en een vitale natuur
- de afschaffing van alle vormen van gezag: bijvoorbeeld economisch, politiek, sociaal, religieus, cultureel of seksueel.
- de opbouw van een vrije samenleving, zonder klassen, lidstaten, of grenzen, gebaseerd op anarchistische werkwijzen en wederzijdse hulp.

3 De totstandkoming van een vrije samenleving zal onmogelijk het werk van de Vrije Bond alleen zijn. Wij willen de anarchistische beweging uitbreiden, bekendheid geven aan onze ideeën en deze verwezenlijken. Directe actie in woord en daad is het belangrijkste middel van de Vrije Bond.

4 Aangezien onderdrukking, kapitalisme en uitbuiting wereldwijde fenomenen zijn, is onze strijd een internationale strijd. De Vrije Bond verwerpt elke vorm van nationalisme en stelt hier tegenover een federalistische organisatie van de maatschappij. Naast het verenigen van anarchistische groepen en individuen in onze directe omgeving, onderhoudt de Vrije Bond ook contacten met anarchisten en anarchistische federaties wereldwijd..

5 De samenleving waar de Vrije Bond naar streeft zal een pluriforme samenleving zijn. Verscheidenheid in anarchiserende ideeën en strategieën door aangesloten groepen en individuen zijn inherent daaraan.

6 De Vrije Bond biedt geen blauwdruk over hoe de toekomstige samenleving er precies uit moet zien. Alleen de praktijk kan dit uitwijzen. Wat de Vrije Bond wel biedt, is een organisatiestructuur waar op anarchistische wijze, mensen van allerlei schakeringen strijdbaar en solidair het debat kunnen aangaan, van elkaar leren en samenwerken.

7 De Vrije Bond initieert en ondersteunt activiteiten die de verwezenlijking van de uitgangspunten bevorderen..

Ja, die bond zie ik wel zitten!

Naam ____________________
Straat ____________________
Postcode ______ Plaats ____________ Land ____________
Telefoon ____________________
E-mail ____________________

❑ ik geef me hierbij op als lid van de Vrije Bond
❑ ik neem een abonnement op Buiten de Orde

Bon opsturen naar
Vrije Bond, Postbus 16521, 1001 RA Amsterdam, Nederland
of mail naar secretariaat@vrijebond.nl óf geef je op via www.vrijebond.nl

Contributierichtlijnen per maand:

Inkomen van 0 t/m 500 euro	€ 2,00	
Inkomen vanaf 500 euro t/m bijstand	€ 4,00	
Inkomen vanaf bijstand t/m minimum	€ 6,00	
Inkomen hoger dan minimumloon	€ 8,00	meer is ook welkom

Abonnement BdO per jaar (gratis voor leden)

Kostendekkend abonnement	€ 15,00	meer is ook welkom

Mijn bijdrage maak ik over op giro 5495473 van de Vrije Bond te Amsterdam
IBAN: NL80INGB0005495473 BIC/Swift: INGBNL2A

Achterop

Papam Petrus 2

Het is misschien een onwaarschijnlijk verhaal maar ik wil het u toch niet onthouden. Afgelopen week werd ik gebeld vanuit de Sixtijnse kapel. Het conclaaf van kardinalen was druk doende een nieuwe paus te kiezen en men kwam er niet uit, de schoorsteen rookte diepzwart, totdat een van hen, kardinaal Wim Eijk, mijn aartsconservatieve Utrechtse denkbroeder, een opvallende naam uit de pauselijke grabbelton griste. Ik weet niet wat hem bezielde, maar hij zag mij blijkbaar als de ideale opvolger van Papperatzi, de Duitse scherpslijper. 'We kunnen niemand vinden', zei hij. 'Niemand heeft er zin in. Wil jij het niet doen?' Nu kon ik mij daar alles bij voorstellen. Had Eijk niet zelf ooit geschreven dat homo's niet in staat zijn tot liefde en slechts aan wederzijdse zelfbevrediging doen? Nu ben ik het daar absoluut mee oneens, maar wat betreft bisschoppen en kardinalen twijfel ik toch een beetje, niet vanwege hun geaardheid maar om die onverdraagzaamheid. Al die betweterigheid, die overdadige rijkdom. Als ze uit echte liefde handelden had men het Vaticaan al lang opgedoekt en de rijkdom verdeeld onder de armen. Ik dacht aan de Sixtijnse kapel waar ze op dat moment bij elkaar waren. De fresco's van Michelango - hoe had die man het over zijn hart verkregen zoveel pracht boven die leeghoofden te schilderen? – oude, vertwijfelde mannen bij elkaar, dat gestuntel bij die kachel. Wie was ik dat ik zo'n verzoek kon weigeren? En bovendien, het is nogal wat om paus te zijn, de ultieme papa van 1,2 miljard katholieken. Hoe zou het zijn om de komende 30 jaar het pontificaat op me te nemen, want zoveel jaar hoop ik toch nog aan mijn leven toe te voegen. De opvolger van de apostel Petrus, Petrus de Tweede. Als een popidool tussen al die biddende en huilende mensen prachtige conferances houden over het geloof, de hemel en over die kwibus God.
Natuurlijk zijn er ook pijnpunten. De eerste Petrus werd ondersteboven gekruisigd, met het hoofd naar beneden, op eigen verzoek trouwens omdat hij niet op dezelfde manier als Jezus wilde sterven. Daar kijk ik uiteraard niet echt naar uit. En dat Petrus de patroonheilige is van de abdij van Berchtesgaden, waar op de berg Adolf Hitler zijn haatnestje had; daar moet ook hoognodig iets aan gebeuren. En dan dat gedoe met die hemelpoort. Daarvan zou ik dan de sleutels krijgen. Daar heb ik toch wel moeite mee. Alsof ik mag beslissen wie daar wel of niet naar binnen gaat? Uiteraard liever niemand natuurlijk, maar daar ga ik niet over. Ik voel me niet 'boven' gesteld. Dat moet elk redelijk mens maar zelf beslissen.
Ik stond juist op het punt de Sixtijnse kapel te bellen en de boel af te blazen, toen Wim Eijk zich opnieuw meldde. Of ik er van op de hoogte was dat een van de bekendste en duurste Bordeaux-wijnen naar Petrus is genoemd? Die Chateau Pétrus, daarvan viel toch wel een paar dozijn flessen te regelen. Tja, toen heb ik alsnog toegestemd. Habemus papam, we hebben een nieuwe paus en hij heet Petrus. Hik!

Uw vriend, Peter Lenssen

